

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cvrsvs Philosophicvs**

Ad Vnvm Corpvs Redactvs

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomvs II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

Controversia IV. De distinctione entis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

CONTROVERSIA IV.

De distinctione entis.

ONTROVERSIA praecedenti, quam instituti de vnitate, veritate, & falsitate entis, egi de falsitate, & malitia, seu de ente falso, & malo, que vero & bono opponuntur; de distinctione autem placuit specialem hanc Controversiam constitutre, quia de illa plura scitu digna & inter Theologos valde controversa exigitanda sunt.

P V N C T V M P R I M V M.

Quid sit realis distinctione.

Hoc ens ab illo distingui primò dicit non esse illud, quod citra omnem controversiam est. Venit in questionem an hoc ens non esse illud dicat aliquid positivum ex parte entis, vel aliquid negativum, & an præter hoc quod est hoc ens non esse illud, aliquid aliud importetur, ut hoc ens ab illo dicatur distinctum, & an illud à quo hoc ens distinguitur necessariò debeat existere.

Questio potest esse tantum de nomine, an terminus distinctionis existere debeat, quæ nihil de re potest importare, ut benè omnes, qui rem hanc accuratè tractant. Certum est enim ad hoc ut hoc ens non sit illud, non requiri illud existere, exempli gratiæ, ad hoc ut Petrus non sit Ioannes, certum est non requiri Ioannem existere, quia Ioanne non existente propositiones hæc Petrus non est Joannes, & Petrus est non Ioannes vera sunt, hæc enim propositio Petrus est Joannes falsa est, & priori contradictrio oppositur; in qua veritatem arguit, ex duabus enim contradictriorum non potest non una esse vera, & altera falsa, & ita ex falsitate huius veritas alterius legitimam consequentia deducitur. Quod si distinctionis nomine non solidum significamus hoc non esse illud, sed relationem diuersitatis inter extrema, certum est necessariò requiri veriusque existentiam, ut illorum quolibet distinctum dici possit. Hac ratione doctè dixit P. Soar. disp. 4. Metaph. sect. 1. num. 16. Deum ab æterno existentem non habuisse ab æterno hanc distinctionem à creaturæ, quia creaturæ non fuere ab æterno, sed ab æterno habuisse Deum non esse creaturam, quod adueniente creaturæ fundat hanc positivam distinctionem, quâ Deus dicitur distinctus à creatura per se ipsum, qui ab æterno intrinsecè habuit non esse creaturam, & per ipsam creaturam in tempore existentem, quâ potest distinctione Dei à creatura, seu inter Deum & creaturam, quatenus non solidum dicte Deum non esse creaturam, sed eis distinctum, seu diuersum, quod relatio diuersitatis dici solet. In hoc sensu sumpta distinctione hæc propositio Petrus distinguatur à Ioanne, in has resolutur Petrus est: Ioannes est: & Petrus non est Joannes. Hanc distinctionem distinguunt ab vnitate certum est, quia hoc ens esse unum, est independens ab omni alio termino, eo enim ipso quod ens existat est unum formalissimè dempto quoquaque alio, & tamen non dicitur distinctum, quoisque sit aliud à quo distinguatur.

3 Primum illum conceptum distinctionis absoluta ex vi cuius hoc ens non est aliud modo negatio significari certum est, an verò ex parte obiecti negationem importet, vel rem positivam in ista negatione significare, inter autores est dubium. Censem nonnulli conceptum obiectuum ex vi cuius hoc positivum ens formaliter non est aliud, dicere negationem; melius tamen Hurtad. disp. 6. sect. 8. & alij plurimi docent esse eamdem positivum essentiam entis modo negatio significatam. Plura de hac re dixi Controversiæ 3. Punct. 1. vbi probauit ens hoc non esse aliud, v.g. Petrum non esse Ioannem, seu Petrum esse non Ioannem, dicere conceptum positivum entis nulla alia negatione formaliter importata. Vide dicta ibi, quibus hanc addes rationem. Prisquam intelligatur in Petro negatio Ioannis, debent intelligi Petrus, & Ioannes: sed in illo priori intelligitur Petrus ut non Ioannes, & Ioannes ut non Petrus: ergo independenter ab omni negatione habet Petrus

non esse Ioannem. Maiorem probo: negatio supponit subiectum, cui inherens concipiatur formaliter existens, & cognoscatur habitum quo priuat intellectum secundum independenter ab ipsa: sed illa negatio apprehenditur in petro tanquam in subiecto, & apprehenditur res ipsius Ioannem tanquam habitum, quo priuat: ergo supponit Petrum existens, & cognoscatur habitum videlicet Ioannem, ut distinctum ab illa constitutum cum suis differentiis individualibus: sed eo ipso, quod Petrus, & Ioannes intelligantur cum suis differentiis individualibus secundum negatione superaddita, præcisè per ipsas differentias intelliguntur Petrus non Ioannes, & Ioannes non Petrus: ergo ad hoc ut Petrus non sit Ioannes, vel ad hoc ut sit non Ioannes; & ad hoc ut Ioannes non sit Petrus, vel ut sit non Petrus non requiritur formaliter aliqua negatio, sed præcisè per politias entitatis intelligitur Petrus aliud à Ioanne, & Ioannes aliud à Petru: Secundo si regemus cur rationale habeat hanc negationem respectu hinnibili, & non illam habeat cum animali, respondetur quia rationale non est idem cum hinnibili, & est idem cum animali: ergo prius est hoc ens esse idem, aut non esse idem cum illo, quā habere, aut non habere negationem superadditam: ergo antecedenter ad omnem negationem superadditam habet rationale non esse hinnibili, seu esse non hinnibile, & esse ipsum rationale, seu animal cum illo identificatum.

Difficilius sanè erit distinguere conceptum hunc ex vi cuius Petrus distinguuntur ab equo, quatenus distinctio tantum dici hoc non esse illud, à ratione vnius, quia Petrus ut vnu dicit non esse aliud, & non esse Ioannem: ergo dicit esse distinctum à Ioanne distinctione hac ratione accepta, & non per modum relationis essentialiter commotantis duplex extremum existens. Porò non multum curandum est de horum conceptuum distinctione, neque quidquam aliud dici refert distinctionem hac ratione sumptam, non distinguuntur adhuc ex parte actus ab vnitate, neque ex hoc infertur distinctionem, & vnitatem non distinguunt, quia dici potest illam acceptiōnem distinctionis esse valde impropiam, & distinctionem strictè sumptam dicere duplex extremum existens, in quibus in istar relationis distinctio concipiatur, quam distinctionem ab vnitate distinguunt certum est, quia distinctio ita præter vnitatem huius entis, quod dicitur distinctum, cognoscatur tanquam terminum vnitatem aliud entis existentis, à quo hoc ens dicitur esse distinctum, & est dependens ab illa, vnitatis autem huius entis independens est ab omni alio. Nihilominus nonnulla potest repertiri distinctio ex parte actus inter distinctionem, adhuc in primo sensu acceptam, & vnitatem: potest enim vnitatis huius entis dicere hoc non esse aliud, quatenus non esse aliud dicit negationem pluralitatis, quam haberet hoc ens, si simul esset idem, & aliud, seu in plura diuisideretur, quam pluralitatem primò, & per se intendit negare vnuas, & ne illa detur pluralitas, negat vnuas extrema illa, ex quibus talis pluralitas assurget. Distinctio verò dicit hoc ens non esse illud, quatenus hoc ens non esse illud, seu esse non illud fundatum est, ut posito illi ente assurget distinctio secundo modo accepta, seu relatio diuersitatis inter hoc, & illud ens, ita distinctio Petri non respectiva, seu dependens ab extrinseco, seu adequata cum ipsa identificata dicit Petrum non esse Ioannem, seu Petrum esse non Ioannem, non intendendo negare pluralitatem, quam haberet Petrus, si simul esset Ioannes, sed intendendo fundare relationem diuersitatis, seu distinctionis relativa dependentis ab existenti extrinseci extremitate, quæ existente Joanne resultante ex Petro tanquam ex fundamento, cuius ratio fundandi est ipsum non esse Ioannem, & ex Ioanne existente tanquam ex termino, ex vi cuius poterit dici Petrus formaliter distinctus à Ioanne distinctione relativa, quæ eadem est cum relatione diuersitatis.

Hac ratione poterit distinctio aliqua adequata intrinseca enti in illo repertiri, quæ formaliter ex parte actus ab vnitate distinguatur, & posse dici passio entis cum illo conuertibilis, & in quoquaque statu ab illo inseparabilis, quia eo ipso quod existat ens, habet non esse aliud, ex vi cuius habebit distinctionem relatiuum, seu relationem diuersitatis si ponatur aliud extremitum, ex quo tanquam extremito, & ipso ente per se ipsum non aliud tanquam ex fundamento resulteret relatio. Sic distinctio illa, aboluta formaliter sumpta, & distinctio respectiva sumpta fundametaliter

taliter poterit dici passio entis, quia distinctio respectiva sumpta fundamentaliter, hoc est, fundamentum distinctionis respectiva formaliter non distinguntur, distinctionem enim absolute formaliter sumpta nihil aliud est, quam fundamentum distinctionis respectiva, ut supra dicebam. Distinctio respectiva formaliter sumpta, propriè non poterit dici entis passio, quia passio, seu attributum cuiusvis rei necessariò, & independenter ab omni extrinseco illi competit, hac tamen distinctio respectiva contingenter, & dependenter ab existentia aliis extremi extrinsecè accidit enti. Quod illi conueniat dependenter ab extremo extrinsecè existente probandum non est, sed supponendum; agimus enim de distinctione, quæ a surgit ex subiecto, quod dicitur distinctum tanquam ex fundamento, & ex extremo alio extrinsecè existente tanquam ex termino. Eadem respectu distinctionem contingenter enti competere ex eisdem principiis facile probo. Contingens est respectu huius entis iam existentis existere aliud, à quo hoc essentialiter non dependet: ergo contingens erit eidem enti quidquid illi conueniat dependenter ab existentia eiusdem entis, à quo essentialiter non dependet, quia quidquid accidit dependenter à re contingenti necessariò cum illa eadem subit contingit: ergo contingens est respectu cuiusvis entis distinctio respectiva in ordine ad omnia entia, à quibus essentialiter non dependet. Quod si ens supponit alia entia, à quibus essentialiter dependet, & cum his funder necessariò relationem distinctionis, seu diversitatis, non ideo hoc accidit, quia ens indiget hac relatione, seu his extremis, ut terminet hanc respectuam relationem, sed ut ab illis existentiam recipiat. Secundò: distinctio, quæ est passio entis, conuenit circumque enti eadem necessitate respectu omnium entium: sed hæc distinctio respectiva non conuenit circumque enti eadem necessitate respectu omnium: ergo hæc distinctio respectiva non est passio entis. Tertiò: distinctio, quæ est passio entis, conuenit necessariò etiam enti in creato. Sed hæc respectiva distinctio non conuenit necessariò enti in creato, qui Deus ab aeterno exitit sine hac respectiva distinctione, seu relatione diversitatis respectu creaturarum existentium; quia ab aeterno non fuere, & sine quibus Deus exitit per totam aeternitatem: ergo hæc distinctio respectiva non est passio entis.

6 Ex his infertur necessariò dicendum esse nullam distinctionem propriam, & formalem esse passionem entis: sed tantum est proprium entis habere in se fundamentum distinctionis, vel distinctionem illam absolutam, ex vi cuius ens habet non esse aliud propriè, & strictè habere rationem formalem distinctionis, & formaliter distinguere ab unitate modo dicto supra. Malo ergo dicere distinctionem formalem esse passionem entis, & hanc distinguere ab unitate formaliter ex parte actus, & consistere in hoc quod est ens non esse aliud, quatenus istud non esse aliud fundamentum est aptum ad fundandam distinctionem aliam respectuum, quæ adveniente ali ente confusget ex distinctione absoluta, quæ est passio entis, & ex alio extremo adveniente, cui intrinsecè alia inest distinctio absoluta, tanquam ex termino. Hac ratione rectè assignatur distinctio, quæ sit passio entis formaliter à reliquis passionibus distincta, quæ illi necessariò conueniat, & cum illo adæquatè convertatur.

7 Vraeque distinctio tam absoluta, quam respectiva, destruit rationem unitatis in extremo, quod dicitur distinctum, respectu illius à quo distinguitur, seu quod non est dicitur ens illud, quod distinctione absoluta consideramus: nihilominus neutra per se formaliter opponit cum unitate, quia unitas formaliter tantum opponit cum pluralitate, quam intendit negare, & materialiter cum distinctione, & distinctio formaliter opponit cum identitate, & materialiter cum unitate, quæ materialiter dicit identitatem entis, quod vnum dicitur cum se ipso, & indistinctum à se.

8 Inter unitatem, & distinctionem hoc modo explicatam nullum prioritatis ordinem agnoscere, quia non est prius vnum non esse aliud, quatenus non esse aliud destruit pluralitatem; quam non esse aliud, quatenus non esse aliud fundamentum est distinctionis respectiva, neque è contraria: sed utrumque non esse aliud, seu idem non esse aliud, neque primò afferit ens in ordine ad fundandam distinctionem respectuum, & in ordine ad destruendam, seu negandam pluralitatem, & ita nullum agnoscere ordinem inter has passiones, seu inter attributa immediatè sufficientia ra-

Francesco de Oujedo, Philosoph. Tom. I.

tionem entis. Distinctio alia respectiva, quæ dicit existentiam termini distincti, posterior est distinctione absoluta, quam dixi propriè esse passionem entis, quia dependet ab aliquo extrinseco, & supponit existens, non solidus, quod dicitur distinctum, & extremum respectu cuius, seu à quo distingui dicitur, & supponit hoc non esse illud, & illud non esse hoc, quod est supponere distinctionem absolutam in utroque extremo.

Distinctio, quam propriè passionem entis dixi, absolutum vocauit, non quia intelligatur omnino absolute nullo alio termino connotato, quia adhuc distinctio illa quomodo cumque intelligatur semper respectu aliis intelligitur, hoc enim quod est Deum ab aeterno non esse Angelum, sub hac ratione significatum instar habentis negationem Angelini non potest apprehendere sine Angelo, qui de Deo negatur, vel cuius negationem ab aeterno dicitur Deus habuisse. Dicetur tamen distinctio absoluta, quia non exigit existentiam termini, sicut illam exigit distinctio alia, quam hucusque respectuam vocavimus, posset tamen utraque distinctio vocari respectiva, prior illa quæ est passio entis, & non requirit terminum existentem respectu transcendentaliter; & posterior altera, quam respectuam semper vocabimus, & requirit terminum existentem respectu predicamentaliter.

8 Distinctio respectiva transcendentaliter, quæ est propria entis passio, terminum respicit tanquam quid extrinsecum, & nullo modo pertinet formaliter ad sui constitutionem, & adæquatè cum fundamento identificatur; distinctio vero altera relativa prædicamentaliter terminum dicit tanquam quid pertinet ad sui constitutionem, dicit enim hæc distinctio fundatum, quod distinctum dicitur in recto significatum, & illius terminum significatum in obliquo, utrumque tanquam illius proprium constitutum intrinsecè pertinens ad illius constitutionem. Hac ratione distinctio, quæ relatiè distinguitur substantia ab accidenti, dicit in recto substantiam, & accidentem, & in obliquo substantiam. Eodem modo distinctio, quæ distinguitur Petrus à negatione Ioannis dicit in recto Petrum, & in obliquo negationem Ioannis, & distinctio, quæ distinguitur negatio Ioannis à Petro dicit in recto negationem Ioannis, & in obliquo Petrum. Comparauit Petrum, & negationem Ioannis inter se, quia Petrus & negatio Petri hac distinctione relativa comparari non possunt, quia distinctio hac petit extrema coexistentia, & cum coexistere non possit Petrus, & negatio Petri, habitus & negatio eiusdem habitus, nunquam inter hæc extrema poterit reperiri distinctio hæc prædicamentaliter relativa. Distinctio, quæ fundatum dicit substantiale, & accidentalem terminum, vel è contraria talis dicitur, quale fuit fundatum, quod in recto importat, sic distinctio, quæ substantia ab accidenti distinguitur, substantialis dicitur, & distinctio, quæ accidentis distinguitur à substantia, accidentialis appellatur, eti in re utraque distinctio aliquid substantia, & accidentis aliquid habet.

Entia purè possibilia, quæ actu non sunt, strictè loquendo distinctionem actualiè non habent, quia id quod non est actu non potest esse actu distinctum, dicuntur tamen habere suam distinctionem possibilem. Eadem ratione ens purè possibile ab alio ente existente propriè non distinguitur, hac relatione prædicamentaliter relativa, neque ens actu existens ab ente possibili distinguitur distinctione relativa prædicamentaliter, de qua loquimur, quia cum id, quod est purè possibile absolute non sit, neque existat, sed esset, aut existeret, ut dicebam Controu. I. Punct. I. sufficiens non est ad fundandam distinctionem respectuum prædicamentaliter, quæ necessariò exigit utrumque extreum realiter existens.

PUNCTUM II.

De distinctione ex natura rei.

Celebris est distinctio formalis quam Scotistæ ex suo Magistro defendunt, media inter distinctionem realiè, & rationis, de qua in præsenti disputationem instituimus. Totus multorum est labor, qui de hac re scripserunt in impugnanda hæc distinctione, quam non explicant, neque ad mentem Scotistarum referunt, & facile multa in illam congerunt argumenta, à quibus omnibus se abstine

abstinerent. ⁵ Scotistarum mentem sollicitè indagassent, & priùs ad hanc distinctionem explicandam, quā impugnādam suam nauassent operam. Curabo ego priùs distinctionem hanc exponere cā ratione, quā defenditur à discipulis Subtilis Doctoris, ipsiusque doctrinae acerrimis defensoribus, qui iure optimo Scotistarum nomen sibi arrogant.

2. Distinguit schola D. Thome distinctionem entis vniuersaliter sumptam in distinctionē realem, & rationis. distinctionē rationis dicitur quā tantum habet esse objectū in intellectū, & secundūm totum suum esse essentialiter dependet à cognitione intellectus. Distinctio realis est illa, quā habet suum esse independenter ab intellectu cognoscēte, & in se ipso habet suam entitatem, sive cognoscatur, sive non. Quam diuisionem illius authores adēquatam esse defendunt, & nullum aliud membrum diuidens medium inter duo assignata reperi posse propugnant. Rursum distinctionis rationis diuiditur in distinctionem rationis ratiocinantis, & rationis ratiocinatae. Rationis ratiocinantis distinctionis dicitur illa, quā intellectus ab ēque vlo fundamento architectur, ut cūm dicit, Petrus est Petrus, & Petrum à se ipso distinguit. Distinctio rationis ratiocinatae est illa, quā cum fundamento distinguitur ab intellectu v. g. cognoscit intellectus hominem sentire, & ratiocinari, & his operationibus distinctis fundamentum desumit ad distinguendum prædicatum animalis, cui sensationes tanquam principio correspōndent, & prædicatum rationalis, cui correspōndent ratiocinationes, que prædicata nullā distinctionem inter se habent independenter ab intellectu, sed tantum beneficio huius, distinctionem extrinsecam, quā iure dicitur rationis, fortinunt.

3. Censent plures in prima diuisione distinctionis factā in distinctionem realem, & rationis, opponi Thomistas cum Scotis inuenientibus aliam distinctionem medium inter realem, & rationis: falluntur tamen quia si nomine distinctionis realis intelligatur omnis distinctio, quā est independenter ab intellectu, & verē est seclusa omni fictione, concedent Scotisti distinctionem adēquatē diuidi in distinctionem realem, & rationis, ut exp̄s̄e docent Faber, in t. disp. 20. n. 44. Theod. tit. 2. de Deo vno disp. 1. num. 43. & 5. Rad. 1. part. Controuer. 4. Barthol. de Sosa in t. distinct. 2. quæst. 7. artic. 3. diffic. 54. num. 39. & Meriner. in Logica cap. 1. de vniuersalibus disputat. 1. quæst. 2. sect. 1. num. 13. omnes ex præclarissima Diui Francisci familiā, & alij quam plurimi. Differunt huc vñque authores vtriusque scholæ tantum in modo loquendi, quia Thomista omnem distinctionem, quā ab ēque intellectus ope subsitit, distinctionem realem appellant, Scotista verē non ita sed distinctionē illa, quā ab ēque interventu intellectus existit, distinctionē ex natura rei ab his dicitur, quam rursus diuidunt in distinctionem formalem, in qua subdivisio maior diffēnsio reperitur inter vtriusque Scholæ Doctores, quam ego in p̄senti explicabo.

4. Illa quā ex natura rei ab ēque vla fictione distinguntur, inquit Scotista, in dupli sunt differentiae: quādam quā de potentia Dei absoluta possunt saltem non mutuū separari, sicuti materia, & forma, quā ex natura rei nullo beneficio intellectus distinguntur, & mutuū possunt separari, potest enim materia existere sine forma, & forma sine materia, & sicuti forma, & illius vno, in quibus forma potest separari ab vniōe, etiā huc sine forma non potest existere, & ita non mutuū separari possunt. Hęc extrema separabilia sive mutuū, sive non mutuū, realiter distinguntur iuxta Scotistarum opinionem, in quo conueniunt cum Thomistis. Alia sunt extrema, inquit Scotista, distinctionē ex natura rei, quorum neutrum, adhuc diuinitus, ab altero potest separari, licet à parte rei habeat entitatis, conceptibilitates, & quidditatis distinctas, ita ut sint plures entitatis, & quidditatis, non verē plura entia quia illorum distinctionē veratur inter entitatis, & conceptibilitates, non verē inter entia: & hęc distinctionē vocatur distinctionē ex natura rei formalis, non realis, & ita componi potest cum identitate reali. Sic distinctionē hęc explicat Sosa n. 34. & Meriner. n. 44. Ex his infert Sosa alia esse distinctionē formalem, aliam distinctionē formarum. Distinctio formarum est, quā intercedit inter albedinem, & nigredinem, quā non est distinctio ex natura rei formalis, sed distinctio ex natura rei realis, quā non solum est inter entitatis, sed inter entia: distinguitur enim albedo à nigredine tanquam ens ab ente

similiter inter duas albedines est distinctio realis, quā separari possunt, & sunt duo entia non tamen distincta, sicut formaliter, quia utraque habet eandem formalitatem, & eandem essentiam. Distinctio formalis est illa, quā reperitur cum identitate reali inter formalites, & quidatates distinctas, quā nullo modo possunt separari. Hęc distinctio ex natura rei formalis iterū subdividatur in formalem essentialem, & non essentialem. Essentialem est illa, quorum extrema pertinent ad constitutionem essentialem specierum essentialiter differentium, sicuti distinctio formalis quā intercedit inter actionem, & passionem in cōmuni sententiā, quā actionem à passione realiter non distinguunt. Distinctio formalis non essentialis est illa, quā intercedit inter extrema non constitutiva species essentialiter oppositas, sicut illa, quā datur inter rationale, & risibile, quā essentialiter non differunt, quia risibile est passionalis, & ad eandem essentiam cum illo reducitur, ad eandem pertinet essentiam.

Distinctio ex natura rei realē ex quatuor capitulo. Scotista agnoscunt: primum est ex generatione, secundum ex corruptione, tertium ex separacione, quartum ex dependencia. Quia quoties duo diuersa generatione generantur, vel diuersa corruptione corruptiuntur, vel separatur vnum ab alio, vel vnum ab alio dependet, certum est distinctio ex natura rei realiter. Distinctio ex natura formae ex aliis quinque capitulo inuestigantur Scotisti, quae resens Meriner. suprā n. 20. videlicet ex exclusione, ex distinctione, ex descriptione, ex demonstratione, ex reduplicacione. Quoties enim aliqua ita se habent, ut vnum aliud excludat à sua ratione formalis, vel diuersa definitione essentiali aut descriptiva explicetur, quia explicatur aliud, aut de ipso demonstratur aliud quod non demonstratur de alio, vel denique in quantum tale dicatur aliud de illo, quod non dicitur in quantum tale de alio, tunc vnum ab alio ex natura rei formaliter distinguitur.

Eandem distinctionem formalem magis explicitant Rada t. p. Contr. 4. notab. 3. de Sosa suprā n. 39. ex Guillermo Rubione vetustissimo Subtilis Doctoris discipulo, cuius intellectum circa Magistri mentem de hac distinctione valde commendat Sosa ibid. per non identitatem primo modo dicendi per se, illa enim asserit Guillerm. hac distinctione gaudere in his, quae realiter sunt idem, quae non identificantur primo modo dicendi per se. Illa verē primo modo dicendi per se tantum identificantur afferunt Scotisti, que se habent veluti definitum, & definitio adequa, vel inadēquata: illa secundo aut tertio modo identificantur, quorum vnum non est definitio aliū, neque pars definitio, sicut risibile respectu rationalis, existentia respectu essentiae. Asseritque Guillerm. per istam non identitatem non esse intelligendam distinctionem aliquam in re extā hoc est, realem, inter illa quā distinguntur: sed tantum intelligendam est distinctionē definitionum, seu conceptuum obiectiūorum, quorum significata licet sint vna, & eadem res, conceptus tamen definitiū illius rei ita sunt diuersi, quod vnum non sit aliū, & significatum vnum distinguitur à significato aliū. Addit insuper hic autor illa, que formaliter distinguntur, non requiret identitatem realē ut significata per proprias cuiuslibet definitiones, sic animal & rationale licet in se sint idem realiter, tamen hac identitas non exigit ex conceptu significato per definitionem animalis, quia tantum id quod significat definitio animalis, excludit vel saltem non includit significatum per definitionem rationalis, & ita obiecta significata per definitionem animalis, & per definitionem rationalis, etiā realiter sunt identificata, non exigunt identitatem ex vi definitionum, quapropter formaliter distinguntur independenter ab omnificatione intellectus. Eadem ratione defendunt Scotisti distinctionē ex natura rei formaliter essentiam, & relationem, & attributa inter se, quia essentia non est definitio, neque pars definitionis relationis, neque ē contrā. Similiter vnum attributum non est definitio, neque pars definitionis aliū, ideo formaliter attributa inter se distinguntur ante omnē fictionem intellectus. Deinde afferunt essentiam realiter identificantur cum relationibus, & attributa inter se, & cum essentia, non obstante distinctione ex natura rei formaliter infinitatis, que est in Deo, quā arguit identitatem realē inter essentiam cum attributis & relationibus, & inter attributa coparata inter se, & cum relationibus, & opponit eum distinctionē

P. Soar. in met. disp. 7. sectio 1. & Vasq. r. p. disputatio 116. cap. 5. Sit

CONCLVSI0. Nulla datur distinctione, quæ rationis non sit, minor illa, quam Scotistæ vocant distinctionem realem, quâmque communis sententia appellat distinctionem rei à re, vel rei à modo. Ab fine à vulgari argumento, quod contra distinctionem predictam feret omnes adducunt, videlicet distinctionem omnem, quæ non est dependenter ab intellectu futuram esse realem, quod Scotistæ concidunt sumpto termino *realis* pro illo quod opponitur entificationis, & tantum dicte id, quod exigit independenter ab intellectu, quod Scotistæ non reale vocant, sed ex natura rei; & rursum illud subdividunt in esse ex natura rei realis, & ex natura rei formale. Alio iam modo contra hanc distinctionem argumentor. Eo ipso quod duo formalitates ante omnem intellectum distinguuntur, datur hæc formalitas, quæ non est illa, & illa quæ non est ista: ergo datur duplex formalitas: ergo duplex entitas; ergo distinguuntur eadem distinctione, quæ distinguuntur de facto materia, & forma: ergo distinguuntur realiter. Probo consequentiam: materiam realiter distinguunt à forma nihil aliud est, quâm materiam non esse formam, neque è contraria: sed idem haberent illæ formalitates: ergo formalitates illæ distinguenter realiter eadem distinctione, quæ distinguuntur de facto materia, & forma. Respondent Scotistæ distinguunt realiter dicere non esse idem realiter, quod non haberent illæ formalitates, quæ tantum non essent idem formaliter, & tamen essent idem realiter. Contraria: non esse idem realiter nihil aliud est, quâm non esse idem ante operationem intellectus: sed formalitates illæ ante operationem intellectus non sunt idem: ergo non sunt idem realiter: ergo non solum carent identitate formalis, sed etiam identitate reali. Negabunt Scotistæ antecedens, & dicent non esse idem realiter non tantum dicere utrumque non esse idem ante operationem intellectus, sed ita non esse idem, ut possint saltu non mutuò separari, vel ut possit unum produci sine alio, vel sine alio corrupti, vel unum ab alio dependere, quæ sunt quatuor capita, ex quibus Scotistæ agnoscunt distinctionem realem. Quando verò ante operationem intellectus non sunt idem, & tamen via separationis, vel via generationis, corruptionis, aut dependentia non identitas seu distinctione non infertur, sed tantum via exclusione aut definitionis, &c. hæc non identitas realis non est, sed tantum formalis. Tria capita ex quibus non identitatem, seu distinctionem ex natura rei formalem à distinctione reali distinguunt, videlicet posse unum separari ab alio, posse produci sine alio, vel posse ab alio corrupti ad unum reducuntur, videlicet non posse unum separari ab alio, quia ex eo præcisè, quod unum ab alio non possit separari, non potest sine illo produci, aut corrupti, sed quidquid sit de hoc, probo ex his quatuor capitibus non posse distinguunt non identitatem formalis à non identitate reali, neque distinctionem ex natura rei formalem à distinctione ex natura rei reali. Separatio vnius entitatis ab alia formaliter non confituit distinctionem, sed illam supponit, & ideo hæc entitas ab alia potest separari, quia ab illa distinguuntur: ergo dicendum non est entitatem non distinguunt realiter, quia non potest separari; neque realiter distinguunt, quia potest separari; sed potius inferendum, distinguuntur realiter: ergo potest separari; non distinguunt realiter: ergo non potest separari. Idem dico de reliquis aliis capitibus distinctionis, si enim rogetum quenam sit ratio formalis distinctionis realis inter Petrum, & Ioannem, non dicimus posse produci sine alio, vel diversis actionibus produci, aut corruptionibus corrupti, aut posse unum ab alio dependere, sed potius dicemus hæc omnia procedere ex ipsa distinctione; ergo distinctione realis in ratione realis, prout distinctione à distinctione ex natura rei formali non potest per hæc capita inter se constitui: ergo nullum est caput, ex quo distinguuntur distinctione ex natura rei realis à distinctione ex natura rei formali. Hæc est valida impugnatio à priori contra sententiam Scotistarum, quæ delimo ex destructione differentiarum, quas assignant inter distinctionem rei formalem, quæ inseparabile.

7 Ecce discipuli D. Thomas & Scoti immiediatè diuidunt distinctionem, in distinctionem rationis, & in distinctionem, quæ est independenter à fictione intellectus, sed quæ in ipsis entitatis independenter ab omni operatione intellectus reperitur in rebus, differunt autem in eo, quod membrum conditum à distinctione rationis Thomistæ vocant distinctionem realen, & Scotistæ non distinctionem realen, sed ex natura rei dici volunt, in quo tantum est diffensio de modo loquendi, hæc tamen ad aliam de re valde grauem viam sternit. Afferunt Scotistæ divisionem ex natura rei conditam à distinctione rationis contrahiri per duplēcē aliam inferiorem, videlicet per distinctionem ex natura rei realen, & hanc distinctionem habere affirmant omnes entitatis, quas Thomistæ distinguunt distinctione opposita distinctioni rationis, quam absolute realem appellant, & per distinctionem ex natura rei formalem, quæ Scotistæ distinguunt affirmant omnes entitatis, quas Thomistæ tantum distinguunt distinctione rationis ratioinante. Ex his inferes eadem entitatis realiter distinctas appellari ab Scotistis, & Thomistis, cum hac tamē difference, quod Thomistæ appellant distincta realiter illæ, quæ adquætè opponunt distincta per rationem; Scotistæ verò afferunt obiecta realiter distincta, non adquætè opponi distinctione rationis, sed obiecta distincta realiter, & obiecta formaliter distincta, quia utramque distinctionem habent independenter à fictione intellectus, & nomine generico adquætè opposito distinctis per rationem ex natura rei distinguuntur. Ex his inferes distinctionem medium, quam Scotistæ defendunt non est distinctionem ex natura rei ut sic, quia distinctione ex natura rei communis est iuxta illorum phrasim speciali distinctioni, quam ipsi propugnant, & communis, quam cum Thomistis admittunt, sed distinctionem ex natura rei formam independentem ab omni fictione intellectus.

8 Quâ portu claritatè, & fidilitate Scotistarum opinionem proposui, magni enim duco grauissimæ Scholæ sententiam penetrasse, & indecorum valde iudico, praetendere doctissimos impugnare viros illorum mente non assequuntur. Neque calu dixi semper, hanc opinionem Scotistæ defendere, quam nunquam Scotorum tribui, sunt enim grauissimi authores qui Scotorum explicant de distinctione formalis facta per intellectum, è suis Herrera 1. tit. disp. 8. q. 13. & disp. 14. q. 1. & ex nostris P. Soar. in Met. disp. 7. sect. 1. & lib. 4. de Trinit. cap. 4. Salas 1. 2. q. 3. tract. 2. disp. 4. sect. 3. Hurt. disp. 6. sect. 3. §. 27. & plures alij. Referuntur nonnulla Scotorum testimonia, præcipue in 1. dist. 2. quæst. 2. q. 7. ad probandum hanc distinctionem medium, quam sibi volunt esse independenter ab intellectu, ex parte Subtilis Doctoris non distinguunt à distinctione rationis, à quo non nullum distat explicatio Rubionis, quam diu de distinctione retulit, verumtamen sunt plures Scotistæ, qui agere ferunt Scotorum sic ab aliis explicari, cum quibus non contendunt, sed libenter admittunt distinctionem formalem traditam ab Scotoro esse distinctionem quamdam independenter ab intellectu existentem medium inter distinctionem rationis, & illam, quam realem Scotorum discipuli appellant.

9 Hanc medium distinctionem sic explicatam defendunt Scotistæ omnes, Herrera dempto, qui Subtilis Doctorum de distinctione rationis explicat. Præter Scotistarum illam defendunt P. Fonseca. Met. c. 6. q. 6. sect. 1. Aegid. de Præsent. lib. 5. de visione Dei q. 5. art. 4. §. 2. n. 35. quibus nonnulli confentire videntur. Conimbr. in prefatione Porphyrii. q. 4. art. 2.

10 Distinctionem omnem adquætè diuidi in distinctionem rationis, & distinctionem realen, nulla data distinctione formalis independenter ab intellectu existente distincta à distinctione reali, defendunt cum S. Th. Scotistis exceptis, & uno, vel altero ex aliis modo relato, reliqui omnes Scolastici Doctores ideo nullum refero, videantur

Franc. de Oujedo, Philosop. Tom. I I.

productionem, aut corruptionem terminare animal à rationali, neque unum ab alio dependere, quia ante operationem intellectus non distinguuntur: ergo eo ipso praeceps quod distinguuntur, vel non distinguuntur ante operationem intellectus identificantur, vel non identificantur realiter: ergo distinguui realiter nihil aliud est, quā distinguui ante operationem intellectus. Dices non ex eo praecise posse Petrum dependere à Ioanne, separari ab illo, &c, quia distinguuntur ab illo ante operationem intellectus, sed quia distinguuntur realiter ante operationem intellectus. Millies petes principium, & terminos repete, antequam argumentum disoluas. Info iterum: distinguui realiter nihil addit supra hoc quod est distinguui ante operationem intellectus. Negabis antecedens, sed à te peto, quid addat? Respondebis posse separari vel dependere unum ab alio, &c. Contrā: distinguui realiter unum ab alio dicit formaliter posse separari ab illo: ergo cūm dicis Petrum posse separari à Ioanne, quia realiter ab illo distinguuntur, dices posse separari Petrum à Ioanne, quia potest ab illo separari, & idem redit per idem. Eādem ratione si in his, quā ante operationem intellectus tantum ex natura rei formaliter distinguuntur, non distinguui realiter dicit formaliter non posse unum dependere ab alio, neque ab illo separari; cūm dicis rationale non posse dependere ab animali, neque separari ab illo, quia non distinguuntur realiter ab illo, dicas non posse dependere, neque posse separari, quia non potest dependere, neque potest separari, & propositiones illæ verè causales non erunt, ne verum rationem physicam à priori reddam, cūm dicam, Petrus separatur à Ioanne, quia distinguuitur ab illo, sed ad summum reddam idem per idem magis explicatum, vt cūm dico, Petrus est homo, quia est animal rationale.

13 Secundū argumentorū sic: suppone materiam, & formam per se ipsas unitas absque unione superaddita, ita vt non possint de potentia Dei absoluta existere non unita, in quo nulla est repugnacia. Tunc materia, & forma realiter distinguuerentur, & non posset una ab alia separari, neque una produc̄ fine alia, aut iam produc̄ fine alia corrupti, neque una ab alia per causalitatem dependere, quia utraque crearetur, & nulla entitas creata virtutem habet influendi in aliam creatam: ergo distinctione realis non dicit formaliter rem unam posse separari ab alia, vel ab illa dependere, &c. licet enim recte valeat, hoc ens potest separari ab illo: ergo distinguuitur, non tamen valet, hoc distinguuitur ab illo: ergo potest ab illo separari, quia posse unum ab alio separari non tantum dicit negationem identitatis, sed etiam negationem connexionis. Respondebit Scotista: tunc materiam & formam distinguendas esse viā productionis, quia non potest una produc̄ fine alia, posse tamen produc̄ distinctione productione ab aliis productione. Contra hanc solutionem redit argumentum suprà factum: Ideo materia, & forma assignatae possent distinctione productionibus produci, quia realiter distinguuerentur: ergo prius est realiter distinguui, quā diuersis productionibus produci. Hoc omitto, & de ipsiis materiis, & forma creationibus arguo: In illo casu creationis materia non possit separari à creatione forme, neque ē contra, quia necessariō materia, & forma simul erant creanda: neque una creatione dependeret ab alia, neque produceretur per distinctionem aliam creationem: ergo ex nullo capite possent ha creationes realiter distinguui secundū principia Scotistarum: ergo neque materia & forma realiter distinguuerentur in predicto casu ex eo, quod creationes illarum realiter distinguuerentur.

14 Secundū: Si predicata illa, quā distinctionis gaudent definitionibus, ex natura rei distinguuntur ante omnem intellectus operationem, in Deo relationes, & attributa distinguuntur ab essentia ante omnem operationem intellectus ex natura rei formaliter: ergo in Deo Paternitas, & Deitas erunt duplex entitas, quarum una non est alia ante operationem intellectus. Concedunt Scotista in Deo duas entitas, & distinguui paternitatem ab essentia tantum duas entitas, non verò tantum duo entia, quia paternitas, & essentia tantum sunt unum ens. Ita discurrit Sola suprà citatus. Contrā: Extrema, quā distinguuntur inter se, secundū illam rationem distinguuntur, quam in se habent, exempli gratiā, distinguuntur Petrus & Ioannes; eo ipso quod Petrus, & Ioannes, qui distinguuntur, sunt individua substantialia, distinguuntur vt duo individua substantialia: eo ipso quod haec albedines sunt individua

accidentalia, distinguuntur vt duo individua accidentalia, quia distinguui vt talia supra hoc quod est distinguui, tantum dicit esse talia, illa, quā distinguuntur, sicut distinguui vt modum tantum dicit esse modum illud quod distinguui, ita vt implicet hanc entitatem, quā est modus distinguui ab illa, quā est res, & non distinguui tantum modum à re: sed essentia ante omnem operationem intellectus est ens, & Paternitas ante operationem intellectus est ens: ergo si ante operationem intellectus distinguuntur, non possunt non distinguui vt ens ab ente: ergo si essentia & Paternitas ante operationem intellectus distinguuntur, distinguuntur vt duas entitas, & duas relationes, quod Scotista concedunt, sed vt duo entia, quod Catholice negant. Secundū entitas, & ens adhuc per intellectum ex parte obiecti distinguui non possunt, nisi tantum ex parte actus, quia in ipsa ratione obiectum entis reperitur ratio entitatis, & in ipsa ratione entitatis reperitur ratio entis, utraque enim si utraque dici potest, quia una est simplicissima, tantum dicit aptitudinem ad existendum eandem omnino in entitate, & in ente: ergo entitas, & ens, adhuc secundū definitionem, seu conceptibilitatem obiectum non differunt: ergo realiter ex natura rei: ergo id quod realiter conuenit his extremis vt entitatis, eisdem vt entibus realiter conuenire necesse est: sed Paternitas, & entitas vt entitates distinguuntur ante omnem operationem intellectus, vt Scotista fatentur: ergo ante operationem intellectus distinguuntur vt entia, & erunt duo entia. Consequens est plusquam absurdum: ergo antecedens fallit.

Vltimū, vt benē Ruisius arguit t. de Trinit. diff. n. 15. n. 12. ex Doctore Angelico 1. contra gentes, c. 18. duas entitates non possunt coalescere in una rem, quia simpliciter si una vna se habeat ut actus, & altera ut potentia. Si enim utraque esset actus non esseret unum simpliciter, & per se vnum, sed vnum per accidens constans ex rebus quasi congregatis, & coaceruatis, quapropter si Deitas, & Paternitas ante intellectus operationem sunt duas entitas, seu duas realitates, vt faciant per se unum ens, seu vnum simpliciter, necesse est aut Deitatem se habere vt potentia ad Paternitatem, vel ē contrā, vt utramque entitatem mutuū esse sibi actum integrantem, vt cernitur in partibus integrantibus continui. Secundū Paternitas ante operationem intellectus distincta ab essentia erit essentia in completa, quia supponit essentiam, cum qua vnum ens constituit, & similiter essentia distincta agit operationem intellectus à Paternitate erit entitas incompleta, quia simul cum Paternitate distincta constituit vnum ens simpliciter, quod ante operationem intellectus ex natura rei (si realiter cōcedere reculas) erit cōpositum, & dicetur in Parte extero ante intellectus operationem dari compositionem, ex vni cuius ex entitatis incompletis, & incompositis fit una entitas, seu vnum ens completem, & compotum, quod valde alienum est ab ente increato. Aliis absurdis Theologicis, innumeris Patrum, & Conciliorum testimonios ad sententiam insequitur Noster Ruisius suprà, quibus modō parco, vt me intra Philosophia cancellos continam.

Obiūcunt Scotista cum Scoto: Formalitates diuīne essentia, & diuīne relationes licet sint eadem omnino res, tamen ita inter se comparantur, vt formalitas essentia sit ex natura rei actu formaliter communicabilis, & de facto communicetur, & formalitas relationis sit incommunicabilis, & de facto non communicetur; similiter Filiationis relatio de facto producitur, & essentia non producitur ante omnem operationem intellectus: ergo essentia, & filiatione distinguuntur ex natura rei formaliter, licet non distinguuntur realiter, ne in Trinitate quaternitas admiratur. Probatur consequentia: communicari, & non communicari, produci, & non produci sunt contradictoriae: sed contradictria non possunt competere ex natura rei, seu ante operationem intellectus rebus tantum per intellectus distinctis: ergo essentia, & relatio distinguuntur ante operationem intellectus: Non distinctione ex natura rei realiter ergo distinctione ex natura rei formalis: ergo datur in diuinis talis distinctio.

Si huius distinctionis beneficio possent rebus realiter identificatis duo contradictoria competere, de facto possent cōvenire animalitati, & rationalitati in homine identificatis realiter, quā in sententia Scotistarum haec distinctione gaudent, & ita possemus dicere produci rationem animalis hominis non productā rationis rationalis cum illa realiter identificata, & vnam fine alia corrupti, exilere formaliter

formalitatem passionis sine formalitate actionis, cum qua realiter identificatur, quia formalitates istae distinctionem habent ex natura rei formalis, quae sufficiens est, ut possint ea, quae in se sunt contradictoria, absque contradictione competere: ergo mysterium Trinitatis non esset supra naturam rerum creatarum, siquidem in illis invenitur distinctiones, ratione cuius in eisdem possint componi illa, quae in hoc mysterio miratur, videlicet essentiam identificatam realiter cum paternitate communicari non communicata paternitate, & filiationem identificatam cum essentia produci non producta essentia: ergo si haec distinctione aliquo modo mysterium explicaret, illud aequaliter cum natura rerum creatarum, & corruptibilium, quod non esset mysterium explicare, sed destruere, & ad naturam creatam regulas Trinitatis mysterium componere, ita ut nihil in illo elucet, quod non dico captum intellectus creati, sed neque physicam capacitem naturae creatae aliud in se simile includendi, ratione distinctionis ex natura rei formalis, quae reperitur in rebus creatis realiter identificatis, superaret.

18 Ex eodem principio alio modo insto: Distinctio ex natura rei formalis non sufficit ut formalitatibus creatis realiter identificatis, etiam si ex natura rei formaliter distinguantur, possit conuenire haec contradictiones communicatur, & non communicatur; producitur, & non producitur: ergo non possunt in diuinis haec praedicta componi, ratione similiis distinctionis formalis, vel minor distinctione requiri in diuinis ut illa praedicta contradictiones componantur, quam in creatis. Antecedens est certum, alias possit dari in creatis mysterium aliud Trinitatis. Consequentia est legitima, in qua si concedas primam partem consequens ruit argumentum supra factum, & tota virtualis distinctio. Si secundum admittas, videlicet requiri minorum distinctionem in diuinis, quam in creatis ad illa praedicta contradictiones videlicet componi, & non componi, produci, & non produci componenda, sic argumentabor. Etiam si in creatis non possint componi praedicta illa contradictiones sine distinctione reali, possunt in diuinis cōponi absque illa, modo distinctione formalis intercedat: ergo poterunt componi absque distinctione formalis. Negabis consequentiam, sed petam ego rationem specialē propter quam ad haec praedicta cōponenda non requiratur in diuinis distinctione realis, quae in humanis requiritur quam redēs ex infinitate Dei, quae sufficiens erit non solū ad cōponenda haec praedicta sine distinctione reali cum distinctione formalis, sed ad illa cōponenda ab illa distinctione reali, & formalis. Nullo enim fundamento dices Dei infinitatem sufficere ad cōponenda haec praedicta sine distinctione reali, sine qua non possunt cōponi in creatis, & non esse sufficiens ad haec praedicta cōponenda sine haec distinctione non esset posita. Remanet ergo haec distinctione posita ex parte difficile mysterium, & illorum praedicatorum cōpositio in diuinis ad illa praedicta cōponenda, si distinctione haec in creatis sufficiens non sit ad alia similia praedicta cōponenda, quae explicari difficile est, quomodo in diuinis distinguantur haec praedicta sine distinctione reali cum formaliter, & in creatis cum formaliter, sine reali cōponi non possint, ac explicari difficile est, quomodo possint haec praedicta, quae in creatis sine distinctione reali non cōponuntur, in diuinis sine distinctione reali, & formaliter cōponi. Si vero distinctione haec in creatis sufficiens est ad similia praedicta cōponenda, sequitur mysterium Trinitatis non excedere mensuram entis creati, & naturae regulis metiri, postquam dari hominem vnum in essentia, & trinum in personis, cuius personalitates inter se distinguantur & cum essentia identificentur, quod est totum Trinitatis mysterium euertere. Haec ergo distinctione formalis media, etiam si admittatur vel mysterium admittit, vel illius difficultatem integrum relinquit. Ex quo infero nullum illius fundamentum in hoc mysterio reperiri, neque aliqua ratione posse ex illo inferi, & inutiliter omnino esse ad veritatem Catholicam Trinitatis aperiendam, defendendam, vel explicandam. Restabat modo explicandum quomodo illa praedicta, cōmunicari, & non cōmunicari, produci, & non produci, possint cum essentia, & relationibus absque distinctione

Francisc. de Oviedo Philosoph. Tom. II.

reali, & ex natura rei componi, ut praedicta difficultati satisficeret. Verumtamen hoc non ad Philosophum, sed ad Theologum, neque ad questionem quam exagitamus de distinctione virtuali spectat, sed ad materiam de Trinitate, in qua si difficultas haec exacte explicetur, actum erit de omnibus, quae in eadem materia possint occurtere, ideo abs re sat in praesenti difficultatem hanc explicandam suscipere; sufficiat ergo probasse ex principiis Philosophicis distinctionem hanc admittendam non esse, & ipsam admissam inutiliter esse ad difficultatem praesentem salvo mysterio explicandam.

Alia argumenta, quibus hanc distinctionem propugnare Scotista sumuntur ex distinctione gradum superiorum, & inferiorum, quam in praedictis eiusdem individuali reperi cōtendunt, quam questionem exagito ex Punct. 3. in quo a n. 12. adducam, & soluam Scotistarum argumenta.

PUNCTVM III.

An inter gradus metaphysicos distinctione aliqua non ficta intercedat.

Doctorum sententiae.

I Nuenta est distinctione media, quam modo impugnabimus ad praedicta metaphysica, quae eadem entitati conuenient distinguenda, ideo ad pleniorum notitiam, & impugnationem huius distinctionis mediae hic tructo de gradu distinctione ex qua illam inferri illius propugnatores prætendunt.

S. I.

Scotistarum sententiam retero.

Procedit questione de distinctione gradum superiorum inter se, v.g. distinctione animalis respectu differentiae rationalis, per quam contrahitur, & respectu speciei hominis, quam contrahit, quam de gradibus superioribus respectu differentiarum individualium, per quam contrahuntur, de homine, v.g. respectu Petreitatis, & respectu differentiarum individualium.

Praedicta vniuersalia inter se & à differentia individuali distinguui distinctione ex natura rei formalis ante omnem operationem intellectus despendit Scotus cum suis in 1.2. quæst. 2. & in quodlib. quæst. 2. & 7. Met. quæst. 16. differentia Fons. 2. Met. cap... quæst. 11. & lib. 4. cap. 2. quæst. 4. sect. 3. & lib. 5. cap. 7. quæst. 3. sect. 3. ad 2. Verumtamen inter Scotitas de hac re nonnulla est opinione varietas. Conveniunt omnes praedictum superioris, & praedictum differentiale, per quod contrahitur, videlicet animal & rationale, distinguui ex natura rei formaliter tāquam duas entitates, seu formalitates modo explicato Punct. præcedenti. De eisdem vero praedictis superioribus respectu differentiarum, quas contrahunt, non omnium eadem mens: Sorectus, Mauritius, & Balin. apud Merinerum in Logic. c. 1. de vniuers. disp. 1. q. 2. sect. 2. n. 68. affirmant praedictum genericum respectu speciei ad quam contrahitur inadæquatè formaliter distinguui, speciem vero respectu praedicti superioris nullam habere distinctionem. Itaque afflent praedicti autores animal distinguui ex natura rei formaliter ab homine distinctione inadæquatè ante omnem intellectus operationem, & hominem huiusmodi distinctionem non habere respectu animalis. Fundamentum desumunt ex Subtili Doctore afferente in 1. diff. 2. q. 7. idem formaliter esse, quod aliud in suo conceptu includit, ex quo inferunt hominem esse idem formaliter cū animali, quia includit in suo conceptu, & animal non esse idem formaliter cum homine, quia conceptus hominis in conceptu animalis non includitur. Eodem modo possent hi autores inferre cōpositum non distinguui à quacumque illius parte, quia illam in se includit. Trombeta, Basilus, & Rada apud eundem Merinerum suprà, docent speciem distinguui formaliter à genere ante operationem intellectus, genus autem non distinguui ab specie. Horum fundamentum ex eodem Scoto desumitur: id est idem formaliter cum alio, quod est de conceptu illius, seu quod est definitio, seu pars definitionis illius: sed animal est de conceptu hominis, & pars definitionis hominis, &

Y 3 homo

homo non est de conceptu animalis, neque pars definitionis illius: ergo animal non distinguitur ab homine, & homo distinguitur ab animali. Itaque sentatores viriisque dicendi modi distinctionem non mutuā admittunt inter hominem & animal, cum hac tamen differentia, quod priores illam ponunt ex parte animalis, & eandē ex parte hominis negant; posteriores verò illam ex parte hominis constituit, & negant ex parte animalis. Magis ad rem iuxta propria principia questionem dirimit Merimero, qui affirmat inter hominem & animali dari distinctionem mutuā inadæquatam, & animali distingui ex natura rei formaliter ab homine ante operationem intellectus, quatenus homo formaliter est rationalis, & identificari cum illo quatenus est animal, & eadem ratione hominem quatenus est rationalis distingui ab animali, & quatenus animal cum animali formaliter identificari. Eodem modo sentiunt hi omnes de homine respectu Petri, & de animali respectu hominis.

4 Pert cōmuni sententia hæc prædicata quomodocumque comparentur, nullo modo distinguitur ante intellectus operationem. Ita D. Thomas i. p. q. 5. art. 4. ad 1. & q. 7. art. 3. ad 4. & de ente & essentiā c. 4. & 7. Metaph. lect. 4. Cum D. Thoma ferè omnes Thomistæ sentiunt, eandemque sententiam tenent. Nominales apud P. Soar disp. 6. Metaph. lect. 9. n. 9. & disp. 5. lect. 2. n. 8.

§. II.

Verior sententia.

5 **P**RIMA CONCLUSIO. Differentia individualis ante intellectus operationem nullo modo distinguitur à ratione specifica. Debent conuenire in hac conclusione, vt bene notauit Soar. suprà, omnes Doctores, qui negant naturam esse à parte rei vniuersalem. Ratio est facilis: si differentia individualis distingueretur à differentiis individualibus, distinctione enim semper est mutua inter quæcumque extrema intercedat, eo enim ipso quod hoc non est illud, implicat illud esse hoc, & per locum intrinsecum implicat distingui hoc ab illo, & non distingui illud ab isto, sicuti implicat hoc esse idem cum illo, & illud non esse idem cum isto: ergo natura specifica, & differentia individualis essent duo inter se distincta: ergo qualibet illarum haberet suam unitatem. Vel ergo natura distincta à differentia individuali haberet unitatem multis communem, vel non haberet unitatem multis communem: Si haberet unitatem multis communem, esset vniuersalis, quod prædicti superius allati auctores negant. Si non haberet unitatem multis communem, natura vt distincta à differentiis individualibus esset non communis: ergo singularis, seu individualis: ergo vt distincta à differentiis individuali haberet unitatem individualis: ergo esset individualia sine differentia individuali, & consequenter haberet differentiam individualem, quia esset individualia, & illam non haberet, quia supponitur distincta à differentia individuali.

6 Secundò vniuersaliter eamdem sententiam probo. Si natura specifica ante operationem intellectus distingueretur à differentia individuali ante operationem intellectus seclusa differentia individuali intelligeretur constituta in suo esse, nihil enim constituitur per illud, à quo distinguitur, & verè vt distincta à differentia individuali intelligeretur existens, sicuti materia distincta à forma, etiam quando illi est unita, vt distincta ab ipsa forma habet suam existentiam. Idem dico de ratione, & de quocumque modo etiam inseparabili à re cuius est modus, qui vt distinctus à re haberet suam existentiam, licet inseparabilem ab existentia rei, respectu cuius dicitur modus: ergo vt sic existens natura specifica esset individualia, & singularis: ergo implicat distingui à differentia individuali, alias vt distincta ab hac esset individualia, & non esset individualia, haberet differentiam individualem, & non haberet differentiam individualem. Probo priorem consequentiam: natura vt sic existens terminaret per se ipsam actionem causarum, sed nihil potest terminare actionem causarum, & esse existens, quod ex vi illius formalitatis præcise secundum quam terminat actionem causarum, est existens, non sit singularis, & non commune, cum nulla ratio communis per se possit produci aut existere, ni abeamus in chimæricâ illam sententiam, quæ Platoni tribuitur afferenti dari quasdam naturas communes separatas, à quibus tangam à principiis singularia suum esse habent: ergo natura illa, quæ singitur distincta à differentiis individualibus vt distincta ab illis esset individualia, & consequentes haberet differentiam individualem, vt conuincit ratio, & illam non haberet, vi supponitur, go implicat dari talem naturam distinctam à differentia individuali. Rursus, natura specifica vt existens distincta à differentia individuali cum qua singitur individualium compone & indistincta à se non est plures: ergo est una natura incommunicabilis: ergo est individualia, & non individualis, vt sepè intul. 7

Vltimò, si natura specifica à differentia individuali distingueretur, non posset natura specifica, seu natura humana in Petro distingue à natura specifica Ioannis per differentiam individualem, quia nihil ab alio distinguitur per aliquid sibi superadditum, sed per illud, ex vi cuius constituitur seruata proportione inter modum, quo res continuatur, & quo ab alio differt, si enim realiter, ex vi huius est constituitur, & non per rationem, ex vi huius realiter, & non per rationem differt ab alio. Quod si ex vi huius, adhuc per rationem constituitur, ex vi huius adhuc per rationem ab alio differt. Sed si differentia individualis distinguitur à ratione hominis, quæ est in Petro, non potest realiter ratio hominis, quæ est in Petro, constituit per rationem individualis: ergo non poterit ex vi huius distingui à ratione hominis, quæ est in Ioanne: ergo distinguitur per se ipsam vt distinctam à differentia individuali, vel nullo modo distinguitur. Si primum dicas, sequitur naturam vt distinctam realiter à differentia individuali esse distinctam ab omni alia natura etiam eisdem specie, ac proinde esse individualia, & consequenter esse individualia, & non esse individualia. Si dicas secundum, & afferas per differentiam individualem non differe naturam specificam Petri à natura specifica Ioannis, sed Petrum à Ioanne, sicuti per formam hominis non distinguitur materia hominis à materia equi, sed homo ab equo, sequitur naturam non solum metaphysicæ, sed physicæ omnino eamdem manere in Petro, & in Ioanne, etiam post differentia individuali viriisque, & consequenter per eam Petrum tantum perire differentiam individualem illius; illiusque naturam specificam omnino eamdem permanere in Ioanne, qui vita remanet superest. Eadem ratione infertur tantum produci differentiam individualem Ioannis, quando Ioannes producitur, quia iam illius natura fuerat in Francisco producta. Neque hæc absurdum possit deuorare, qui velint defendere naturam à parte rei esse vniuersalem quia etiam contra hos infertur naturam vniuersalem non esse futuram; de ratione enim vniuersalis est multiplicari in singularia, & in his fieri plura, quod antea fuerat vnum, sed esse quoddam singularis subiectum, cui acciderent distinctæ differentiæ individuales, sicut eidem subiecto plura accidentia inter se distincta contingunt.

SECUND A CONCLUSIO: Prædicata superiora inter se quæ in eodem individuali reperiuntur, ante intellectus operationem nullam fortius distinctionem. Dico prædicata, quæ in eodem individuali reperiuntur, quia si comparemus prædicatum rationale quod est in homine cum prædicato animalis quod est in equo, certum est inter hac extrema distinctionem reperi, quia rationale hominis futuri cum equo identificatum non est, sed ab illo distinguitur, sic identificatum esse non potest cum animali equi, sed necessariò ab illo distingendum est. Ratione hac contra Scotum pugnat Arriaga: si ratio superior est indiferens vt ab hac vel illa differentia specifica determinetur: ergo ratio entis, & substantiæ, quæ reperiatur in Angelo potest esse in lapide: ergo Angelus non est omnino spiritualis, quod est absurdum. Probat consequentiam alius tels Scotista refutunt, & alius maioris momenti scotianus non terrentur. Plura in principiis Scotti reperio, quibus Arriaga discursus infringitur: primis, eti Scottista affirant in Angelo prædicatum spiritualis, & substantia prædicatum distingui ex natura rei formaliter, afferunt identificari realiter, ratione cuius identitatis sunt inseparabiles, ac proinde rectè ex hoc capite dicetur prædicatum substantiæ, quod est in Angelo est formaliter distinctum à prædicato spirituali non posse reperi in lapide propter identitatem, quam habet cum reliquis prædicatis Angelii, à quibus est inseparabile ex vi huius identitatis. Secundò

Secundo dici potest prædicatum substantia in Angelo esse spirituale propter identitatem realem, quam habet cum prædicato spiritualis, à quo realiter non distinguitur, eti distinguitur formaliter, recte enim dicitur prædicatum substantia in Angelo constituit spirituale per rationem formalem spiritualis, cum qua realiter est identificatum, eti ab illa formaliter differat. Ultimò, forsan Arriaga Scotifas non rogauit, an ipsi absurdum reputent iuxta propria principia admitti in Angelo prædicatum quoddam superius prædicatis materialitatis, & spiritualitatis, quod in se formaliter neque materialis, neque spirituale sit, & ratione cuius secundum se sumpti Angelus nullam ex his rationibus habeat, sed ratione aliis prædicati inferioris, quod si non fecit, illòque non audiuit dicentes hoc esse absurdum, vanè illos his terriculamentis aggreditur, que facillimo negotio ipsi eludent. Cum Scotifas ego in his, que in hoc puncto tracto tantum contendox, ex his, que in præcedenti præmissi, videlicet distinctionem illam medianam admittendam non esse, & ideo iuxta principia communia, mea in situ arguunt, que si Scotifas dissoluerit intendat suā distinctionē mediā impetendus est rationibus, quibus Puncto præcedenti probauit talem distinctionem non posse subsistere. Quod si in præsenti hoc punctum infiniti ut clarius constaret distinctionem illam non esse admittendam, id non omnibus argumentis, quibus meam probat tentiam aequi presumo, sed solutionibus argumentorum, quibus gradum distinctionis propugnatur, & offendendo necessum non esse gradus hos ante intellectum distinguiri, ut ex his confit distinctionem illam medianam admittendam non esse propter hos gradus distinguendos, neque in his aliquod habere fundamentum, a proinde gratis omnino, & absque vlo fundamento adstrui.

Concluionem hanc ex præcedenti probo. Prædicata omnia vniuersalia, que sunt in Petro, ante omnem intellectus operationem non distinguntur à differentia individuali, sed cum illa identificantur: ergo identificantur vni tertio: ergo identificantur inter se. Non acquefecit huic rationi Arriaga, exilimatum enim responderi posse, quodlibet prædicatum superioris identificari cum propria differentia individuali distincta realiter à differentia individuali aliis prædicati, & ita neque ex hoc capite identificari vni tertio neque inter se. Effugium prouidè præcluserat P. Soar. disp. 6. Metaph. sect. 9. n. 15. vbi probat omnia prædicata, que sunt in quocumque individuo identificari cum simplicissima differentia individuali, nullam compositionem neque distinctionem realem admittente, ex vi cuius per intellectum immediatè contrahit species infima, & in illa omnia prædicata superiora, que essentia litere includit. Sic arguit: non minùs essentialis est ordo inter rationem genericam, specificam, & individualem, quam inter alias differentias essentiales magis, & minùs vniuersales vsque ad specificam. Sed corpus non potest contrahi ad differentiam animalis nisi media differentia viuentis: ergo animal non potest contrahi ad differentiam Petri nisi media differentia hominis: ergo datur vna differentia individualis in se simplicissima, que contrahendo rationem hominis contrahat in illa omnia prædicata superiora, que in hominē continentur: ergo differentia illa, ex vi cuius concipimus contrahi rationem communem ad equatam hominis, est vna entitas realiter simplicissima, & incomposita, ex vi cuius immediate concipimus contrahi omnia prædicata in specie contenta. Confirmatur: Implicat dari à parte rei hoc animalis individuum indiferens ut sit hic homo, vel hic equus: ergo in hoc hominē non datur quædam differentia individualis afficiens prædicatum animalis, & alia differentia realiter ab illa differentia afficiens prædicatum rationalis realiter distincta à prædicato animalis. Confirmatur: si in Petro distinguenterunt animal, & rationale, & quodlibet horum prædicatum haberet differentiam individualē distinctam à differentia individuali alterius, siue identificatam cum ipso prædicato, siue ab illo distinctam posset prædicatum animalis existere affectum sua differentia specifica: sed sic est, quod nunquam potest existere animal affectum differentia individuali, quin sit affectum differentia specifica: ergo animal non afficitur differentia individuali realiter distincta à differentia, per quam afficitur rationale, si enim sic afficeretur, ad equatē distingueretur in Petro hoc animal ab hoc rationali, & ita posset vnum existere sine alio, sicuti existit in materia sine forma.

Probatur secundū eadem prædicatorum identitas. In Petro esse animal, esse rationale, &c. sumuntur ab eadem indiuisibili anima, ex vi cuius Petrus hæc prædicata dicitur habere: ergo in Petro hæc prædicata nullam possunt habere distinctionem realem. Dices in eadem anima distinguunt gradus animalis, & gradus rationalis, ex vi quorum constituit Petrum in esse animalis, & in esse rationalis. Contrā: in anima gradus animalis dicit principium sensationis, & gradus rationalis dicit principium intellectiū. Sed eadem entitas indiuisibiliter sumpta potest esse principium sensationum, & intellectiū: ergo frustra distinguitur in anima rationali principium sensationis à principio intellectiū: ergo frustra distinguentur in anima gradus animalis, & gradus rationalis. Major est apud omnes inconclusa, minorem probo: Idem primum indiuisibile, seu eadem virtus absque vla distinctione potest influere in effectus inter se distinctos, & longè diuersos, ut patet in ipso gradu animalis, qui dicit principium in se vnum omnino indiuisibile sensationum inter se specie distinctarum, & in gradu rationalis, qui dicit principium identi indiuisibile apprehensionis, & discursus, nec non volitionis, que sunt operationes specie diuersæ: ergo recte potest dari vnum principium commune sensationibus & intellectiū, quantumvis hæc specie differant. Dices operationes illas, quibus datur principium commune, nunquam separari in principio productiū, secus sensationes, & intellectiones, quia datur animal potens sentire & non potens intelligere. Contrā: separatio arguit tantum distinctionem in his in quibus reperitur: ergo etiam sensitum animalis non rationalis, v.g. sensitum equi distinguatur à rationali, à quo separatur, non inferatur sensitum hominis distinguiri à rationali à quo nunquam separatur, sicuti virtus productiū caloris in igne, & virtus productiū frigiditatis in aqua, in quibus hæc virtutes separantur, realiter distinguntur; in Deo autem potente producere calorem, & frigiditatem, in quo hæc potentia non separantur, nullo modo distinguntur, sed eadem omnipotenti indiuisibiliter sumpta est virtus productiū caloris & frigiditatis.

Vltimò à priori probatur conclusio: Tota hæc abstractione generum, & specierum, & tota prædicatorum auctorita recte componitur abque vla distinctione reali inter prædicata, que in eodem individuo reperiuntur præcisè per distinctionem nostri intellectus apprehendentis instar vnius, que in re sunt plura, & instar plurium, que in re sunt vnum: ergo ex hac abstractione, & prædicatorum serie nulla interratur distinctione reali in prædicatis, que in eodem individuo reperiuntur, sed illi per distinctiones rationis sufficienter prouisum erit: ponitur ergo absque vlo fundamento hæc rationis distinctione. Consequentia optima est, quia tota ratio distinguendi hæc prædicata de sumpta fuit ex nostro modo loquendi, & concipiendi rationes superiores, & inferiores, hanc genericam, & illam specificam, &c. Antecedens probatur: ex eo præcisè quod idem principium indiuisibile realiter producat operationes inter se specie distinctas, sufficiens fundamentum habet intellectus ut concipiatur principium harum operationum, ut distinctum à principio illarum, & ut in principio reali realiter vno apprehendat vnum principium formale harum operationum, & aliud principium formale illarum. Similiter ex eo quod intellectus cognoscit in hac entitate principium harum operationum, & in illa principium operationum valde similiū, eti in re principia sine valde distincta, fundamentum habet ut apprehendat hæc principia ex parte obiecti distincta instar vnius communis vtrique entitati: ergo necessum non est reperi in ipso obiecto aliqua realis distinctione horum prædicatorum, ut tota series prædicatorum supremi generis, generum intermediorum, specie infimæ, & ultimi individuali subsistat, & ut per differentias contrahentes rationes genericas à supremo genere vsque ad infimum individualum descendat, & ut per abstractiones rationum similiū factas per intellectū ab infimis individuali ad supremum vique genus ascendant.

Obiicium primò Scotista: vbi cuncte est compositione, est distinctione extremon componentium, sed in specie est compositione ex genere, & differentia, quibus componitur: ergo in specie est distinctione generis, & differentia tanquam extremon componentium. Respondeo concedendo maiorem sumpta compositione, & distinctione in eodem ordine, hoc est sumpta distinctione reali extremon

12 quando

quando cōpositio est realis, & sumptā distinctione rationis quando cōpositio est tantum per rationem, quia ad compositionem per rationem factam sufficiunt extrema per rationem distinctiona, & necessum non est extrema realiter distinguī: deinde distinguo minorē: in specie datur cōpositio ex genere, & differentia realis cōpositio, nego minorem; per rationē, transat minor: ergo datur distinctione prædicatorū, distinguo consequens datur distinctione realis, nego cōsequentiā: datur distinctione rationis, concedo consequentiā. Non absolutē concessi in specie dari compositionē per rationem, sed hoc omis, quia ad rem non attinet, & absolutē verum non est, quia species formaliter sumpta est vnu simplex conceptus nullā compositionē intrinsecē in iuoluens, sed tantum extrinsecē de quo in Log. Contr. 6. Punct. 2. n. 4. Placet hic contra Scotitas notare non consequēter procedere, nonnullos qui afferunt specie realiter componi ex genere & differentia propter distinctionē formalē, quae reperitur inter prædicatū animalis, & negant dari in Deo realē compositionē essentia & attributorum, etiā huc ab essentia ex natura rei formaliter distinguuntur, quia non distinguuntur realiter, si enim distinctione illa formaliter sufficiēt in specie ad realem compositionē, cur eadem distinctione formalis ad similem compositionē in Deo sufficiens non erit.

13 Obiic. secūdū: Animal, & rationale diuersis definitionibus essentialibus definitur: ergo habet diuersas essentias, ergo distinguuntur ante operationē intellectus. Si ageremus de definitionibus, quibus definitur ratio cōmuni animalis, & ratio cōmuni rationalis, difficultē non esset non solū definitions, sed etiā definita realiter inadēquatē distinguī, quia definitio animalis non tantum se extendit ad animal-hominis, sed ad animal equi, quod distinguuntur à rationali, & ita definita harū distinctionē distinguuntur realiter tanquā includens, & inclusum, definitū enim definitionis animalis dicit animal identificatū cum rationali, quod est adēquatū definitio definitionis rationalis, & insuper dicit reliqua animalia identificata cū aliis differentiis hinnibilibus, rugibilibus, &c. Ceterū necesse non est ad hanc solutionē recurrere, neque in omnibus qua ad hanc materiam attinet potest reperiri, quia actio educitua, & passio adēquatē coniunctuntur absq; distinctione actionis à passione, & nihilominus diuersis definitionibus definitur. Resp. ergo eamē entitatem physicā posse diuersis definitionibus etiam essentialibns definiri, & per diuersos conceptus essentiales explicari, qui omnes eadem essentiam physicā important, significatā in ordine ad diuersa connotata; physicē enim esse actū huius in hoc, quod est formalitas actionis, & actū huius ab hoc, qui est formalitas passionis in re omnino idē explicitum per ordinē ad connotata diuerso modo se habentia; ideo concedendum non est entitatē definitā dupli definitione essentiali, habere duplēcē essentiam, seu vnam dupli modo explicatam, quia vtraque definitio ex parte conceptus obiectū directi, & ex parte definiti in nullo differunt, sed tantum in connotatis diuersis, vel in diuerso modo significandi eadem connotata, sicuti differunt acclive, & declive.

14 Obiic. tertīū: Scotistā: Animal formaliter vt animal non est rationale, neq; rationale formaliter vt rationale est animal, ergo formalitas animalis excludit formalitatem animalis, & formalitas rationalis excludit formalitatem animalis: ergo distinguuntur hæ formalitates: non realiter: ergo ex natura rei. Resp. ante intellectus operationē animal & rationale omni modo esse omnino idē absq; illa distinctione realitatū, & formalitatū autē dicimus rationale vt rationale non esse formaliter animal, seu excludere rationē formalē animalis, loquimur secundū nostris cōceptus, in ordine ad quos tantū datur hæc distinctione formalis, quia rationale vt rationale formaliter non esse animal tantū dicit entitatem physicam, quæ à parte rei indiuisibiliter est animal, & rationale, cognosci diuersis conceptibus formalibus, & in ordine ad diuersas operationes, quando dicimus cognosci vt rationale, & alijs diuersis quando vt animal dicimus cognosci. Itaque animal vt animal & rationale vt rationale distinguuntur ex parte actū, quibus cognoscuntur, & ex parte obiectorum quæ obliquē eisdem actibus tanguntur, quia rationale vt rationale dicit entitatem hominis connotatā ratio in animalibus, & animal cū illo identificatū formaliter vt animal, dicit eamē omnino entitatem absq; illa distinctione ex parte obiecti cōnotatis sensatio-ribus, quæ à ratio in animalibus realiter distinguuntur. Dixi animal identificatū cū rationali, quia animal vt sic dicit animal homin. equi, & leonis, &c. quod inadēquatē distinguuntur ab hominē, quia præter hominē seu rationale identificatū

cum animali hominis dicit hinnibile, cum quo idēificantur anim. leonis, &c. anim. equi, & rugibile cū quo idēificatur anim. leonis, &c.

Obiicunt quartū: Actus vitalis supernaturalis titulus vitalitatis exigit principium vitale, & non exigit ex hoc titulo principium supernaturale: idem actus titulus supernaturitatis exigit principium supernaturale, & non exigit principium vitale: sed non potest ex eodem capite nullo modo distinctione non petere eadem principia: ergo in hoc distinguuntur vitalitas, & supernaturitatis: si enim vitalitas, & supernaturitatis effent idem, id quod exigeret actus titulus vitalitatis, exigeret titulus supernaturitatis: sed titulus vitalitatis exigit principium vitale: ergo titulus supernaturitatis exigeret principium vitale: ergo actus titulus supernaturitatis exigeret, & non exigeret principiū vitale. Idē dicitio de ratione vitalitatis respectu principij supernaturalis, quod exigeret. Distinguuntur ergo in actu, ratio supernaturitatis, & ratio vitalitatis, salem ex natura rei. Resp. hunc actū vitalē supernaturalem ratione supernaturitatis, quam in se habet physicē exigere omnia principia, quæ exigere dicitur titulus supernaturitatis, & titulus vitalitatis, & alio quocumque titulo sibi inat- seco, quæ eadem principia omnia simul indiuisibiliter sumpta physicē exigit ratione vitalitatis, & ratione cuiusvis prædicati, quod in se continet, quia physicē omnia prædicata, quæ sunt in actu, illorum quodlibet ab eisdē principiis indiuisibiliter sumptis dependent, neque prædicati aliquod actū connexionem aliquam habet cum aliquo principio, quæ eamē omnino physicē non habentem reliqua prædicata. Nihilominus dicimus actum vitalē supernaturale, titulus vitalitatis non exigeret principium supernaturale, quia potest dari alius actus non supernaturalis vitalis, in quo contemplatur vitalitatem eiusdem speciei cum illa, quæ est in hoc actu, quæ non depēdet à principio supernaturali. Ex quo fundamētum defusimus ad dicens actum titulus vitalitatis præcisē non exigeret principiū supernaturale, & exigere principiū vitale, quia nō solum vitalitas huius actū, sed neq; illa alia poterit reperiri in aliquo actu, quæ nō depēdet à principio vitale, eo enim ipso quod actus sit vitalis, quicq; ille sit, debet à principio vitali depēdere. Eadē ratione dicitur de actu supernaturali vitalitudo supernaturitatis exigeret principiū supernaturale, & non vitale, quia potest reperiri, & de facto reperitur in alio effectu supernaturitatis eiusdem speciei cum ita, quæ est in actu, quæ non supponat principium vitale, & non potest reperiri in aliquo effectu supernaturitatis aliqua, quæ principiū supernaturale non supponat.

Obiicunt quinto: Vbi est separatio, distinctionē intercedere necesse est: sed animal separatur aliquando à rationali: ergo ab illo distinguuntur. Probatore antecedens animal quod est in equo separatur à rationali, & deficiente omni rationali potest permanere animal, quod est in equo ergo animal distinguuntur à rationali. Resp. illa extrema distinguuntur se separant, & ita animal equi, quod separatur à rationali distinguunt ab illo, nō verò animal hominis, quia hoc neque separatur, neque separari potest à rationali.

Obiic. sexū: Ratio animalis in homine est ratio conuenienti cum equo, ratio rationalis est ratio disconuenienti: eadēmet ratio non potest esse ratio conuenienti, & disconuenienti respectu eiusdem termini: ergo ratio animalis & ratio rationalis realiter distinguuntur. Resp. prædicatū animalis in homine tantum fundat cōuenientiam per rationē cū equo, non realē, seu physicā, quia realiter, & physicē homo, & equus in nullo conuenient, sed sunt penitus diuersi. Similiter ratione tantum fundat disconuenientiam, hoc est differentia prædicati, in quo aliqua fuerat cōuenientia per rationē, quia talis est differentia qualis est cōuenientia: physicē autem homo secundū se totū, & secundū prædicatū animalis, & rationalis physicē sumpta, totus est ab equo diuersus. Ex hoc conuenientiam, & disconuenientiam, quam fundant prædicatum animalis, & rationalis sufficiunt animal, & rationale per rationem distinguī, quia ad hoc vt diuersa prædicata per rationem conuenient diuersis entitatis, sufficiens est has enitates per rationem distinguī, & necessum non est in his entitatis distinctionem realē reperiri. Ad argumentum in forma distinguo maiorem: Animal in homine est ratio conuenienti cum equo, & rationalis est ratio disconuenienti cum equo: conuenienti, & disconuenienti realiter, nego: conuenienti, & disconuenienti per rationem, cōcedo. Sed idē non potest esse ratio conuenienti, & disconuenienti, distinguo eodē modo: conuenienti, & disconuenienti realiter concedo minorem:

conue

conueniendi, & disconueniendi per rationem, subdistin-
guo; idem re, & ratione concedo: idem re & ratione di-
stinctum, nego minorem: ergo animal, & rationale di-
stinguuntur: realiter nego consequentiam; per rationem,
concedo consequentiam.

Obiiciunt septimè Scotistæ: Animal in homine fundat
realē similitudinem cum equo, & rationale in eodem
homine fundat realē dissimilitudinem cum eodem equo;
sed idem respecte eiusdem non potest fundare realē simili-
tudinem, & realē dissimilitudinem respecte eiusdem:
ergo animal, & rationale realiter distinguuntur. Nonnulli
respondent hominem secundum se non esse similem, aut
dissimilem equo, sed ratione operationum, quas habet,
quibus immediatē similitudines, aut dissimilitudines conueniunt. Ex
quo sit hominem, & equum habentes plures operationes
distinctas posse habere quasdam inter se similes, v.g. sensa-
tiones, quae in homine, & equo similes sunt, & alias operationes
proprias vniuersitatis speciei, quae inter se sunt
valde dissimiles, sicuti sunt actus ratiocinandi in homine,
& hinniendi in equo. Contendunt alij similitudinem, &
dissimilitudinem immediatē competere substantias, quia
homo secundum se similis est equo, in hoc quod est pos-
se sentire, & dissimilis in hoc quod est posse ratiocinari.
In hac re tantum potest esse controverbia de nomine in
qua certum esse debet similitudinem, & dissimilitudinem
semper dicere tanquam rationem fundandi accidentia,
quod omnes affirman cum Aristotele dicente, similitudinem,
& dissimilitudinem fundari in qualitate, & equalitate,
& in qualitatib; in quantitate, sive ha relations
immediatē denominant accidentia, in quibus fundantur,
sive etiam hanc denominationem, ipsis substantiis immediatē
impertinent, de quo non curio. Respondeo indepen-
denter a quacumque sententia eundem hominem per
ordinem ad has operationes, quas continet eiusdem ra-
tions cum aliis operationibus, que sunt in equo, posse
physicè secundum totam physicam entitatem dici similem
equo, & eundem hominem secundum eamdem physicam
entitatem, physicè indiuisibiliter sumptam posse esse dis-
similem equo in ordine ad alias operationes, quibus alia
eiusdem rationis in equo non correspondent, quia sicut
idem homo secundum eandem rationem physicam phys-
icè indiuisibiliter sumptam potest esse principium opera-
tionum similiis aliis operationibus, v.g. sensatio-
num; & principium operationum dissimilium omnibus
equi operationibus, v.g. intellectionum, sic potest in
ordine ad has dici dissimilis, & similes in ordine ad illas.
Quod si similitudo, & dissimilitudo opponantur, non ideo
sunt quacumque ratione repugnant in eodem subiecto in
ordine ad eundem terminum, quando sumuntur in ordi-
ne ad distinctas operationes. Addit Arriaga tantum oppo-
ni omnino dissimilitudinem cum quacumque dissimili-
tudine, non vero aliqualem similitudinem, cum aliquali
dissimilitudine, sicuti non opponitur calor non summus
cum frigiditate non summa; componunt enim calor ut
quatuor cum frigiditate ut quatuor in eodem subiecto
existente, licet non componatur summus calor cum
aliquo frigiditatis gradu: sic in homine accidere ait Ar-
riaga, qui non est summe similis equo, sed aliquo modo
similis, cum quo componi potest aliquis dissimilitudo, quae
tantum dicit hominem non esse summè simile, sicuti com-
ponuntur in eodem subiecto lux ut quatuor, & tenebra
ut quatuor, id est priuatio quatuor graduum lucis, licet
non possit componi subiectum summe lucidum cum ali-
qua lucis priuatione. Non nihil doctrina rem explicat,
verumtamen non ex illa præcisè potest prædictæ difficultati
satisficer, quia in subiecto calido ut quatuor, & frigi-
do ut quatuor, dantur calor & frigiditas qualitates distin-
ctæ, a quibus subiectum frigidum, & calidum denomi-
natur, & non potest idem subiectum secundum eandem for-
mam ab alia indistinctam constitui secundum quid calidum,
& secundum quid frigidum. In præsenti autem secundum
opinionem, que relationes non distinguit à fundamento,
& termino, videatur concedi idem subiectum secundum
eandem formam indiuisibilem constitui simile, & dissimile,
si animal, ratione cuius homo est similis, & rationale
ratione cuius est dissimilis, inter se non distinguuntur.
Standum ergo est priori solutioni & dicendum eandem
entitatem respectu eiusdem termini dici similem in
ordine ad alias operationes, quas in se continet, & dis-
similem in ordine ad alias operationes, quia semper simili-

tudo, & dissimilitudo in ordine ad operationes tāquam ad
rationes fundādi defumit, & præcisus enim operationib;
& accidentibus, similitudo in substantiis non reperitur.

P. V. N. C. T. V. M. IV.

De distinctione virtuali in ordine ad pra-
dicata contradictione.

§. I.

Explicatur virtualis distinctio.

Non agimus de distinctione fundamentali in ordine
ad eas rationes, quan nonnulli virtualem appellant,
ex vi cuius intellectus fundamentum defumit ad finger-
dam distinctionem rationis inter prædicta realiter iden-
tificata, sed de distinctione virtuali reali in ordine ad præ-
dicata opposita, & contradicentia. Scopum difficultatis
explico. Rem virtualiter, aut eminenter esse aliquid non
est formaliter esse tale; sed concinere proprietates, & vir-
tutes, quas continet aliud, ita ut possit idem præstare,
quod præstat aliud, aut quod præstaret, si esset formaliter
tale. In hoc sensu dicimus pecunias esse quodammodo
omnia, quia omnia quae possunt alii comparari pecunias
adquiri possunt. In eodem sensu dicimus sensum internum
esse eminenter omnes externos, quia omnia obiecta quae
pluribus exteris sensibus percipimus, uno interno attingi-
mus, dicimus etiam Solem, & alias causas vniuersales
eminenter esse ignem, & alias causas particulares, quia id
potest præstare vno Sol vniuersalis causa, quod plures
particulares possunt efficere. In hoc sensu virtualiter esse
distinctum non erit distinctionem in se habere, sicuti Sol
esse virtualiter ignem non dicit in se continere essen-
tiam ignis, sed id posse præstare sine distinctione reali,
quod virtute distinctionis, quam in se habent, præstant
alia entitates, ita ut in ordine ad illa, qua distinctionem
consequuntur, non desideretur distinctio formalis vera, &
realis in tali entitate, etiam nulla ratione in ipsa reperi-
tur, sed summa identitas, sicuti non desideratur in Sole
natura ignis in ordine ad producendum calorem, quem
potest producere, si formaliter natura ignis haberet, quia
etiam illam non habeat, eundem calorem potest Sol
producere per suam naturam, etiam realiter non fit ignis,
quem posset producere, si esset ignis. Dicimus ergo
distincta virtualiter illa extrema, quae in re nullam ha-
bent distinctionem, sed realiter omnino sunt idem, præ-
stant tamen idem quod præstant si realiter essent di-
finita.

Cæterum hæc virtualis distinctio potest considerari in
ordine ad effectus ad extræ productos, & intrinsecè in ordi-
ne ad illa qua de eadem entitate prædicantur, & que ex
se independenter ab his virtuali distinctione sine con-
tradicione non possunt eidem entitati conuenire, sicuti
sunt communicari, & non communicari, produci, & non
producere, & alia huiusmodi. Distinctionem virtualem in
ordine ad plures effectus ad extræ productos ab eadem
indiuisibili entitate, qui ab aliis causis distinctis produc-
untur, monstrant exempla adducta ex causis vniuersalibus,
quarum vna simplex & indistincta producit omnes effec-
tus, quos alia causa realiter distincte producent, & quos
non vna tantum particularis causa sine consortio aliis
particularis a se distincte posset producere. Difficultas est
de distinctione in ordine ad prædicata, quæ ex se dicunt
contradicitionem, & ratione huius virtualis distinctionis
in eadem entitate possunt reperiiri absque illa repugnare,
ita ut illa prædicata ex se contradicentia ratione sub-
iecti quasi exuant contradictionem, & absque illa in eam
confundant entitatem.

§. II.

Quid de hac distinctione virtuali sentiendum sit in di-
uis: vbi illius natura magis explicatur.

Distinctionem hanc virtualem cum summa identitate
in Deo constitunt doctissimi, & grauissimi Theo-
logi: illam expresse docet Caietan. 1. parte, q. 39. art. 1.

3

§. 44

§. ad evidentiam, & §. ad secundum, cuius hoc sunt verba:
Ad secundum verò dicitur quod praeceptor non intelligit essentiam, & paternitatem ut duo obiecta formalis secundum se, sed ut unum formaliter, & multa virtualiter. Eadem tradit P. Valentia i. p. disp. 22. punct. 1. §. est autem obserandum, & q. 13. punct. ... §. ad confirmationem respondetur; & sepe alibi: P. Molina q. 28. art. 5. disp. 3. concl. 3. P. Her. disp. 2. cap. 3. n. 18. & disp. 12. c. 2. n. 4. P. Zuniga disp. 2. dub. 4. membr. P. Tamer disp. 4. de Trinit. q. 1. dub. 5. n. 22. & disp. 2. q. 2. dub. 3. P. Arrub. disp. 100. cap. 3. n. 17. P. Hurtad. hic disp. 6. sect. 3. P. Arraga disp. 5. de Logica, sect. 4. subsect. 2. M. Albiz. disp. 3 sect. 9. & latè Agid. de Present. lib. 5. de beatitudine, q. 5. art. 6. §. 2. n. 14. & §. 3. & 4. his subscruntur sicut omnes posteriores, & acutiores recentes. P. Granad. 1. p. tract. 3. disp. 5. sect. 3. & tractat. 5. disp. 5. c. 7. hanc distinctionem impugnat; & P. Alarcon. Luisius Tur. part. 1. select. 3. disputat. Centuriæ 4. dub. 35. grauissimæ censuræ dignam esse opinionem defendentem hanc distinctionem virtualiæ nimis feruerè censer.

4 Ex triplici cap. potest argui contra autores videntes hac distinctionem virtualiæ in Deo ad defendendum mysterium Trinitatis, actus liberos Dei quæ respondere prætendunt omnibus argumentis, quæ in his materiis occurunt. Si enim illis obiectis: Essentia communicatur: Paternitas non communicatur: Essentia, & Paternitas sunt idem ergo communicatur, & non communicatur. Respondent distinguenda maiorem: Essentia, & paternitas sunt idem formaliter, & distinctione virtualiter, concedo minorem: sunt idem formaliter, non distinctione virtualiter, nego minorem; & eodem modo consequenti distinctione afferunt absque illa contradictione posse essentiam, & Paternitatem communicari, & non communicari non obstante identitate formalis, ratione distinctionis virtualis, quia ex vi huius essentia, & paternitas cum summa identitate reali, & absque illa distinctione formalis habent in ordine ad hoc quod est communicari, & non communicari, eamdem capacitatem, quam haberent in ordine ad eadem prædicata, si in re realiter essent distinctione: & sicuti postea distinctione reali formalis, quæ tantum est vera distinctione, inter essentiam & paternitatem, absque illa contradictione posset essentia communicari, & Paternitas non communicari, sic nulla data distinctione formalis de facto, ratione tantum huius distinctionis virtualis, seu eminentialis, quæ in re distinctione non est, sed tantum cum addito distinctione dicitur, potest essentia communicari, & Paternitas non communicari. Hic ergo ex triplici capite possunt impugnari. Primo si contra illos probetur non dari conceptum illum, quem distinctionem virtualiæ appellant. Secundo probando conceptum illum, etiam si detur, non esse distinctionem virtualiæ appellandum. Tertio, admissum conceptum, & nomine distinctionis virtualis possunt impugnari, ex eo quod hæc distinctione virtualis rem non explicit, sed & quæ obscurum mysterium Trinitatis, ad quod explicandum præcipue inuenta est, & omnino integra omnia argumenta quæ contra prædictum mysterium, & constitutum decreti liberi Dei relinquant, nihilque noui neque lucis, sed distinctionis verbis obscuris tradat, quod omnes Catholicæ facentur, & ideo solùm difficultis impugnetur, quia non ab omnibus percipiatur.

5 In primis contendendum non est an conceptus ex parte obiecti assignatus ab his authoribus appellandus sit distinctione virtualis, quia hoc est de nomine contendere, & congruè satis conceptus ille, si admittendus sit virtualis poterit appellari distinctione, quia est distinctione æquivalente, & id quod alij æquivalente tale virtualiter dici solet.

6 Secundo est mihi certum, conceptum illum, quem isti autores distinctionem virtualiæ appellant in Deo esse concedendum, existimo enim distinctionem virtualiæ, quæ ponitur in Deo in ordine ad hoc quod est essentia communicari, & Paternitatem non communicari. Filiatione produci, & essentiam non produci in re non aliud, ad huc formaliter importare, quod Catholicæ omnes in Trinitatis mysterio consenserunt, & eadem ratione distinctionem virtualiæ in ordine ad cognoscendum, vel non cognoscendum scientiam visionis, amandum, vel non amandum idem subiectum absque illa distinctione reali, neque physica variatione, casu, quo obiectum cognoscatur, vel non cognoscatur scientia visionis; amerit, vel non amerit, tantum importare simplicitatem Dei, ex vi cuius absque ullo superaddito, & amat obiecta, & libertatem ex vi cuius

potuit non velle producere, ea quæ producere voluit, & velle producere illa, quæ noluit producere; Admittendū esse conceptum illum, quem isti autores distinctione virtualiæ appellant, sic probo: Vna, & simplicissima entitas in Deo præstat, quod in creaturis præstat duplex entitas distincta realiter actu: ergo simplicissima entitas Dei realiter indistincta æquivalente dupli entitati realiter distincta. Consequentiæ negare non potes, ni vels de nomine tantum contendere. Sic illam corroboro: æquivalere alij est valere quod valer illud aliud; ergo eo ipso quod vna simplicissima entitas Dei, præstat id, quod præstat duplex entitas quod est valere, quod duplex entitas, æquivalere dupli entitati. Iam primum antecedens efficaciter probo; entitatem esse intrinsecè realiter identificatam cum aliquo, & ab eodem distinguiri, realiter produci, & realiter non produci, realiter communicari, & realiter non communicari in creaturis euidenter distinctionem arguunt, & seculo Deo non possunt duo ex his extremitate oppositos nisi duabus entitatis realiter distinctis comunicare, si enim admittatur posse creaturam produci secundum hanc rationem, & non produci secundum aliam cum ipsa identificatam, tota exterior Philosophia, & vis illius argumentationis destruitur: sed fide certum est essentiam diuinam communicari, & Paternitatem non communicari, & distinctionem produci, & essentiam non produci, & essentiam non distinguere a paternitate neque a filiatione: ergo fide certum est vna simplicissima entitas Dei posse habere in se prædicta, quæ ratione naturali euidenter cognoscimus non posse extra Deum repetiti nisi in creaturis realiter distinctis: ergo fide certum est vna simplicissima entitatem Dei valere quod hæc prædicta produci, & non produci, communicari, & non communicari, id quod valet duplex entitas creara, quibus tantum, & nulli simili extra Deum, absque contradictione posse fuisse hoc prædicta conuenire, vnam vni creaturæ, & aliud oppositum creaturæ alteri, ab alia cui aliud conuenit prædictum, distinctione: ergo fide certum est Deum valere ad habenda in se prædicta intrinsecè, quæ in creaturis arguunt realem distinctionem dupli entitatis: ergo certum est æquivalere in ordine ad hæc prædicta dupli entitati distinctione, etiam in se formalissime sit simplex entitas.

7 Conceptum obiectuum distinctionis virtualis sic explicatum, existimo Catholicæ à nullo posse negari (dico non posse negari conceptum distinctionis virtualis, hoc est prædictum obiectuum, quod autores distinctionem virtualiæ appellant, qui potest quis admisso hoc conceptum affere non dari distinctionem virtualiæ, quia conceptus virtualis distinctione non est dicendus, qui tantum de nomine contendet,) quia conceptus ille tantum exprimit id, quod omnes Catholicæ credimus, & fide reuelatum est, videlicet entitatem diuinam tantæ esse virutis, & perfectionis, & non obstante identitate inter essentiam, & relationem, quæ obstat in quacumque entitate distincta à Deo ut possit essentia communicari, & relatio non communicari, & sic de aliis prædicatis oppositis. Itaque duo dicitur virtualis distinctione vnum de fide, & aliud lumine naturæ notum, videlicet identitatem inter essentiam, & Paternitatem non obstat ut essentia communicetur, & Paternitatem non communicetur: hoc fide certum est. Dicitur insuper identitatem in quacumque entitate extra Deum obstat ut eadem communicetur, & non communicetur, producatur, & non producatur, quæ prædicta in rebus creaturis euidenter arguunt distinctionem realem, quod natura lumine certum est, ex quibus distet in inferno autores distinctionis virtualis valere entitatem simplicissimam Dei ad id, quod tantum extra Deum potest valere duplex entitas distinctione, quod est æquivalente dupli entitati distinctione, & rectè dicitur distinctione æquivalente, seu virtualiter, quod enim valet ad id, quod aliud præstat, rectè virtualiter seu æquivalenter dicitur illud aliud, etiæ formaliter non sit.

8 Hic est conceptus obiectius distinctionis virtualis, quem tradunt omnes Doctores, qui illam propugnant, & doctissimi Magistri è nostris elucidant, in quem si rectè expendatur nihil momenti potest adduci, nihil enim in illo continetur, quod fide diuina reuelatum, aut natura lumine compertum non sit, tantum abest à sensu, quam non nimis maturè contra sententiam hanc pronunciasius Torres, à qua etiam ipse longè abest, si expendit, quid

quid nomine distinctionis virtualis Doctores intelligent, & à quibus Doctoribus distinctione hæc virtualis propugnetur.

10 Longè facilius poterit quis ex tertio capite distinctionem hanc virtualem impetrare, conténdo distinctionem in re admittendam eamdem omnino difficultatem continere, ac ipsum mysterium, & nullam huic lucem dare, & omnia argumenta æquè insoluta; ac difficultia manere hac distinctione virtuali admisit, ac esse sine illa, seu eisdem omnino argumentis impugnari distinctionem virtualem, quibus impugnatur ipsum mysterium, & æquè difficile ac illud illam propugnari, quod sic suadet. Distinctio virtualis in Deo importat æquivalere Deum in ordine ad hæc predicata communicari, & non communicari dupli entitati distinctæ, quod formaliter dicit posse habere in se summe simplici hæc duo predicata communicari, & non communicari, produci, & non produci, communicari ratione essentia, non communicari ratione relationis identificata cum essentia, produci ratione filiationis, non produci ratione essentia identificata cum filiatione, quæ in quacumque alia entitate simplici dicerent contradictionem, ergo distinctio virtualis dicit posse Deo conuenire hos conceptus communicari, & non communicari, qui ex se sunt contradictorij, in quo est tota mysterij difficultas, eadem omnino in hac distinctione virtuali, ac in ipso mysterio. Virgo: Dati hanc distinctionem virtuali est Deum esse talis naturæ vt ipsi eisdem omnino simplici possint conuenire hi duo conceptus communicari, & non communicari. Sed hi duo conceptus sunt contradictorij: ergo dari hanc distinctionem virtuali in Deo dicit Deum esse talis naturæ vt ipsi possint conuenire duo concepti contradictorij, quod horret metaphysica, & naturæ lumen.

11 Fatere ergo in re parum, vel nihil lucis addi ex hac virtuale distinctione obscuritati mysterij, & æquè difficultem obiecti intellectui rem attente contemplati, ac ipsum mysterium, nihilominus credo, hac distinctione posita expeditioribus terminis, quibus fieri potest summam mysterij difficultatem tractari, & aptioribus ad infringendam vim syllogisticam omnium argumentorum, que contra hoc mysterium instituntur, quibus fatetur ego mysterium ipsum ex parte obiecti significari conceptibus tamen formalibus, quibus, etiæ idem significet, melius tamen aliis idem obiectum significans rem vt fieri potest exprimunt, & vim argumentorum infringunt, quibus secundum alios dicendi modos non ita dici potest satisfieri. Ad confirmationem Respondeo hanc distinctionem virtuali non dicere, posse Deo competere duo predicata contradictionis, quod horret Metaphysica, sed posse illi competere duo predicata, que respectu alijs entitatis simplicis distinctione à Deo essent contradictionis, quin in ipso Deo contradictionis sint, & optimè compotibilis ratione huius distinctionis virtualis, quia communicari, & non communicari, produci, & non produci, & sic quicunque alij termini cum affirmatione, & negatione propositi nullam dicunt contradictionem, nisi sine eiusdem de eodem indistincto, & non sufficit ad contradictionem esse de eodem indistincto formaliter, sed etiam de eodem indistincto, seu non distincto virtualiter, seu æquivalenter in ordine ad predicata, quia affirmatur, & negatur ejuntur. Ex quo si communicari respectu essentia, & non communicari respectu Paternitatis, filiationem produci, & essentiam non produci, & esse contradictionis, quia licet essentia, & Paternitas, & essentia, & filiationem idem formaliter, & dicunt unam simplicissimam entitatem, affirmatio communicationis de essentia, & negatio communicationis de Paternitate non funde de obiecto non distincto virtualiter, seu æquivalenter, etiæ sint de eodem obiecto simplicissimo nullam includente mixturam distinctionis formalis, que solum est vera distinctione, distinctione enim virtuali, seu æquivalens, vt sèpè dixi, distinctione non est, sed quid æquivalens distinctioni, sicuti Sol, qui virtualiter est ignis, non est simpliciter, & sine addito ignis potius predicata essentia illius opponuntur cum predicatis essentiaibus ignis, sive essentia, & Paternitas, quæ virtualiter distinguuntur non possunt dici absolute distinguui, neque in se formalem, seu propriam distinctionem habere, potius sunt una simplicissima entitas, cuius simplicitas essentia est opponitur cum distinctione reali, quæ formaliter, & proprie distinctione sit.

12 Si roges unde hæc distinctione eminentialis, seu virtualis innoteat. Respondeo nobis innoteat, & à posteriori ex ipso Trinitatis mysterio, à priori ex infinitate Dei illius non repugnantiæ agnosceret, non enim repugnat simplicissimam entitatem infinitam tantum valere quantum valet duplex finita. Non leuis poterat esse disputatio an hæc distinctione virtualis admittenda sit in diuinis respectu notionalium tantum, an etiam respectu essentialium, sed hæc non ad nostrum attinet institutum, cuius tantum est naturam huius distinctionis explicare, & definire admittenda sit necne, respectu vero quorum formalitatum in diuinis sit admittenda, pertinet ad Theologum, qui de singulis attributis, & proprietatibus diuinis disputat. Vnum in hac re affirmo distinctionem hanc virtuali admittendam non esse in aliis formalitatibus præter illas, in quibus necessaria est ad aliquam veritatem defendendam, à qua illæ fide recedere non possumus. Hæc dixerim de distinctione virtuali in diuinis non animo definiendi, an admittenda sit necne, sed explicandi quid importet hæc distinctione virtualis, quæ multis admodum sicut inuisa, forsitan, quia distinctionis nomine perterit, quid sub illo lateret non attente inspexere.

§. III.

Quid sentiendam sit de hac distinctione virtuali in creatis.

13 Sæmel, iterum, atque iterum seuerè reprehendendi sunt authores, qui ex his qua in Deo fide revelante credimus, quæ tantum infinita Dei Optimæ Maximi perfectione possunt componi, argumentum faciunt ad alia similia in creaturis confingenda, quasi ad omnia creatura valeret extendi, quæ supradicta Dei perfectione penetrari, & longè excedi possunt, vel quasi vna, eadémque iusta est menustratio Dei Optimæ Maximi per essentia vnicè infiniti, & creatura finita & limitata, cuius perfectionis mometa infinitè distant ab illa interminabili perfectione, quam diuina essentia, illius quodlibet attributum, & quidquid in Deo, omnia eadem cum ipsa diuina essentia in uno simplicissimo Deo mirè replent. Huius criminis rei sunt nonnulli, qui distinctionem virtuali supra explicatam diuina humanæ confundentes ad creaturas transculere, & hac ratione defendere præsumunt posse animam rationalem vnius materiæ quatenus sensuam, & non quatenus rationalem, sicuti Verbum vnius immediatè naturæ humanæ secundum substantiam, & non immediatè secundum essentiam, & posse fundamentum relationis referri per suam entitatem, etiam si indiferens sit, vt referatur, & non referatur, sicuti Deus per suam entitatem amat obiectum, ad quod amandum & non amandum antecedenter fuit indiferens, afferuntque hæc omnia optimè componi hac virtuali distinctione. Hic discurrendi modus semper mihi valde fuit exosus, quem alienum iudico ab ingenuo Philosopho, viroque indagandæ veritatis amico, euerit enim totam Philosophiam, & res purè naturales æquè difficile, & obscurè explicat ac Trinitatis mysterium, & illa, quæ intra Deum mens creatæ in hac vita vix & non nisi per anigrama valet apprehendere. Denique tenetur hi assertere eamdem facilitatem, difficultatemque respectu intellectus creati subire Trinitatis mysterium, & reliqua omnia creatæ, quæ cum hac distinctione virtuali in creatis componuntur. Cur ergo irridendum non est, qui dicat eadem facilitate, aut difficultate defendi Trinitatis mysterium, & unionem animi rationalis ad materiam, seu rationem æquitatis huius quantitatis ad illam, aliudve huiusmodi creatum, ad quod defendendum vellet ex Deo ad creaturas hanc distinctionem transferre.

14 Rationem iam infinitam expendo, quam robustissimam semper estimauit ad hanc distinctionem virtuali ut chimericam in creaturis expungendam. Hæc distinctione in quocumque reperiatur dicit posse prædicari sine contradictione, duo prædicata realia ex se opposita de eadem simplicissima entitate: sed tota difficultas mysterij Trinitatis in eo tantum consistit, quod possint de eadem simplicissima entitate sine contradictione dici hæc prædicata: ergo vbiicumque ponatur hæc virtualis distinctione in ordine ad opposita prædicata, quæ tantum est virtualis distinctionis & de qua contendimus, ponitur tota difficultas, quæ reperitur in mysterio Trinitatis. Consequens est legitimus

maior

maior continet definitionem distinctionis virtualis de qua contendimus. Minorem facile quisque persuadet. Tota difficultas mysterij Trinitatis in eo est, quod non obstante identitate relationum cum essentia, Paternitas non communicetur, & essentia communicetur; filio producatur, & essentia non producatur; Paternitas distinguatur à Filiatione, & essentia identificata cum eadem Paternitate, non distinguatur à Filiatione, & in aliis huiusmodi predicationibus: ergo tota difficultas mysterij Trinitatis in eo sita est, quod possint duo praedicata ex se opposita absque villa contradictione de hac simplicissima entitate enunciari: ergo quod in creatis defundatur dependenter à distinctione virtuali, & quod difficile defenditur ac Trinitatis mysterium, & scutum de mysterio dicimus esse supra captum creaturæ quantumvis perfectæ non eucta ad visionem beatificam, sic sentire debemus de alia quacumque veritate creatæ, quæ dependenter ab hac distinctione virtuali defundatur. Secundò ex eisdem principiis altero infero: admissa distinctione virtuali, nulla supererit adhuc apparen̄s difficultas in Trinitatis mysterio, vt iam probauit, quia illa in se dicit totam difficultatem mysterij, videlicet posse de eadem entitate simplicissima absque contradictione dici praedicata esse oppositæ ergo quicunque admittat hanc distinctionem in creatis, poterit admittere mysterium aliud creatum simile mysterio Trinitatis, seu aliam trinitatem creatam, in qua reperitur natura communis tribus personis, quarum personalitates inter se distinguuntur, & non distinguuntur ab essentia, & quarum natura omnibus sit communis, & vniuersusque personalitas identificata cum essentia propria ipsius personæ, & cuicunque alij incommunicabilis. Consequens nullus admittet, neque poterit admittere, qui de Deo Optimo Max. Trino, & Vno dignè sentiat. Consequens est mihi demonstrativa, cuius vim aperè cognoscet, si tibi singas aliquem modū defendere dari creaturam trinam, & vnam, ea ratione, quæ modū dicebam, & rationem aliquam queras ad illum ab hoc errore remouendum: profectò nullum argumentum inuenies contra hominem istum, quod non hac distinctione virtuali retundatur, si enim illi obiectas personalitas primæ persona identificatur cum essentia: essentia est communis: ergo personalitas. Distinguunt antecedens: identificatur formaliter, & non distinguuntur virtualiter, neq; identificatur formaliter, & distinguuntur virtualiter, concedo: deinde negab; quan optimè consequentiam, quia sciri in his, quæ formaliter distinguuntur, non valet consequentia: hoc est communis: ergo & illud: sic neque in his, quæ distinguuntur virtualiter, eti; identificantur realiter, quia distinctione virtualis est virtus ad praestandum cum simplicissima unitate, id quod posse praestare duplex entitas formaliter distincta, & sciri duplex entitas formaliter distincta potest communicari ratione vni, & non communicari ratione alterius: sic duplex formalitas realiter identificata, & vna simplicissima entitas absque villa distinctione formaliter virtualiter distincta posset communicari secundum vnam formalitatem, & non communicari secundum aliam absque villa repugnantiæ, aut contradictione. Impugnandus ergo est, qui assereret posse dari Trinitatem creatam, ex eo, quod repugnaret creature formaliter simplici absque villa distinctione formalis distinctione illa virtualis, ex vi cuius posset non obstante identitate formalis omnium formalitatem, quas in se contineret communicari secundum vnam realiter, & intrinsecè, & non communicari secundum aliam, & alia huiusmodi intrinsecæ praedicata ex se contradictione admittere.

14 Robur accipit discursus iste, ex his, quæ distinctione virtuali in diuinis dixi. præcedenti, conflat enim ex ibi dictis prædictam hanc distinctionem in diuinis in ordine ad Trinitatis mysterium ex parte obiecti non distinguui ab ipso mysterio; quod fide credimus, & eandem distinctionem in ordine ad hoc quod est Deum per suam entitatem posse antecedenter amare, & non amare obiectum absque aliquo superaddito, sed per eandem entitatem intrinsecè existentes omni modo inuariatam, casu quo amet obiectum, & casu quo illud non amet, si in ordine ad hos actus liberos ponenda est, non distinguui ab infinita simplicitate Dei omnino immutabili, & à libertate ad amandum, & non amandum. Ex quo inferatur distinctionem virtuali in Deo adhuc formaliter non distinguui ab his conceptibus obiectiis, qui præcise sumpti in Deo arguant

infinitam perfectionem, sine qua non possunt alij similes in creatura apprehendi. Arguit ergo hæc virtualis distinctionis infinitam perfectionem, & ideo illam in creaturis admittere nefas est.

Secundò, si distinctione virtualis sit, nunquam possumus in forma syllogistica tute procedere, donec prius comperimus nobis sit de quacumque entitate, an in se distinctionem hanc virtuali habeat, & ita poterit admittit maiori, & minori huius syllogismi in Barbara constructi consequentia negari. Omne ratiabile est animal: omnrationale est ratiabile: ergo omne rationale est animal: quia poterit quis dicere medium identificari formaliter cum extremis, quæ identitas sufficiens est vt maior, & minor vera sit, & distinguui ab illis virtualiter; quæ distinctione sufficiens est vt posse dici de medio identificari cum quacumque extremo v.g. cum animali, quin idem dicatur de ratiabili identificato cum ipso animali, & hac ratione posse identificari vni tertio, quin inter se identificantur, hec ratione huius virtualis distinctionis in diuinis contingit, non enim valet: Hæc essentia diuina est Paternitas: Filiatio est eademmet essentia diuina: ergo Filiatio est Paternitas; in quo syllogismo ratione distinctionis virtualis in opinione, quia illam admittit, consequentia non tenet: ergo si simili distinctione virtualis admittatur inter ratiabile, quod est medium prioris syllogismi, & rationale, & animal quæ sunt extrema illius, consequentia legitima non est. Occluditur ergo via omni disputationi admissa hac distinctione virtuali in creaturis, in quibus nihil poterimus inferre ex identitate illorum, poterit enim dici formalibus realiter identificatis conuenire opposita praedicata ratione distinctionis virtualis, & potquam quis consequens deduxerit in syllogismo perfecto prima figure ex premissis iam concessis hac distinctione virtuali poterit eludi, & tunc nouam disputationem debet infinitu ad probandum extrema realiter identificata virtualiter non distinguui, quod nullo medio poterit probari, si semel admittatur hanc distinctionem virtuali esse possibilem.

Dixi admissa hac distinctione, viam occludi omni disputationi, vel omnem deuolundam esse postquam consequens ex premissis iam concessis esset legitime illatum, ad hanc distinctionem virtuali expungendam, & nos non posse in syllogistica forma tute procedere, si semel hanc distinctionem virtuali admittamus, quod hanc inefficaciter probasit existimo, non tamen dixi destrui formam syllogisticam, quia admissa hac distinctione virtuali in creaturis, adhuc forma syllogistica manerer integra, quia ex vi huius tantum concluditur identificari inter se illa, quæ identificantur formaliter vni tertio, à quo non distinguuntur virtualiter, quod si deus medium creatum identificatum formaliter cum extremis, & distinctione illis virtualiter, ex identitate extremorum cum medio non inferetur ex vi formæ, identitas extremorum inter se & ita forma syllogistica manebit integra, & illæsa. Hoc ita dicendum est ne cogamur asserere in diuinis formam syllogisticam deficeri, quia syllogistica forma independenter ab hac, & illa materia in quacumque reperitur legitime concludit, & omnia, quæ ex vi forma syllogistica concluduntur ex apprehensione dispositionis terminorum euidentia sunt metaphysicæ, & nulli possunt subesse fallitati; ita nullo modo dicendum est formam syllogisticam in diuinis deficeri, sed integrum omnino permanere, quid enim forma syllogistica legitime concluditur, obiectum demonstrationis, seu obiectum demonstratum esse dicimus, & ita nihil potest neque in creaturis, neque in diuinis forma syllogistica concludi, quod verum non sit, alia obiectum non verum demonstrationi subserit, & aliquid in diuinis daretur cuius contradictioni demonstraretur, quod alienum est ab omni veritate. Dicendum ergo est in hoc syllogismo: Essentia est Paternitas: Filiatio est essentia: ergo Filiatio est Paternitas, non deficer formam syllogisticam, sed consequens non esse legitime illatum, deberet enim, vt legitime concluderetur inferri ex premissis non tantum formaliter identificatis, sed etiam virtuali distinctione parentibus. Ratio à priori facilis est ex ipsa natura distinctionis virtualis perita: distinctione virtuali æquivalens formaliter in ordine ad prædicata opposita componenda in extremis, quæ identificantur realiter, & distinguuntur virtualiter: ergo vbi intercedit virtualis distinctione, poterit vna formalitas identificari cum alio tertio, quin formaliter cum ipsa identificata formaliter

& distincta virtualiter identificetur: ergo poterit medium identificari cum una extremitate, quin altera extremitas identificata realiter cum medio, & ab illo virtualiter distincta identificetur cum illa extremitate. Secundò, ybi intercedit distinctio formalis extremorum cum medio, ex vi formae syllogisticae nihil infertur, sed distinctio virtualis aequivalens formalis: ergo ybi intercedit virtualis distinctio ex vi formae syllogisticae nihil infertur: ergo admisso distinctio virtuali in creatis non destruitur forma syllogistica, sed ponitur quoddam principium, quo admissum, vix forma syllogistica materiam inuenit, in qua exerceatur, seu vix remanet premissa aliqua certa, ex qua possit ex vi forma aliquid concludi, quia ut ex vi forma aliquid concludatur, praemissa debet identificari formaliter cum medio, & ab illo virtualiter non distinguuntur, & ita si hæc virtualis distinctio possibilis est, non quotiescumque extrema identificatur formaliter cum medio sufficientia erunt, ut ex illis aliquid ratione forma inferatur, quia forsan distinguuntur virtualiteris vero distinctio hæc virtualis possibilis non est in creatis, quotiescumque extrema formaliter identificantur cum medio, legitimè infertur inter se identificari, quia tunc omne extreum creatum formaliter non distinctum ab alio, neque distinctionem formalem, neque virtualē habebit cum illo.

17 Vtim hæc distinctio virtualis ab innumeris absurdis refellitur, sequitur enim ex illa posse produci gradum rationalis ex vi huius actionis, & non gradum animalis, me existere Matri, & non Romæ quatenus animalis, & existere Romæ, & non Matri quatenus rationale: posse hominem destrui à Deo secundum gradum animalis, & non destrui secundum gradum rationalis, & alia innumeris figura, quæ quicquid poterit vagâ sibi mente confingere, quia hæc omnia ideo tantum repugnant, ne de eadem redicatur produci per hanc actionem, & non produci per hanc actionem, existere Matri, & non existere Matri, & alia huiusmodi predicatione contradicentur, quod cum virtualis ista distinctio in formalitatibus virtualiter distinctis & realiter identificatur absque contradictione hæc predicatione ex se contradicenda componat, posita hac distinctione virtuali in creatura, nulla in predictis figurae contradictione reperitur. Dices posita hac distinctione virtuali inter essentiam, & Paternitatem non posse hæc in diuinis reperiri, & implicat enim Paternitatem esse in aliquo loco, in quo non sit essentia, aut è contraria. Respondeo cordatus Theologos, qui hanc distinctionem virtualē in Deo constituant, illam tantum constituere in ordine ad illa predicatione, quia Catholice Deo non possunt negari, & quæ sine hac distinctione virtuali intellectus humanus in hac vita componere non valet, & ita negat hanc distinctionem virtualē in ordine ad hæc predicatione: Philosophus vero, qui nullâ veritate renelat coactus hanc distinctionem in creatis admittit, gratis dicit distinctionem virtualē dari in creatura in ordine ad hæc predicatione, & non in ordine ad illa. Secundò respondeo paternitatem non posse non esse in eodem loco, in quo est essentia, non producere præcisè ex identitate inter essentiam, & Paternitatem; hoc enim inseparacionis caput posset distinctione virtuali dispensari si in ordine ad hæc predicatione admittetur, sed quia qualibet ex his formalitatibus independenter à formalitate alterius est ubique, & ita cum qualibet per se existat in omnilioco, necessariò ubique vtrique coexistit, quod haberent etiam realiter distinguenter. Eadem ratione hæc virtualis distinctione deseruire non potest, ut vna existente, altera non existat, quia licet hoc ratione identitatis non repugnet, repugnat cuicunque formalitati non existere, quilibet enim est summi necessaria; deseruit autem hæc distinctione in diuiniis ut hæc formalitas, nempe filio producatur; & illa, nepe essentia, non producatur non obstat, identitatem formalis inter vtrumque produci, aut non produci non est contra naturam cuicunque formalitatis existentis intra Deum. Eadem ratione si hæc distinctione virtualis admittetur in formalitatibus creatis deseruire non posset, ut hæc existere producta, & ut alia existere non producta, quia de ratione formalitatis creatæ, est non posse existere non producta, sed tantum deseruire, ut hæc formalitas posset existere producta ex vi huius actionis tantum, & alia formalis cum illa idem identificata posset existere non ex vi huius actionis, quia altera existebat, sed ex vi aliis actionis, quia non est de conceptu formalitatis creatæ non posse existere non productam per hanc actionem.

Franc. de Oviedo, Philosoph. Tom. I. I.

18 sed tantum non posse existere absolute impropositam. Vlturno confirmatur, distinctionem virtualē in creatis esse fictitiam, & chimericam, quia nulli, nec mediocriter apparenti fundamento nascitur, sed tantum ficta est ad nonnullas opiniones defendendas, quas defendere nullo iure quicquam adstringitur, quas ego omnino improbabiles censerem, si alio modo defendendi non possent. Hæ sunt, animam rationalem vnius materiæ ut sensitivam, & non ut rationalem, etiæ ut gradus sit idem formaliter indivisibilis: malitiam actus vitalis esse identificatam intrinsecè formaliter cum ratione qualitatis, & vitalitatis, & Deū concurrere ad rationē formalē vitalitatis, & qualitatis producendam, non vero ad rationē malitiae, & alia huiusmodi, quibus sententias probabilitatem ego non denego, sed affero defendendas esse independenter ab hac virtuali distinctione, ut suam probabilitatem retineant, hæc enim virtualis distinctione in creaturis admissa totam eruerit Philosophiam, humanis diuinis confundit, et ademq; regulā metitur Dei esse per essentia infinitam, & finitam limitatamque creaturū perfectionem.

§. IV.

Quid de hac distinctione in ordine ad predicata intentionalia.

19 Rentes aliqui, cum viderent totam destrui Philosophiam hac virtuali distinctione, & illa indigerent ad defendendas præciones nostri intellectus ex parte obiecti inter prædicata realiter identificata, id tantum huic distinctioni concessere, quod illi necessum erit ad defendendum posse ex vi huius cognitionis cognoscere predicatum animalis, & non cognoscere ex vi eiusdem predicatum rationalis cum illo identificatum, asserturē, dari in eis creato omnino simplici distinctione virtualē in ordine ad hæc predicata, ne opiprimeretur argumenti difficultate, quo inferebatur idem cognosci, & non cognosci, aut cogerebatur ab arrepta sententia dicenderet. Rem ita prædicti recentiores cōponunt: distinguunt duplex prædicatorū genus, sunt enim quædā predicata, quæ connectuntur cum existentia phycica rei, & conuenient non possunt rei non existenti, sicuti esse productū, esse album, & alia huiusmodi: alia sunt predicata, quæ non important existentia subiecti, de quo prædicatur sicuti esse cognitum, vel amatū, potest enim cognosci, & amari obiectū non existens, neque inter existentia cognitionis, aut amoris, & obiectū amatū, aut cognitum aliqua est connexio. His positis afferunt non posse conuenire formalitatibus creatis realiter idem identificatis predicata contradictione importantia existentia subiecti, quia tota contradictione ponitur in eo quod res non posse esse, & non esse, posse autem esse, & non esse eadē entitas, si posset secundum diuersas formalitates realiter identificatas præducere, & non produci. Predicata vero, quæ non important existentiam veram, & verā negationem existentia, etiæ contradictione sunt eidē entitati secundum diuersas formalitates posse cōpetere, prædicti recentiores defendunt, quia prædicata, quæ possunt indifferenter enunciari de rebus pro statu possibili, quo sunt entia realia intrinsecè non implicata, & pro statu impossibili, quo sunt entia implicata, non debent immediate implicationem inducere: ergo distinctione virtualis in ordine ad huiusmodi predicata intentionalia, quæ existentiam non important, adhuc in creatura nullam dicit contradictionem, & ita debet admitti.

20 Nihil in hac doctrina reperio, quod non sit pura verba re omnino vacua. Recentiorum nouum inuentum expendo. Predicata phycica contradictione inter se sicuti esse album, & non esse album, produci per hanc phycicā actionē, & non produci per hanc physicā actionē, & quacumq; alia, quæ important formam superadditā, non important existentiam subiecti, & negationē existentia subiecti, neque subiectum de quo dicuntur, existere, & non existere, ex eo quod illi hæc prædicata contradictione conuenient secundum diuersas, & adhuc secundum eandem formalitatem; si enim fingamus hominem esse album quatenus animal, & non esse album quatenus rationale, vel si fingamus esse album, & non esse album secundum rationale, non ideo fingeret hominem aut aliquid aliud prædicatum illius existere, & non existere, licet enim albedo existens importet existentiam subiecti, & hominem esse album, dicat hominem esse existentem, negatio tamen albedinis in subiecto non dicit negationem subiecti neque hominem non esse album importat hominem non esse. Idem dico de hoc quod est præducere,

Z & non

& non produci per hanc actionem, quia licet hoc quod est produci per hanc actionem importet existentiam termini producti, non produci per hanc actionem non importat negationem non producti per hanc actionem, quia potest ex vi aliis produci; ergo si contradicatio inspicatur praeceps ex parte subiecti, cuius existentiam important praedica physica, quam non important intentionalia; neq; ex praedicatis physicis, neq; ex intentionalibus contradicentibus arguitur: ergo falsa contradictione ex parte subiecti potest in ordine ad omnia virtualiter distinguui absque ulla differentia inter physica, & intentionalia.

21. Iam si contradicatio inspicatur non in ordine ad subiectum, de quo praedicata contradicentia dicerentur, in quo nulla esset, vt iam probauit, etiam si praedicata contradicentia physica esset, sed in ordine ad ipsa praedicata, in ordine ad quae inspicienda est, & in quibus reperitur in praedicatis physicis, que afficerent, & non afficerent subiectum, si de eodem realiter possent praedicari, omnia praedicata, sive physica, sive intentionalia eodem modo important existentiam sui, quia sicuti esse album importat existentiam albedinis, vt informantis subiectum, sic esse cognitionem importat existentiam cognitionis respicientis subiectum; & sicuti non esse album importat negationem albedinis ut informantis subiectum, si non esse cognitionem importat negationem cognitionis, vt afficientis subiectum, ergo sicuti esse album, & non esse album secundum eandem physican entitatem importat albedinem ut informantis subiectum, & negationem albedinis ut informantis subiectum, que sunt obiecta physica contradicentia; sic esse cognitionem dicit existentem cognitionis affidentis subiectum, & non esse cognitionem dicit negationem cognitionis affidentis subiectum: sed non est major contradictione inter existentiam cognitionis vt affidentis subiectum, & negationem cognitionis affidentis idem subiectum, quam inter existentiam albedinis ut informantis subiectum: & negationem eiusdem albedinis ut informantis idem subiectum: ergo ex se antecedenter ad omnem distinctionem virtualem aequaliter contradictionem arguunt praedicata intentionalia non connecta cum subiecto, de quo praedicantur, & praedicata physica connecta cum existentia subiecti de quo affirmantur dicuntur: ergo ex contradictione, quam praedicata ex se inferant idem est fundamentum ad distinctionem virtualem negandam, vel ponendam in ordine ad praedicata intentionalia, & ad physica praedicata. Confirmatur supposita distinctione virtuali ad praedicata ex se contradictione, sive physica, sive intentionalia, nullam dicunt contradictionem in ordine ad subiectum, de quo dicuntur, antecedenter ad hanc distinctionem physica, & intentionalia eandem dicunt contradictionem: ergo eodem modo de omnibus in ordine ad hanc distinctionem philosophandum est.

22. Neque ex eo quod contradictione in praedicatis physicis dicat extrema physica, & in praedicatis intentionalibus dicat extrema intentionalia, minor est inter praedicata physica, quam inter intentionalia, oppositio enim contradictionis non suscipit magis, & minus in hac, vel in illa materia, neque maior est oppositio in eo, quod existat Petrus & non existat Petrus, quam in eo quod existat hanc cognitionem, & non existat hanc cognitionem, & aequalis cum utraque oppositio reperitur oppositio in eo, quod hic, & nunc existat hoc ens rationis, & in eo quod hic & nunc idem ens rationis non existat, omnis enim affirmatio, & negatio eiusdem de eodem dicit oppositionem contradictionem omnium maximam, quam in se magis, & minus non recipit.

23. Quid alij dicunt obiectum esse cognitionem, & non esse cognitionem nihil intrinsecum dicere in obiecto, verum est, sed non ad rem, quia eti vtrumque extreum sit extrinsecum, eadem oppositio contradictionis in ipsis reperitur ac in quibuscumque aliis intrinsecis praedicatis, & oppositio contradictionis, in quibuscumque reperiatur dicit aequaliter repugnantiam. Secundo: eti extrinsecum sit obiecto cognoscit, & non cognoscit ex eo quod a me cognoscatur, & non cognoscatur ex hanc cognitionem, quod illi sit extrinsecum, sequitur me cognoscere per hanc cognitionem & non cognoscere per eandem cognitionem idem obiectum, quod mihi intrinsecum est, & dicit oppositionem contradictionem, dicit insuper eandem cognitionem terminari per se ipsam ad hoc obiectum, & non terminari per se ipsam ad idem obiectum quod non solum est intrinsecum, sed etiam identificatum cum cognitione, & apertam inuoluit contradictionem: ergo ex nullo capite potest dis-

crimen reperiri inter praedicata intentionalia non connecta cum subiecto, & physica cum subiecto connecta, vt in ordine ad intentionalia virtualis admittatur distinctione, quae in ordine ad praedicata physica negatur.

Vltimò: si doctrina quam hi recentes tradunt de praedicatis intentionalibus vera esset, dicendum non esset entitatem physican distinctionem virtualem habere in ordine ad praedicata, quia distinctione virtualis est ad compendia in hac entitate simplici praedicata illa, que ex se in eadem entitate contradictionem inferebat in simplici entitate, & duplice exposcent, vt contradictione non inferant, quibus aquinque entitas virtualiter distinguuntur, ratione cuius virtualis distinctionis sine contradictione in ipsa componuntur praedicata illa, que in alia simplici entitate sine contradictione non componentur: ergo si haec praedicata in nulla entitate simplici contradictionem arguitur, neq; ex se inducunt, quia non important existentias, & negationem existentias, in ordine ad illa, superflue fitgitur haec virtualis distinctione, sicuti superflue fingeretur in me virtualis distinctione, vt possim habere praesentiam, & durationem, que in quacumque simplici entitate componentur. Neque virtus illa cognoscendi, & non cognoscendi secundum diuersas formalitatis realiter identificatas, que in quacumque simplici entitate absque ulla formalis distinctione reperitur, potest dici virtualis distinctione, cum non praestet id, ad quod in aliquo subiecto formalis distinctione requiratur, vel ad quod praestandum aliquando formalis distinctione desideretur. Concludo ex his, omnem distinctionem virtualem in ordine ad praedicata ex se contradictione, sive physica, sive intentionalia in entitate creati fictitiam esse, atque chimicam.

Arguent recentes: casu quo de duabus praedicatis non possent praedicari contradictionia importanta existentiam realem, & eius parentiam, & possent praedicari praedicata intentionalia contradictionia, praedicata illa esset formaliter idem, quia conuenirent cum omnibus, que de facto sunt idem, & distinguenter ab omnibus, que non sunt realiter idem, de quibus possunt enunciari praedicata contradictionia importanta existentia, & negationem existentiae: ergo adhuc vt praedicata realiter identificentur, sufficit non posse praedicari de illis praedicata physica contradictionia, & necessum non est non posse enunciari de illis praedicata intentionalia contradictionia. Resp me in parenti non defendere duo praedicata intentionalia non posse dici de duabus formalitatibus per rationem distinctionis, & realiter identificatis, sed tantum afferere, hoc non posse fieri distinctionis virtualis beneficio, sed absoluta implicare, si independenter ab haec distinctione virtuali fieri nequit. Quia tamen dicunt Punkt. 8. non posse huiusmodi praedicata intentionalia ex parte obiecti enunciari de una formalitate, & non de alia cum ipsa identificata: et poneo modo praedicto casu entitatem illam, de qua non possent dici praedicata contradictionis physica, & possent dici praedicata intentionalia contradictionia, realiter non esse distinguenda, ut probat obiectio, & realiter esse distinguenda propter rationes, quibus probabo non posse praedicata intentionalia dici de aliqua formalitate reali, & non dici de quacumque alia cum ipsa realiter identificata, & huiusmodi obiectus praescivis non esse admittendas, que robur accipient ex fundamento praicto, quo modo statu distinctionis virtualem in ordine ad praedicata physica, & intentionalia aequaliter repugnare, & non in his praedicatis in ordine ad hanc distinctionem differentiam reperi.

Exsistit nouus quidam fore ut aliter de hac distinctione virtuali censuissim, si illius argumenta legisem, p. 14. aut considerasse. Dum scripsi legere non poteram arguere, menta apud hunc recentiorem, qui nouem iam elapsis annis, ex quo meum opus lucem vidit, suum in lucem prodit. Modo tamen postquam ea legi clarae deprehendi, plerique extra rem esse, & si vult ad difficultatem spectat vix illa attingere, & sola materie explicatione penitus insing.

Sibi certum esse videretur distinctione virtualis admittendam esse in creaturis, quod ut probet duplice expedit sensum, in quo haec distinctione virtualis desum solet, iuxta primum dicitur distinctione virtualis perfectio via qua in aequaliitate est, ac si esset multiplex. Iuxta secundum distinctione virtualis dicitur, que sufficit ut de una simplicissima entitate veriscentur praedicata que alias esse contradictionia, & talia non sunt respectu talis entitatis ratione huius distinctionis virtualis, sic de natura divina communis

communicari dicitur, & de paternitate non communicari, eti natura, & paternitas sive unum, & idem simplicissimum, aut de Filiatione produci dicitur, quod de natura negatur.

28 Hac dupli expositio virtualis distinctionis præmis-
sa, sine vila distinctione promiscua pronunciat dari in Deo
& in creaturis distinctionem virtualem, quo rem claram,
& apud omnes certam cum re perdifficili, & obscura, val-
deque controversa confundit. Dari distinctionem virtualem iuxta primum sensum, expositam tam in Deo, quam in
creaturis circa dubium est, quis enim neget, effectus, quo
una creatura producere non potest, sed in virtute plurium
causarum continentur, calor in virtute ignis, frigus in
virtute aquæ, & sic de aliis ab una sola omnipotentiæ Dei
potest produci, & ita omnipotentiæ æquivalere omnium
causarum creaturarum cumulo, illumine infinite superare.
Deinde est certum, solam posse producere plures effectus
quos non nisi plures, causæ sublunares producere possint,
quibus omnibus æquivalere dicitur. Sic in Angelis dantur
species vniuersales, quarum singulæ sibi sumptu repre-
sentatiæ sunt plurium obiectorum, que non nisi plu-
ribus speciebus intentionalibus in homine representantur
possunt, eadem ratione planta est vegetativa, brutum est
sensibile, homo utriusque æquivalens, & utrumque superat,
cum sit vegetatius, sensitius, & rationalis. De his dicitur
proverbium illud traditum à D. Dioniso s. c. de diuinis
nominibus, & D. Thoma 1. p. q. 4. a. 2.

29 Cum igitur hoc certum sit extra omnem controversiam
extra rem est dum de distinctione virtuali iuxta alium sensum
disputatus rationibus suadere, & extremum est, argu-
menta ea relata exemplis ab hoc Recentiori contra me
adduci, qui late & clarissime explicat, quo sensu questionem
exagit, & distinctionem virtualem intelligo.

30 Ad probandum distinctionem virtualem in creaturis præ-
ter argumenta desumpta ex relatis exemplis, que ad rem
non sunt propter rationem dictam nullam aliam rationem
adducit, quam assertere sufficere in creaturis fundamentum
distinctionis rationis ratiocinatae, ut prædicata aliquis
contradictoria, de eodem materiali subiecto veriscentur.
Fundamentum hoc gratis supponit, & contra manifesta
rationem, quid enim refert me singulae formalitatibus,
seu duplex prædicatum, dum realiter, & à parte rei
tantum est una, & indubitate & simplex entitas, vel de illo
duo prædicata realia realiter illi independenter a qua-
cumque cognitione conuenientia veriscentur, est enim
per se notum, ea, que realiter, & à parte rei physice enti-
tati conuenientia independenter esse ab omni fictione, & in-
tellectu cognitione.

31 Quod decipit existimantes distinctionem rationis suffi-
cere ad prædicandam prædicata ex se contradictoria de
eadem entitate est nonnulla prædicata que videntur signi-
ficare, quod solum reale in se importare conceptionem no-
stræ, seu modum, quo formalitatæ realis concipiuntur, & pre-
cindimus. Hac ratione dicimus animal formaliter sumptu
esse principium sensationis, & non ratiocinationis, & ratio-
nale formaliter sumptu esse principium ratiocinationis,
& non sensationis, quod est dicere prædicatum animalis à
nobis concipi in ordine ad principium sensationis, seu in ordi-
ne ad cōnotatum sentiendi non cognito cōnotato ratiocinandi,
seu ratiocinatione, & rationale à nobis concipi
per cōnotatum ratiocinationis, non cognito sensationis
cōnotato, que omnia nostri intellectus operatione sunt,
& ut ab intellectu facta prædicantur, scilicet enim omni
intellectus operatione rationale que est principium sensa-
tionis, & ratiocinationis, & animal que est in principiū
ratiocinationis in homine, hinnit in equo, ac sentiendi,
ac proinde idem est dicere animal formaliter sumptu
esse principium sensationis, & non ratiocinationis, ac
dicere, hec entitas, que in re indubitate est principium
sentiendi, & ratiocinandi significatur à nobis per concep-
tum formalem respondentem huic voci animal dum illam ap-
prehendimus cōnotato tantum operatione sentiendi, &
sic proportionem seruata dum dicimus rationale formaliter
sumptu esse principium ratiocinandi. Ex quo inferes non
oppositio in proportione addito illo formaliter sumptu, sed
loquendo de rebus ut physice, & à parte rei propositione
hanc rationale non est principium sentiendi, esse falsam,
& hanc veram rationale est principium sentiendi, & ratiocinandi.

32 Rationem aliam ad distinctionem virtualem in creaturis
Francis de Oviedo, Philosoph. Tom. II.

si adendam non adducit hic auctor, nec nostris argumentis
quidquā respondet. Dum enim arguimus distinctionem hanc
includere totam difficultatem, que est in Trinitatis my-
sterio, respondet, Mysterium Trinitatis non consistere in eo,
quod qualibet contradictione adiunetur, sed quod contradic-
tio relativa in eadem substantia absoluta conueniat, cuius
in creaturis nullum affectu poterit creatum exemplum. So-
lutionem hanc quicquid reūciet, dum enim prædicata sunt
contradictoria que repugnat ea adiunari, sive sunt absolu-
ta, sive relativa, ac proinde adiunatio absolutorum, eti non
idem quæque tamen mysterium importabit, ac adiunatio
relativorum, nec ratio reddi poterit cur in creaturis
non dari possit distinctionem virtualis in ordine ad adiun-
tationem absolutorum, & non in ordine ad adiuntationem
relativorum.

33 Ad aliud argumentum, quod adduco videlicet hac di-
stinctione virtuali admissa in creaturis nos non posse tu-
re procedere in forma syllogistica, respondet, illud potius
fauere sua sententiæ, quia vbi variatur appellatio non valet
consequentia, nec bene arguitur ab identica ad formalem
propositionem, dum enim sic arguitur interuenit fallacia
dictionis. Quorsum hæc tendant non facile percipies: di-
stinctione virtuali facit ut in eodem sensu identico nulla
applicatione variata prædicata ex se contradictione adiun-
tetur respectu eiusdem entitatis, de hac enim distinctione
virtuali disputamus, prædicata enim contradictione variata
appellatione de eadem entitate dici posse absque
controversia est, nec dum variatur appellatio contradictione
sunt: ergo doctrina hæc de fallacia dictionis omnino
extra rem est.

34 Argumentum aliud à me adductum, videlicet hac di-
stinctione virtuali admissa innumeris sequi absurdia videli-
cet posse produci animal ex vi huius actionis & non rationalis, & Romæ secundum gradum rationalis, & non animalis, & alia huiusmodi purum pigmentum appellat Recentior iste, de quo non curo, videamus quid responderet. Afferit distinctionem virtualem non ponit in ordine ad co-
adiunzione quorumque prædicatorum, ut videre est in
Deo, de quo verisimili non poterit existere, & non existere
ratione distinctionis virtualis. Solutionem hanc impugnaueram hic n. 17. cuius impugnationem non poterat iste
non legisse, illius tamē nescientiam affectauit forsitan, quia
nihil occurrit, quo illam impugnaret. Secundo responderet
nō licere arguere à prædicatis realis productionis ad præ-
dicata intentionalia, quia sola consideratione, vel conuenienti, vel distinguuntur. Hoc verisimili est quod sibi cō-
mendatum esse vellem, ne ex prædicatis intentionalibus
diuerso modo sumptu, distinctionem virtualem, de qua
agimus inferat, ad argumentum autem à me adductum sol-
endum propositus est impertinens.

P V N C T V M V.

De distinctione inter rem, & modum.

Sciendum est quid sit res; quid modus, ut possimus di-
stinctionem inter rem, & modum percipere. Omnis
qualitas substantia inhærens illius modus dici solet teste
D. Thoma 1. 2. q. 49. art. 2. solet etiā omnis differentia ratione
communem generis contrahens illius modus appellari, sic
sensibilis modus viuentis non raro dicitur: in super omnis li-
mitatio, seu mensura præfixa rei finitas, ex vi cuius infinita
perfectionem non attinet, neque tantum excedit modus
rei creatæ, ut notauit D. Th. supra ex Aug. lib. 4. Genet. ad
litterā c. 3. vbi dicit: Modus est quem mensura præfigit. Sic idē
Aug. lib. de natura boni c. 3. inter requisita ad bonitatem rei
creatae modū annumeravit, hoc est, debitā cōmenturatio-
nem ad sua principia ut explicauit D. Th. 1. p. q. 5. a. 5. & 1. 2.
q. 85. art. 4. Hæ omnes modi acceptiones latissime sunt, &
transcendentes entitates, quas res vocamus ut distin-
ctas à modis secundum quas impræsentiarum non agi-
mus de natura modi, sed secundum aliam longè stri-
tiorem.

Circa hanc distinctionem multa scribit P. Albert. in Præ-
dic. ad aliquid q. 12. dub. 1. in quibus non parum discessit à
communi loquendi modo, quem auctores in hac materia
obseruant. Vocavit Albert. distinctionem ex natura rei illa-
mam, quam nos distinctionem modalem vocamus, ex vi cuius
datur separatio non mutua inter extrema: ita num. 8.

Z Z Rursus

Rursus distinctionem hanc, quam nos *modalem*, & ille *ex natura rei* appellat, & dicit medianam esse inter distinctionem rationis, & distinctionem realis, hoc est, rei à re, ex vi cuius extrema mutuò separari possunt, subdividit in distinctionem formalem, & *modalem*. Distinctionis modalis propriè dicta triplicem statuit conditionem. Prima est ut modus additus rei modificata non variet rationem formalem illius. Adducit exemplum in intensione caloris ut octo additus calor, quæ non variet rationem formalem caloris. Secunda conditio est ut res modificata cum suo modo non differat specie à res modificata per alium modum; exemplum adducit in eodem calore ut octo, qui non differt specie à calore ut quatuor. Tertia conditio est ut modus propriè dictus sit idem formaliter negatiuè cum re modificata, nam calor ut octo est intra formalitatem caloris, sit enim calor per illam intensiōnem maior (inquit Albert.) secundum formalitatem caloris, siue intensio fiat per additionem gradus ad gradum, vel per maiorem radiationem in subiecto.

3 Tota haec doctrina mihi est valde obscura, neque exemplum intensiōnis quidquam mihi clarescit, cetero enim intensiōne non fieri præcisè per modum sufficientem calorem, qui dicebatur non intensus, sed per alios gradus aduenientes, qui præexistētibus vniuntur. Prima conditio, videlicet ut modus additus rei modificata non variet rationem formalem illius, difficultè percipitur, quia si intendat Albert. modum non variare rationem formalem rei, quam aspicit, ut distinctæ ab illo, hoc commune est omni formæ & cuiuscumque entitati excogitabili, nulla enim reperi potest, quæ variet rationem formalem aliud, à qua distinguitur, non enim potest aliqua entitas per aliquid illi superadditum habere diuersam rationem formalem constitutuā aut diuersam essentiam. Si dicas concretum illud resultans à re modificata, & à modo distingendum non esse formaliter à re modificata præcisè sumpta, non ita res se habet quia modus distinctam rationem formalem, & quidditatem habet à re cuius est modus, ex vi cuius concretū per illum constitutum ab eadem re materialiter est constitutum, sicuti concretum constitutum per formam sufficientem subiectū formaliter differt ab subiecto seorsim sumpto. Si per secundam conditionem velit Albert. rem modificata non differre à re modificata per alium modum individuum eiusdem speciei, hoc commune est omnibus formis. Si velit non differre rem modificata per hunc modum à re modificata per modum alium specie distinctum, hoc falsum est, quia concreta constituta per modos specie distinctos, specie distingui necesse est. Tertia conditio obscurior est alius, rem enim esse idem negatiuè cum alia, dicit non distingui ab illa, quod formaliter est habere identitatem cum ipsa, & in re positiva distingui nequit ab idēitate positiva. Deinde modus à quo res potest separari necessariò per suam entitatem non est ipsa res, & per suam entitatem est aliud ab ipsa, quod dicit positivam distinctionem oppositam cum identitate negatiua, & positiva, quam ego in eodem ente positivo non distinguo.

4 Entitatem modalem, seu modum vocat communis sententia ens illud quod non potest neq; diuinis separari ab illo, quod sine ipso esse potest, respectu cuius res dicitur illud aliud, quod ab ipso separatur. Itaque in duabus entitatibus quæ possunt separari, & non mutuò, illa quæ potest existere sine alia, res dicitur: altera vero quæ sine illa existere nequit dicitur modus. Exemplum habes in materia quæ vniatur, & in vniōne, ex vi cuius materia vniatur. Materia existere potest diuinus sine hac vniōne individua assignata, cum alia distingua, vel sine illa, hac autem vniōne non potest existere nec diuinus sine hac numero materia. Ex quo si vniōne dici modum materiae, & materiam dicí rem respectu vniōnis. Dixi materiam posse existere sine hac vniōne, quia etiam non potest existere sine omni, sed cum hac vel cum illa, vagè sumpta connecteretur, non ideo vniōnis diceretur modus, sicuti non dicitur modus præsentis subiectum, quod est præfens, etiam si iuxta vulgarem sententiam nulla entitas possit existere omni præsens nuda, sed cum aliqua vagè sumpta connectatur. Rechè etiam notauit Albert. suprà n.5. ex Capr. in 1. dist. 3. q.3. & dist. 8. q.1. ad 8. hanc inseparabilitatem non futuram præcisè propter dependentiam vnius entis ab alio, alia omnis creatura diceretur modus Dei, à quo essentialiter dependet, & vnum relatiōnum diceretur ceterus modus, sed ex alio capite. Ex quo inferit non bene probari potentias

non distingui realiter ab anima, ex eo quod non possit illa separari, quia dici potest potentias virales essentialiter depedere ab anima, & hac ratione ab illa esse inseparabiles.

Hoc genus separationis non mutuè signum est modalis distinctionis, inquirenda est modo ratio constitutiva modi, ex qua debet originem trahere inseparabiles modi, inseparabili ab ipso, ut à posteriori naturam inferat modi in entitate sic inseparabili. P. Hurtad. disp. 2. sct. 5. alioz entitatis illas, ex vi cuius auctoritatem indifferētia, quam habent alia entitatis ad aliquid praestandum, vel non praestandum, dici entitatis modales, & inseparabiles esse ab illis, cuius indifferētiam determinant. Conclusionem sic suadet: entitatis illæ, quæ determinations sunt, & indifferētiam adiungunt, non sunt indifferentes ad hanc determinationem praestandum, & indifferētiam auctoritatem, sed per se ipsas sunt actuales determinationes, & non possunt rem, alia in actu primo indifferētum non determinare in actu secundo, ergo per se ipsas continentur cum illis entitatibus, quarum indifferētias adiungunt, ergo non possunt ab illis separari. Vrae coniunctio est legitima, probatur antecedens: Si entitatis illæ per se ipsas non essent determinationes in actu secundo, & indifferētiam haberent ad determinandum, & non determinandum, indigerent aliquo superadditum, ut auferret illarum indifferētias, & sic non determinations, sed determinabiles dicerentur, & in infinitum dare processus. Res illas indifferentes ab his determinationibus distinguunt sepe argumentatus sum, probavi enim Controuers. 4. Physic. Punct. 1. dari vniōnem superadditam distinctionam à materia ex eo præcisè quod materia prima ex se indifferens sit ut vniatur, & non vniatur, & Controu. 12. Punct. 1. ex differentia virtutis productus in actu primo ad agendum, vel non agendum probum dandum esse actionem superadditam, ex vi cuius virtus productus in actu primo indifferens in actu secundo determinaret ad agendum, quæ est formalis determinatio actu primi ex se indifferens ab illo inseparabili. Hic indifferētia ad determinationes habendas, & non habendas mediā separatione determinabilium à determinatione, arguit distinctionem determinabilium à determinatione, & determinatio, ex eo quod essentialiter talis sit in actu secundo dicit connexionem cum re determinabili, seu cum re, quan determinat, sicuti actus secundus, seu actus ipsa actus secundi determinat actum primum, cum quo essentialiter connegetur.

Ex his infero rechè distingui rem, & modum per determinabile, & determinationem, seu per actuū primum, & actuū actionem ipsius actuū primum ad actuū secundum, ita ut id, quod determinabile est, & indifferens per modum actuū primum ad determinationem, & actuū res dicatur relata huīus determinationis, & ipsa determinatio, seu actuatio dicatur actuū secundus. Hæc ratio rechè apriori explicat id, quod à posteriori per separationem non mutuè explicamus, id enim quod per modum actuū primum indifferens est ad determinationem, seu actuacionem, ab hac potest separari, quod conuenit rei respectu modi, actuatio vero, & determinatio per se connexa cum actu primo determinabili separari non potest ab ipso determinabili, seu ab actu primo, cuius est actuatio, quod conuenit modo respectu rei. Cōuenit etiā ratio illa omnibus entitatibus, quæ modos, & modorum res esse dicimus, vno enim quæ est modus extremitati determinat indifferētia extremitatib; ut vniatur vel non vniatur; & extremitatib; habet ut determinabile, & ut actuū primum, vno vero ut determinatio, & actuatio actuū primum determinabilis. Eadem proportio reperitur inter principiū actuū & actionē, & inter principiū passiū, & passionē, quarum principiū actuū & passiū dicuntur res, & actio principiū actuū, & passiū principiū modi dicuntur.

Per hunc conceptum quidditatum rei, & modi regē explicatur, quomodo non omnis creatura inseparabili à Deo, à qua Deus separari potest, quia illa destrutā potest existere, sit Dei modus, quia haec inseparabilitas non omnibus contingit ex eo, quod sine determinatione Dei potentias illas producere, seu aliquo modo existentes in actu primo ad illas, quia Deus in actu primo potens producere formaliter non determinatur ad efficiendum, neque constituitur in actu secundo formaliter efficiens per terminū productum distinctum ab actione, sed per actionem, ex vi cuius terminus producitur, & ita actio procedens à Deo, modus

modus Dei dicitur non verò effectus media actione dependens. Eadem ratione secunda persona Trinitatis inseparabilis à prima, non dicitur modus prima, quia non respicit primam tanquam virtutem determinabilem, seu in actu primo indifferentem, cuius ipsis sit determinatio, quia prima persona Trinitatis habet secum identificatam generationem actuum, ex vi cuius formaliter est determinata, & ipsa determinatio ad secundam personam productam. Idem dico de Spiritu sancto respectu Patris & Filii, à quibus procedit tanquam ab uno principio spirare, respectu cuius principij modus non est, quia principium ipsum habet secum identificatam spirationem actuum, ex vi cuius formaliter in actu secundo est formaliter ad sp̄randum determinatum.

8 Non vult Arriaga rationem modi per determinationem explicari, quia determinatio semper fumitur in ordine ad aliud, quod non potest conuenire omni modo, quia omnis entitas determinat ad se, & differentia inter modum & rem non est in eo, quod hæc determinet ad se; & illa determinet ad aliud, sed in eo, quod res non determinet actu, sed aptitudine, & modus actu determinet. Secundò, quia si modus determinet tantum in ordine ad se, definitur in ordine ad se, & ita definitio erit virtuosa, quia dabitur per ipsum definitum. In his omnibus fallitur Arriaga, res enim non differt à modo in eo, quod hæc determinet actu, & illa aptitudine, seu potentia ut ipsi non rectè tradit n. 6, quia res non solum non determinat, sed neque aliquando potest determinare per se ipsam, & implicat ipsam formaliter determinare, quia per se ipsam intrinsecè est indifferens, & id, quod per se, est indifferens, non potest per se determinare se ipsum, sed indiget determinatione superaddita, differunt ergo res, & modus ex eo, quod res sit apta ut determinetur per aliud superadditum, & modus sit actualis determinatio. Secundo falso est omnem entitatem determinare ad se ipsum, calor enim afficiens subiectum non determinat per suam entitatem subiectum, quod afficiat calorem habendum, quia existente calore poterat subiectum illo non affici, sed informatio, quæ est modus determinans subiectum, tum ad ipsum informationem, tum ad formam, eo enim ipso quod existat informatio subiectum non solum afficiet informatione: sed etiam formâ cuius est informatio, & ita informatio, & non forma subiecti modus dicitur. Similiter materia non determinat formam ad materiam habendam, sed eadem informatio, quæ est determinatio respectu formæ tum ad se ipsum, tum ad materiam, & ita formæ iure dicitur modus. Eadem ratione effectus media actione distincta productus non determinat causam ad illum producendum, potuit enim ab hac, vel ab illa causa creata produci, & ita illo posito intelliguntur causa indifferentes ad illum effectum, ad quem determinatur, quæ illum de facto producunt, per actionem quæ determinat principium effectuum, tum ad ipsum actionem tum ad effectum; quem per se respicit actio. Eadem actio effectus indifferente ut dependat ab hoc, vel ab illo principio mediis diversis causalitatibus formaliter determinat ad ipsum, & ad causam, à qua ipsa dependet, & ita non solum principij producti, sed termini producti dicitur modus, eademque ratione principium passuum actio ipsa, quatenus passio ad ipsum, & terminum receptum determinat, & huius principij similiter dicitur modus. Quod vltimè addit Arriaga, videlicet definitionem esse virtuosa, si tradatur per determinationem modi ad se ipsum, quia est definitio per ipsum definitum, levioris est momenti, innumeræ enim definitiones huiusmodi dantur, si definitur substantia ens per se, & relatum transcendentalē quod per suam entitatem terminum respicit, & causa principium per se inservit, &c. in quibus definitionibus ly per se tantum importat definitum materialiter sumptum, & confusè cognitum per conceptus communes cum aliis entitatis, quia ratione supponi potest ad se ipsum expressæ, & quidditatè cognitum per conceptum formalem proprie definitionis.

9 Obiici Arriaga ad hominem contra Hurtad. Præsentia est modus subiecti, & non est illius determinatio, neque illud ad aliquid determinat, ergo non est de ratione modi esse determinationem. Respondet Hurtad, præsentiam determinare subiectum ad hoc sp̄tum, quia illud per se ipsum essentialiter respicit, & non potest non subiectum huic sp̄tum affigere. Solutionem rectè impugnat Arriaga ex eo, quod sp̄tum imaginarium nihil est, vt fateatur Hurtad. & ita præsentia in re sp̄tum non respicit, licet nos præ-

sentiarum natura per ordinem ad hoc sp̄tum expliceatur, & ita dici nequit subiectum in re ex vi præsentia ad sp̄tum determinari. Secundò contra Hurtad. aliter argumentor: Do præsentiam per se ipsam essentialiter esse affixam huic sp̄tum, & non posse non illud actu respicere, ex hoc infertur præsentiam esse inseparabilem ab hoc sp̄tio, & ex vi illius subiecti in hoc sp̄tio esse constituendū eo ipso, quod præsentia afficiatur, ex hoc tamen non infertur præsentia per se ipsam subiectum afficere, & non posse ab illo separari, & existere sine subiecto, cui vniatur per unionem superadditam, etiam si per se ipsam respicit subiectum, quod adhuc separata à subiecto respicit tanquam extremum, cui actu, & essentialiter per se ipsam est affixa. Rem illustro ex doctrina ipsius Hurtadi: Qualitas in qua consistit cognitionis, per se ipsam essentialiter est determinata ad hoc obiectum, quod respicit per suam entitatem, & quod non potest non actu respicere, & tamen non per se ipsam vniatur subiecto, sed per unionem superadditam, neque per se ipsam determinat potentiam ad obiectum, ad quod ipsa per se est determinata, sed per unionem superadditam, quæ est formalis determinatio potentie ad obiectum, quod per se respicit cognitionis, vt tradit Hurtad, dicta d. p. 2. lect. 6. §. 91. & 92. ergo eadem ratione potest præsentia per se ipsam esse determinata ad hoc sp̄tum, à quo sit inseparabilis, & esse separabilis à subiecto, quod non per se ipsam, sed per unionem superadditam terminat ad sp̄tum, ad quod per se ipsam est determinata.

Censo de ratione modi non esse determinare rem cuius est modus ad aliquid distinctum ab ipso, vt vult Hurtad, sed sufficere esse determinationem rei, cuius est modus ad se ipsum, etiam si aliud ab illo distinctum non determinet, quod sic probor: Non repugnat effectus absolutus, calor v.g. per se ipsum immediate absque illa actione superadditam dependens ab hoc principio actu, neque per se ipsum immediate vnius huic subiecto nullo unionis modo interiecit, qui non possit eo ipso quod existat non dependere ab hoc principio, & nō esse vnius huic subiecto, sed calor ille est inseparabilis à principio & à subiecto, & haberet secū identificatam actionem, ex vi cuius principium actu, indifferens ad agendum constitueretur formaliter agens in actu secundo, & informationem, ex vi cuius subiectum indifferens ut informaretur, constitueretur in actu secundo informatum, & determinatum ad formam & per se ipsum esset informatio intrinseca subiecti, & extrinseca principij actu, si actio dicenda est extrinseca informationis principij actu, vt vult Arriaga ergo calor ille per se ipsum dependens ab hoc principio, & per se receptus in hoc subiecto, & illud informans esset modus principij actu, & subiecti informationis, & receptionis, quod esset idem si sed calor ille non determinaret principium actu, aut passuum ad aliquid distinctum à se ipso: ergo de ratione modi non est determinare rem, cuius est modus ad aliquid distinctum ab illo. Maiorem admittunt Hurtad. & Arriag. & communis sententia fert Angelos, & rationalem animum sine actione interiecta dependens à Deo, & per se ipsos creari. Minor est certa in doctrina utriusque authoris, quia siue modus definitur, vt vult Arriaga, actualis informationis subiecti, siue definitio determinatio potentie indifferens, definitio modi effectui per se à subiecto dependenti conueniet, insuper effectus ille haberet secum identificatam actionem, quia esse modus principij actu, omnes admittunt. Prior consequitio est legitima, & reliqua quæ ex consequenti inferuntur per se nota.

Ex hac doctrina posset responderi præsentiam esse determinationem subiecti ad se ipsum, quia immediata, & non per modum unionis superadditum illud afficit, & ita habere rationem modi, etiam si subiectum non determinet ad aliquid ab ipsa distinctum, & hac ratione defendetur præsentiam esse modum, si ita tenendum sit, an vero sit ita dicendum, vel cum Arriaga tenendum non esse modum, sed rem, statim dicam percurrentes omnes entitatis modales.

Etsi his satis exposita sit entitatis modalis, seu modi natura exposita, placet tamen sententiam peculiarem Pascualigi non communem proponere, & impugnare, ne quid peculare in hac materia desideretur. Aferit hic author tom. 2. Metaphysic. disputat. 15. distinctionem duplaci modo posse considerari: primo prout dicit rationem formalem distinctionis in recto, & extrema distincta in obliquo. Secundo prout importat extrema distincta, & per hæc qualificata, qua ratione dicit in recto extrema

11 Z 3 distincta

distincta: tertio afferit dari quosdam modos extrinsecos rei quales sunt *sefio* respectu *sedetis*, & figura respectu quantitatis. Tertio afferit modos istos in seipsis attente inspectos non esse entia, nam si talia essent, non essent modi entium, quia modus essentialiter tantum dicit rem, cuius est modus. Hoc confirmatur, quia non possumus concipere modum, nisi concipiamus rem cuius est modus, si autem esset ens sine re alia concipi posset: iuxta haec principia afferit quarto dati distinctionem quandam, quae non sit inter rem, & rem, sed inter rem, & modum, quae si secundum esse proprium, & formale distinctionis consideretur omnino est à parte rei nemine cogitante, atque adeo realis est. Distinctionem hanc realem esse probat efficaci argumento à separabilitate desumpto, quia modi sunt separabiles à subiecto, cuius sunt modi absque eo, quod aliquid entitatis subiecti deperdat: ex quo per consequentiam per se notam distinctionem realem inferri deducit, nam eidem istum inquit est, quod quotiescumque aliquid separatur ab alio aliquo, quin istud de sua entitate aliquid deperdat, id, quod separatur debere esse distinctum ab eiusdem entitate, quae remanet, alioquin contradictria de eodem verificarentur. Vrgit eandem rationem. Vna quantitas mutari potest de una figura in aliam, & valet ista propositio, *Figura à parte rei non est quantitas*, rursus valet ista, *Figura non potest concipi sine quantitate*: ergo figura distinguitur à parte rei à quantitate, & non tanquam res à re, sed tanquam modus, & proinde concedenda est distinctio aliqua, quae sit à parte rei.

13 Quinto afferit, hanc distinctionem si consideretur secundum seipsum formaliter ratione distinctionis esse à reale, ac est illa quae est inter rem, & rem, id probat, quia distinctio secundum se considerata nihil aliud dicit nisi quod vnum extremum non sit aliud, ita tamen ut ex formalitate excludat esse extremonum, & tantum ea connoret in obliquo. Ex quo sit, distinctionem secundum se non dependere à quantitate extremonum, sed tantum ab extremonis in confuso sumptis, praescindendo ab eo quod sint talia, vel talia, quia connotat tantum illa secundum rationem formalem extremonum, non autem ut habentia tale, vel tale esse, quia hoc pertinet ad esse materiale. Hinc infert, quod cum distinctio consistat in eo quod vnum extremum non sit aliud non posse distinctionem realem ex vi sui esse formalis dicere aliquid positum reale, quo hoc positum reale non diceret illud, non esse aliud, in quo consistit ratio formalis distinctionis.

14 Sexto dicit hanc distinctionem consideratam ex parte extremonum inuolueri aliquid rationis, atque adeo ex hoc capite posse dici distinctionem rationis, simpliciter tamen non esse sic appellandum. Rationem huius conclusionis desumendam esse, inquit, ex parte vnius extremoni, cum enim modus ex se nullam dicat propriam entitatem praecissa entitate subiecti nulla ei remanet entitas ex qua sit, quod non posse consequi: tanquam extremonum distinctum à subiecto, nisi ei tribuatur per intellectum aliquae entitas.

15 Hec omnia innumeris scatent difficultibus, & aper tam inconsequiam ostendunt, nonnulla contra illa breuiter propono, imprimis fictiosus est modus ille sumendi distinctionem secundum suum esse formale abstrahere ab extremonis ea, quae tantum in obliquo, & materialiter important. Ratio est quia distinctio si ab solute sumatur praeceps per hoc quod est hoc non esse illud, siue respectu per hoc, quo est hoc esse, & illud esse, & hoc ab illo distinguui ex parte obiecti, non est quid superaditum subiecto, & licet modo in abstracto, modo in concreto significetur conceptus obiecti us significatiuus, & idem est diversus concipiendi modus, non potest mutare naturam obiecti, & facere eadem res hoc modo concepta realis sit & alio modo apprehensa sit ens rationis, aut quod hac ratione apprehensa sit positiva, & illa ratione cognita negativa sit. Distinctionem hanc non esse quid formaliter distinctum à re distincta probauit hie Controu. 3. Punct. 1. est etiam falsum hanc entitatem positivam non esse illam, esse quid negativum, ut ibidem probauit.

16 Et insuper omnino falsum distinctionem rei à modo, quam ipse facetur secundum suum esse formale realem esse, ut qualificatam per modum, qui est distinctionis extremonum importare aliquid rationis ex eo, quod non possumus concipere modum, nisi tribuendo illi aliquam existentiam fictam, sicuti est falsum modum in seipso non habere rationem existentiam, nisi per fictionem intellectus. Quod

falsum, & inconsequenter dictum esse probo, ratione eadē, qua vtrum hic author ad probandam distinctionem inter rem, & modum vidēmus hanc quantitatem modo habere hanc figuram, modo illam, & hoc ablique illa fictione rationis, non enim fictio potest facere, ut quantitas, quae modum oculis appetat cum figura triangulari, postea appetat cum figura pyramidali: ergo figuram hanc defecere, & illam aduenire sit per defectum, & aduenire alicuius quod habet esse independenter à mea fictione, & distinctionem à subiecto: ergo illud, quod defecit habebat esse, & illud, quod adiut habet independenter à mea fictione, & distinctionem à subiecto, & vt habens esse independenter à fictione, ergo distinctione inter illud & subiectum quantumvis inveniat utrumque extremonum & distinctum, nihil fictu inveniat.

Vrgo dum deficit *sefio*, aut figura pyramidalis, que antea erat non deficit subiectum, non deficit purum figuratum leui ens rationis: ergo deficit aliquid reale, quod si concipiatur non concipiatur ens rationis. Respondeat P. c. quicunque dis. 4, circ. fact. 3. n. 8. modum defecere non secundum suam existentiam, nec secundum suam entitatem, quia sicuti neque existentiam, ita neque entitatem habet, sed defecere secundum suum esse. Contra est, quia illud suum esse, secundum quod defecit dicit non est sicutum ergo habebat esse non fictum, & distinctum à re cuius erat modus: ergo distinctione illa inter suum esse modi & subiectum, neque ex parte alicuius extremonum importat aliquid fictum. Ruris concedit ipse omne ens adaequare dandi in reale, & rationis, prout reale dicit quid conditum ab ente rationis. Sed modus non continetur sub hoc membro ens rationis: ergo sub illo ens reale. Nec consequenter vi necesse est P. scilicet cogere ad hoc concedendum, ipse enim eadem fact. 3. n. 8. vbi afferit inter ens reale, & rationis non dari medium, si per ens reale intelligitur illud quod est à parte rei, & non fabricatum ab intellectu, afferit modum contineri in membro opposito enti per intellectum fabricato, eti postea ens reale distinguat in ens quod habet propriam entitatem, & illud quod non habet propriam entitatem huiusmodi inquit esse modum.

Est etiam omnino falsum, & in intelligibili doctrina huius distinctionis, quam ex professo docet, videlicet modum esse quid reale distinctum à re cuius est modus non tamen habere propriam entitatem, quod sic impinguo. Modus iste v.g. figura quantitatis adueniens, & ab illa distincta, quando incipit esse à parte rei, & constituitur extra causas extrahitur à puro nihilo, & ab actu possibiliter: ergo transit ad esse entis, & ad esse rei, id enim, quod non est purè possibile, & est oppositum nihilo, & terminat actionem causarum, extra quas ponitur formalissime dicit comprehendere entis.

Respondeat ibid. n. 4. dupli modo contingere, quod aliquid sit reale, primo tanquam ens, & entitas, secundo tanquam aliquid de ipsa re, seu entitate. Etiam autem reale in hoc secundo modo nihil aliud dicit, nisi fundari in entitate rei, non autem dicit propriam entitatem, unde consequenter non dicit esse aliquid reale in se ipso, sed in alio. Contra hoc est, quia illud quod dicit esse de re ipsa, & in ea fundari est quid distinctum in sua sententia à re de qua est, & in qua fundatur. De illo ut si distinctum reddat argumentum, quia ut sic distinctum opponitur nihilo, & est extra causas: ergo est ens. Denum figuratum esse afferere dari aliquid à parte rei nihilo oppositum distinctum omni alio, quod ut sic distinctum non sit ens, & entitas ex eo manifeste constat, quod Metaphysici omnes laborant in praescindendo per intellectum minimam differentiam à ratione entis, & plerique, hanc praeceps fieri posse negant afferentes, ratione entis transcendere omnes differentias, quod igitur iuxta communiorum sententiam per intellectum praescindi non poterit rationabiliter dicere, non conuenire modo realiter à re distinctum, quod vere datur à parte rei.

Mitio plura alia, quae contra hunc dicendi modum possem adducere, neque in precedentibus impugnationibus attigi modos habere propriam existentiam ne inciderem in questionem aliam vniuersitatem, de identitate, & distinctione existentiae ab essentia, circa quam definitio Cont. Metaph. Punct. 2. existentiam ab essentia non distinguit, ex quo poterit etiam probari modum, qui est à parte rei, & à re, cuius est modus distinguuntur, distinctionem habere existentiam ab existentia rei cuius est modus.

Fundamentum Pascualigi ad afferendum modum non esse ens, neque entitatem, aut rem, quia est modus entis, & rei nullus.

nullius est momenti, potest enim unum ens esse modus alterius ens, & una res modus alterius. Dum enim ens dividitur in rem, in modum, in priori membro distinctionis non sumitur res ut conditio & modo in tota sua universalitate, sed ut constituta ad specialem rationem: aequaliter ratione ac si dividetur res in rem specialiter dicata, & in rem modelem includente utroque membro dividenti rationem formalissimam diuisi, quod est res.

P V N C T V M VI.

Quibus entitatis distinctio modalis, seu ratio modi competit.

Ex doctrina Punct. precedentibus tradita facile erit definire, quibus entitatis ratio modi conuenient. Actionem, passionem, & unionem respicientes terminos distinctiones esse entitates modales admittunt omnes, quia si actio per se ipsa non dependet a principio, & non per se ipsam determinaret illius indifferentiam ad agendum, sed per aliquid superadditum, in infinitum abiremus: idem dico de passione respectu principij passuum, & de unione respectu extremorum, quorum est unio, quia si media unione alia respiceret, in infinitum uniones unione darentur. Actus vitalis si in actione confitit, modus erit potentia vitalis, sicuti reliqua actiones suorum principiorum, si vero confitit in qualitate producta, media actione superaddita, & per unionem superadditam subiectum informante, rationem modi non habebit, etiam si vera est opinio Patris Valquez assertentis qualitatem illam non posse non produci a potentia vitali, a qua secundum hanc opinionem est inseparabilis. Ratio est, quia haec inseparabilitas non prouenit ex eo, quod qualitas illa sit formalis determinatio potentiae, quae per actionem, & informationem diffinatur ab illa qualitate determinabut ad ipsam, sed ex dependentia essentiali, quam habet qualitas illa a potentia vitali, infar illius, quam habet calor productus media actione superaddita a causa prima, a qua non potest non produci. Si vero vitalis actus confitit in actione, & in qualitate quatenus dicit actionem, erit modus potentiae, & quatenus dicit qualitatem, rationem modi non habebit. Quid dicendum si de actione vitali in nostra sententia, quae illam in termino immediate per ipsum producta, & unito constituit, iam tradito de hac qualitate, & universaliter de omnibus huiusmodi effectibus.

Effectus omnes, qui immediate per se ipsos sine interiecta causalitate dependent a principio activo aut passivo, & omnes forme per se ipsas immediate unita subiecto absque modo interiecto habent rationem modi respectu principij actiui, & passivi, & respectu subiecti, quibus vniuntur. Probaui hanc conclusionem Punct. precedentem, ex eo quod huiusmodi effectus formaliter essent determinations actus primi indifferentes, & habent secum identificatas rationes formales actionis, passionis, & unionis, quas in ordine ad principia, & terminos indifferentia omnes modos esse testantur. Ex hac infero Angelum, seu unum rationale per se ipsum immediate a Deo creatum esse modum extrinsecum Dei, sicuti actio media qua effectus alius producitur, est modus Dei extrinsecus. Eadem ratione in nostra sententia vitalis actio per se ipsam dependens a potentia, & per se ipsam potentiae unita respectu huius rationem habet modi.

Presentiam, & substantiam modos esse naturae, seu subiecti, quod afficiunt, sicut communis sententia. Presentiam, & substantiam non esse modos, sed res docet Arriag. de presentia, disp. 14. Phys. sect. 2. subf. 7. de substantia disp. 4. Metaph. sect. 2. subf. 2. Idem de substantia tradit Hurn. hinc disp. 11. sect. 5. n. 50. & disp. 2. sect. 5. n. 50. Affirmat Hurn. substantiam non esse modum, quia non determinat subiectum ad aliud distinctum a se, quae ratio efficax mihi non est, probauit enim Punct. precedentem de ratione modi non esse determinare subiectum ad aliquid a se distinctum. Affirmat Arriag. substantiam, & presentiam non esse modos, neque per se ipsas afficiere subiecta, quia non sequitur processus in infinitum ex eo, quod vniuntur subiectis per uniones superadditas, sicuti sequeretur ex eo, quod unio distincta a termino vniuntur per unionem superadditam, & ex eo, quod actio distincta a principio dependet per actionem superadditam, affirmat enim ubique non sequi-

tur processus in infinitum ex eo quod forma per modum superadditum respiciat subiectum, dicendum est illud respicere medio modo superaddito, & non per se ipsam. Neque huic rationi acquiesco, sicut enim hac si bona consequentia: si unio respiceret extrema unibilia, sequeretur processus in infinitum illa respicit per se. Hactamen non est legitima: si praesentia respiceret subiectum per unionem superadditam non daretur processus in infinitum; ergo illud respicit per unionem superadditam, & non per se. Secundum, casu quo praesentia per se ipsam esset unio, seu haberet unionem identificatam secum, ex vi cuius vniuntur sequeretur processus in infinitum si indigeret alia unione, quia si unio identificata cum extremo vniendo indigeret alia unionem, similiter unio superaddita alia superadditam unionem indigeret, & sic in infinitum procederetur. Quare ut videamus, an ex eo, quod praesentia indigeret unionem sequeretur processus in infinitum, prius examinandum est, an praesentia habeat secum identificatam unionem, vel non habeat. Quod si illam habuerit processus in infinitum sequeretur ex eo quod vniatur media unione superaddita, si autem, talis processus non inferetur.

Alij contendunt praesentiam esse modum, quia essentia liter, & per se ipsam est affixa huic spatio. Rationem hanc nullius esse momenti dixi Punct. precedentem, quia spatium imaginarium nihil est, & adhuc si aliquid esset, cuic essentia liter est effixa praesentia, ex hoc tantum posset inferri praesentiam esse modum spatio, non vero esse modum subiecti, a quo potest esse separabilis, etiam si ab spatio inseparabilis sit.

Probant alij praesentiam, & subsistentiam esse modos, & non res, quia cumque entitati danda est minor distinctione, quae dari possit, & neganda omnis distinctione, quam dari nulla ratione constat; nulla est ratio, quae probet praesentiam, & subsistentiam distinguere a subiectis pli quam distinctione modali: ergo haec distinctione & non distinctione rei a re illis est concedenda. Respondeat Arriaga eodem fundamento dici posse gratiam habitualem, primas qualitates, & alia huiusmodi accidentia esse modos, & non res, quia nulla est ratio, quae probet gratiam habitualem posse a subiecto separari, neque de primis qualitatibus haec separabilitas infertur ex mysterio Eucharistiae in sententia eorum, qui afferunt illorum commune subiectum esse quantitatem, a qua nunquam fuerunt separatae. Quod si ex eo quod quantitas separata fuit a subiecto a paritate inferimus esse separabiles a subiectis primas qualitates, & gratiam habitualem, cur eadem paritas ad praesentiam, & subsistentiam non poterit extendi?

Profecto nullam rationem inuenio, quae efficaciter alteram contradictionis partem suadeat, ideo affirmo possibles esse praesentias, & subsistentias, quae sint res separabiles a subiecto, & has entitates ex praesentia conceptu subsistentiae, aut praesentia non habere rationem modi, quam habent actio, passio, & unio praesentia ex praedicationis genericis actionis, passionis, & unionis, quae essentia liter sunt modifications actiui, passivi, & unibilis. Similiter affirmo possibles esse praesentias, & subsistentias per se ipsas vniuntur subiecti habentes secundum identificatam rationem unionis, ex vi cuius sunt modi subiectorum, quae afficiunt, in quo nullam inuenio repugnantiam. De praesentia, & subsistentia, quae de facto sunt, non improbabiliter posset dici cum Arriag. esse, & non modos, quia sicuti ex separatione quantitatis inferimus albedinem, gratiam habitualem, & alia huiusmodi accidentia posse a subiectis separari, etiam si ex praedicatione universali albedinem non repugnet habere secum unionem identificatam; sic possumus eamdem rationem extendere ad praesentiam, & subsistentiam paritate desumpta ab eadem quantitate, nulla enim efficax ratio reddi potest, propter quam licet ex quantitate arguere ad alia accidentia, & alias formas substantiales, quas nunquam vidi mus a materia separari, & non licet eadem paritate arguere de praesentia, & de subsistentia.

Potest etiam sat probabilius dici paritatem quantitatis extendendam non esse ad praesentiam propter nimiam illius imperfectionem, est enim accidens longe imperfectius quatuor primis qualitatibus, & secundis, ex his resultantibus, & aliis qualitatibus, & accidentibus, quae a paritate quantitatis inferimus esse res separabiles a propriis subiectis. Propter eamdem rationem non licet arguere subsistentiam esse rem a paritate formarum substantialium, quibus subsistentia est longe imperfectior neque a paritate aliorum.

accidentium, quia, et si quatenus est substantia perfectior sit accidentibus, est tamen intra proprium genus substantia entitas valde imperfecta, & deinceps perfectione, quam habet ex genere substantiae, intra quod contrahitur ad propriam differentiam, imperfectiori modo contrahit substantia proprium substantiae genus, quam calor, & impulsus, color, & alia huiusmodi qualitates genus accidentis. Insuper imperfectio praesentiae, & substantiae ex eo cognoscitur, quod virtutem non habet actiuum ad aliquem effectum producendum, quam habent alia accidentia; calor enim calorem producit, impulsus motum localem, color, & sapor species intentionales, visus, & gustus, & sic de quibuscumque aliis entitatibus, quae modi non sunt. Quod si dicas, substantiam suam producere praesentiam, & praesentiam suam producere durationem, quidquid de hoc sit, Respondeo hos effectus communes esse omnibus entitatibus; & imperfectio praesentiae & substantiae infertur ex eo quod illis ad alios effectus producendos virtus non insit, quia agnoscimus in omnibus entitatibus, quae modi non sunt. Ex imperfectione harum entitatum infero, ex quantitate & qualitate, aliique formis accidentalibus non licet a paritate ad illas procedere, ut dicamus illas esse res, & non modos, quo fundamento destruuntur vires resumit ratio, quam adduxi supra, ad probandum huiusmodi entitates modos esse, & non res, quia frequenter P. Soar. & alii auctores vtuntur. Omnibus entitatibus danda est minor distinctio, quae potest illis concedi, neque aliqua danda est absque positiva ratione, sine qua sufficenter possunt explicari, sed praesentia, & substantia sufficiens explicantur cum distinctione modali, neque aliquo positivo argumento cogimur afferere posse a suis fundamentis separari, & illarum aliquam distinguere a proprio subiecto, ut rem a re: ergo non dicendum est ita distinguere, sed tantum ut modum a re. Accedit harum entitatum imperfectio, quae non solum quantitatem intrinsecum, quae ex aliis formis posset sumi ad probandum esse res, & non modos; sed etiam nonnullam praebet conjecturam ad affirmandum modos esse, & non res: omnibus enim rebus, quas agnoscimus perfectior modus propria genera contrahendi conuenit. Ut communis sententia: omnium feriatur Doctorum afferentium praesentiam, & substantiam modos esse, & non res subiectam, ratione supra dicta supersedeo, & affirmo praesentiam, & substantiam modos esse, & non res: agnoscimus tamen partem hanc non posse ratione aliqua efficaci probari, verum tamen certum mihi est opposita sententia adaequata satis fieri, quae non fortioribus aliis argumentis fulcitur, quod sufficiens est ad communiorum sententiam amplectendam.

8 A paritate substantiae increatae Verbi nonnulli intendunt probare substantiam creatam esse modum, quia illa modalis est inseparabilis a propria natura. Alii a paritate eiusdem increatae substantiae volunt inferre substantiam creatam esse rem, quia illa valet alienam naturam terminare. Neutrum tamen licet inferri, quia substantia Verbi est identificata cum propria natura, ex quo capite praesistit ratione modi illi inseparabilitas a natura competit. Deinde est infinita, ex vi cuius valet non relata propria natura, siue modus sit, siue res alienam naturam terminare. Addo stricte loquendo substantiam creatam, neque esse modum naturae diuinae, neque habere rationem rei, ut oppositam rationem modi respectu eiusdem naturae, quia ab illa non distinguitur, & huiusmodi respectus rei, & modi, tantum inter illa, quae realiter distinguuntur propriè reperitur.

9 De duratione, si accidens est physis rei duranti superadditum, eodem modo, ac de praesentia est philosophadum, & de existentia si ab essentia realiter distinguereatur idem iudicium, ac de substantia ferendum est, ob easdem rationes.

P V N C T V M VII.

De distinctione rationis ratiocinantis, & ratiocinata.

Docuit P. Ruizus tract. de scientia disp. 8. sect. 6. n. 3. ob eximiam eruditatem in his iure credendus, inter antiquos Scholasticos in auditum fuisse divisionem, quam modi magi faciunt Thomistæ diuidentes distinctionem in distinctione rationis ratiocinantis, & distinctionem rationis ratiocinatae. Distinctio rationis ratiocinantis est illa, quae sit absque ullo fundamento in re, ut cum ego dico Petrus est Petrus, & Petrum a se ipso distinguo. Distinctio

rationis ratiocinatae est illa, quae sit cum aliquo fundamento ipsius rebus, ex vi cuius mente prior re physis in distinctiōnē formalitatem, quarum neutra seorsim sumpta dicit totam essentiam, sed qualibet exprimitur per conceptum inadæquatum rei; nam licet per conceptum formalē vtriusque formalitatis idem obiectum reale exprimitur, neuter horum conceptuum ut distinctus ab alio exinde attingit totum id, quod est in re, vel quia rem non attingit in ordine ad omnia connata, in ordine ad que essentia rei adæquatè exprimitur, si precisiones ex parte obiecti non admittuntur, vel quia non attingit aliud predicatione realiter identificatum cum illo, quod respicit tantum obiectum formale, quod ad essentiam eiusdem rei specta, si precisiones obiectuæ admittendae sint, de quo Puncto proxime venit, & ita quomodo quae sit conceptus iste, vel ex defectu connatur, siue quo tanta essentia rei adæquatè exprimitur non potest, vel ex eo quod non tangat in obiecto primario omnes formalitates identificatas, non exprimit totum quod est in re, neque exhaustit totam obiecti cognoscibilitatem. Huiusmodi est actus quo separo, siue ex parte actus, siue ex parte obiecti, formalitatem animalis a formalitate rationalis, siue præcisiū apprehendendo animal nihil de rationali cogitatio, siue postiū apprehendendo animal, & apprehendendo rationale formaliter ut distinctus.

P. Vasquez 1. parte disput. 117. cap. 3. n. 8. hanc divisionem distinctionis negavit, & assertur omnem distinctionem formalitatum realium, que realiter in eodem subiecto reperitur esse distinctionem rationis ratiocinatae cum fundamento in re. Mouetus doctissimus Pater ex eo, quod distinctione illa quam rationis ratiocinantis auctores appellant propriè non sit distinctionis, sed eiusdem conceptus geminatio, ex vi enim illius non formalitatis, adhuc mente praecundo, sed easdem repero, cum enim dico Petrus est Petrus, non aliquid adhuc mente diuertitur apprehendendo ex parte subiecti, & ex parte predicati, sed idem semel apprehensum ex parte subiecti iterum eodem modo apprehensum ex parte predicati repero, quod est eodem modo gerere cum eodem conceptu ac si esset duplex, quod bene explicat Hurt. exemplo hominis secum loquientis, & interrogantis se, qui non seipsum a se ipso distinguunt, sed secum ipso, quem a se indistinctum apprehendunt eodem modo gerit, ac si esset distinctus. Sic explicant hanc distinctionem rationis, P. Soar. in Metaph. disp. 7. sect. 1. n. 5. P. Didacus Ruiz sect. 6. citata, P. Alarcon tract. 9. disp. 2. c. 8.

Duplex fundamentum meditatur Vasquez distinctionis que rationis ratiocinatae dicuntur, quamque ipso statu propriè distinctionem esse dicendam iure cenfet. Primum est, nos imperfetus modus cognoscendi, qui res, non vi sunt in se, neque per proprias species apprehendimus. Secundum est, nos intelligere res relate ad aliquam distinctam realiter, v.g. intelligimus animal relatè ad sensationes, ratione relatè ad intellectiones, & discursus, & cum videamus has operationes distinguimus, & in equo separari sensationes ab operationibus ratiocinandi, fundamētum desumimus ad distinguendum per intellectum animali a rationali, & concipiendum animal ut predicatum quoddam commune homini & equo, quia homini & equo communes sunt sensationes similes, in ordine ad quas predicatum animalis percipimus. Prius fundamentum ex his in nostro intellectu esse ait Vasquez. Posterior vero in rebus existentibus extra intellectum in ordine ad quas concipiuntur formalitates illæ realiter identificatae, quæ mente distinguuntur, non verò in ipsa re distinctæ, seu in formalitatibus distinctis, quia in ipsis, neque est distinctio aliqua, neque pluralitatis vestigium.

Prius fundamentum in nostro modo intelligendi constitutum non ego reduco ad cognitionem abstractiū, & per alias species factam, ostendi enim Controus, de anima, Punct. 4. cognitionem intuitiū, & per proprias species exercitam præcisiū esse posse, & non opponi rationem intuitiū cum ratione præcisiū cognitionis, sed cum ratione cognitionis abstractiū, quam ibi latè explicat. Ceterum cognitionem præcisiū esse, semper oritur, et si non ex positiū aliquā imperfectione, ex limitatione perfectionis, & quia non est adeo perfecta ut penetreret totam entitatem quamattingit, ita nihil illius lateat. Ideo cognitio directa Dei circa aliquod obiectum præcisiū est, neque Deus præcisiū distinguit inter formalitates identificatas, neque beatorum cognitione clara Dei præcisiū est alicuius formalitatis pertinens ad rationem constitutum essentia.

essentia diuinæ, neque ad constitutionem personarum, neque attributorum Dei, alicuiusve formalitatis, quæ in Deo libera non sit, bene tamen præcisia dicetur respectu decretorum liberorum Dei, quia omnia penetrat beatus, ita ut possit dicere, Deus apud se statuit hoc facere, neque ex eo quod Deum videat, aliquid huiusmodi decretum liberum Dei necessariò cognoscit, sed omnia non sciet, nisi Deus velit aliquid illi reuelare. Doctrinam hanc inuenit apud N. Ruisum t. de scientia, disp. 8. sect. 8. num. 4. vbi ait sufficiens fundamentum reperiri ad distinguendas per rationem formalitates diuinæ in infinitate Dei etiam respectu intellectus beati. Quia intellectus creatæ Deum comprehendit ex quo prouenit, ut pluribus intellectus eius beatificis, possit melius penetrari diuinitas.

Cæterum hoc fundamentum, quod ex nostro modo cognoscendi desumitur sufficiens est ad hanc præcisionem, seu distinctionem præcisiæ pœdici realiter cum alio identificata independenter à quibuscumque connotatis, & à fundamento aliquo ex ipsa re desumptu. Patet hoc in sensatione externa coloris albi longè distantis, ex vi cuius aded imperfectè hunc cerno colorem, vt sensatio illa non discernit speciem coloris, sed illam cum aliis speciebus confundat, non quia actu sensatio illa species alias coloris attingit, sicut intellectus dicitur confundere distinctiones species animalis, cum illas omnes conceptu quodam confuso cognoscit instantiæ animalis, sed quia etsi tantum speciem illam coloris præsentem agnoscit, aded imperfectè illam attingit ut ex vi illius sensationis non possit sensus discernere inter illam speciem, & aliam, quam tunc sentit, vel quam posset sentire, neque huiusmodi sensatio fundamentum dat intellectui ad discernendam speciem coloris, ex vi illius cognitam, ab alia specie coloris, quam potest cognoscere, vel tunc cognoscit. Itaque huiusmodi sensatio, & cognitio quia illam consequitur, ita est præcisia ut tantum attingat unum obiectum singulare, & non alia cum quibus illud confundit, dicuntur tamen sensatio, & cognitio, quæ illam consequitur suum obiectum confundere, quia ita illud attingunt ut si postea sensatio illa perfectè attingeret alium colorem specie distinctum, & cognitio, quæ hanc sensationem cœsqueretur eundem calorem distingueret ab aliis, quos expreſſe cognoscet sub determinatis speciebus constitutis, non valeret discernere inter hunc colorem modò perfectè cognitum, & illum imperfectè cognitum, sed dubius maneret an esset idem in specie modo perfectè cognitus, quem fecit ad hanc speciem pertinere, & color alius imperfectè cognitus, atque lenfatus, cuius speciem imperfectè valde cognovit.

Explicandum est modò, an fundamentum ex rebus ipsiis defunctis sufficiens sit ad inducendam hanc distinctionem rationis, verumtamen, ut difficultas hæc opportune decidatur, prius explicandum est, quodnam sit hoc fundamentum. Docuit Vasquez modò circaeus fundamentum hoc non defini ex re ipsa, quæ per intellectum distinguitur, sed ex aliis distinctis, in ordine ad quæ cognoscitur. Exempli gratiæ: distinguo ego per rationem animali à rationali, fundamentum distinctionis non est formalitas ipsa animalis, & formalitas rationalis, sed operationes distinctæ in ordine ad quas has operationes cognoscimus. Sic in rebus creatis contingere credo, quia si non ego agnoscere operationes quas tribimus pœdicio animalis, nunquam ego pœdicatum animali à rationali distinguerem, & ita proximum fundamentum distinctionis in pœdicatis creatis ex illorum operationibꝫ desumo. Cæterum ut bene vidit Ruisus t. de Trinit. disp. 12. sect. 4. n. 1. maius fundamentum reperitur in Deo ad distinguendas per rationem relations ab essentia, quā in aliis entitatis ad distinguendas formalitates inter se distinctas, quia fundatur in hoc quod dentur tres relations realiter inter se distinctæ, & identificata cum ipso, quod sufficiens est ad hanc distinctionem rationis secluso quocumque alio effectu distinctione realiter ab ipso Deo. Quapropter exstimo in ipsis formalitatibus in Deo realiter identificatis, & per rationem distinctis dari fundatim ad hanc distinctionem rationis. Secundò per ordinem ad Verbum productum in Deo per intellectum, & non per voluntatem, & per ordinem ad Spiritum sanctum productum per voluntatem, & non per intellectum sufficiens possumus per rationem distinguere in Deo intellectum, & voluntatem, fundamento delupto ex terminis productis, qui realiter non distinguuntur à potentia intellectu, & voluntu Dei, quas per intellectum

etum distinguimus. Hæc, & alia fundamenta distinguendi per rationem in Deo formalitates reales identificatas adducit Ruisus t. de scientia, disp. 8. sect. 8. eamdem doctrinam tradit P. Soar. disp. 7. Metaph. sect. 1. n. 4. vbi afferit fundamentum distinctionis ratiocinatæ non esse distinctionem aliquam veram, quæ in re sit, sed eminentiam ipsius, quæ à multis soler appellari virtualis distinctione. Hanc distinctionem virtualem fundamentum esse distinctionis rationis in communi sententia testatur Merinera in Logic. cap. 1. disp. 1. quest. 2. sect. 1. num. 71. quam affirmat illos, qui melius sentiunt constituisse cū Cajetano t. p. q. 39. art. 1. §. ad secundum, in hoc, quod pœdictæ formalitates, ita sua propria munera singula exerceant, ac si essent realiter distinctiones, de qua distinet latè egi Punct. 4. Concludo ex his fundamentum distinctionis rationis inter formalitates creatas identificatas semper sumi ex rebus distinctis, ad quas dicunt ordinem, fundamentum verò distinguendi formalitates increas, sepe non distinguiri realiter ab ipsiis formalitatibus diuinis, quæ mente pœscindimus.

Fundamenta hæc assignata, distinctioni ratiocinatæ adhuc respectu intellectus diuinæ talia esse, & Deum cogere ad formalitates pœscindendas, docent Agid. de Praesent. t. 1. de beat. lib. 5. q. 6. art. 10. §. 2. & alij apud ipsum, quos sequutus est Arriag. disp. 7. Logicæ, sect. 4. subsect. 3. vbi ex Trinitatis mysterio & veritatis obiectu, quas in se continet, infert dandas esse præcisions ex parte obiecti cogniti, cū cognoscitur essentiam communicari, & non Paternitatem, Filiationem produci, & non essentiam, adhuc respectu intellectus diuinæ cognoscens hæc obiecta que præcisions dicunt distinctionem rationis inter formalitates mente præcias, & realiter identificatas. Melius affirmat P. Vasquez suprà & P. Soar. loco citato Metaph. & disp. 54. sect. 2. n. 25. & lib. 4. de Trinit. cap. 25. & Ruisus suprà hæc fundamenta tantum esse respectu intellectus imperfectè cognoscens, & per alienas species, & non respectu Dei, neque beati cognoscens ut est in se, quia id, quod viator in mysterio Trinitatis cognoscit per hæc duo pœdicata communicatur, & non communicatur, quæ nobis apparent ut contradictoria, si in ordine ad duo subiecta non illi comparamus, & ideo mente pœscindimus essentiam & Paternitatem, vt de hac non communicari, & de illa communicari dicere possimus, beatus apprehendens Deum Trinum ut est in se apprehendit per simplicissimum conceptum in essentia, & paternitate tanquam in simplicissima entitate absque illa contradictione, sicut enim in se, neque implicationem, neque distinctionem inter essentiam, & Paternitatem dicit mysterium, sic beatus perfectè mysterium sine contradictione, & sine distinctione inter essentiam, & relations perfectissimè cognoscit.

Alia sunt fundamenta, quæ Deum cogunt cognoscere distinctionem rationis inter formalitates realiter identificatas, & alia entia rationis, per iudicium, quo censet talis distinctionem esse obiectum creatæ cognitionis, & rationale ut distinctum ab animali esse obiectum eiusdem cognitionis, de quibus dicam Controu. 12. Punct. 3.

P V N C T V M VIII.

De distinctione rationis, seu de præcisione inter gradus uniuersales, & quascumque formalitates identificatas.

S. I.

Explicatur difficultas, & varia propounderuntur sententia

D

Vplex est pœscindendi modus inter formalitates identificatas, quidam ex parte actus, alij ex parte obiecti. Præciso ex parte actus est illa, ex vi cuius intellectus media cognitione attingit totam rationem realem adiquatam in obiecto repertam secundum omnes formalitates, quas in se claudit, cum ordine ad has operationes tenentes se ex parte obiecti indirecti, & in obliquo terminantes hanc cognitionem, & non cum ordine ad alias quas eadem virtus intrinsecè potest producere, & in ordine ad quas posset cognosci, & de facto cognoscitur per aliam cognitionem, quæ cognitione non dicitur præcisa ex parte obiecti, quia attingit omnes formalitates intrinsecas obiecto, & dicitur præcisa ex parte actus, quia ita illas omnes attingit, ac si attingeret tantum formalitatē quamdam

quamdam respicientem tantum illos actus, qui se tenent ex parte obiecti indirecti, & non ipsam, neque aliam respicientem alios actus, qui non se tenent ex parte obiecti indirecti, ad quos neque in obliquo terminatur cognitio. Rem declarat exemplum: inest homini virtus productiva, sive formalis, sive radicalis eadem omnino producendi actus sentiendi, & ratiocinandi, qui omnes ab eadem physica virtute proceduntur apprehendit quis totum hominem, seu totam hanc virtutem cum homine identificatam tanquam obiectum directum, & tanquam obiectum indirectum operationes tantum sentiendi, tunc totum obiectum directum apprehensum, quod in re, & ex parte obiecti terminantis cognitionem est totus homo, & totum principium ratiocinandi, & sentiendi dicitur tantum principium sentiendi, quia tantum apprehendit connotatis sensationibus, & tunc ex parte actus dicitur praescindi principium sentiendi a principio ratiocinandi, sive animal a rationali, & fine isto illud apprehendit. Si vero eadem entitas, seu idem principium apprehendit secundum se totum, & idem omnino ex parte obiecti directi cum alio obiecto indirecto connotatis videlicet ratiocinationibus, & non sensationibus, principium illud, quod in re, & ex parte obiecti esset principium sentiendi, & ratiocinandi, diceretur tantum ex parte actus principium ratiocinandi, & tunc ex parte actus diceretur apprehendi rationale non apprehenso animali, & ab hoc illud praescindi. Demum si hoc principium apprehenderetur connotatis sensationibus, & ratiocinationibus diceretur homo, & principium sentiendi, & ratiocinandi absque villa ipsorum praescione per modum unius principij indubius apprehenderetur. Itaque secundum hunc dicendi modum animal praescise cognitum absque rationali, & rationale praescise cognitum absque animali, & homo, in quo est animal per rationale contractum, dicunt ex parte obiecti eadem inseparabilem formalitatem, quae connotatis tantum sensationibus dicitur animal, & connotatis simul sensationibus, & ratiocinationibus dicitur homo.

2. Praescio obiectua est illa, ex vi cuius non solum connotata oblique cogniti sunt distincta, sed etiam ex ipsis formalitatibus obiecti directi realiter identificatis intellectus unam ab alia separatis, & hanc attingit, & non illam, vel saltem hanc attingit expressè, & illam in se ipsa non eadem attingit expressione. Secundum hunc dicendi modum cognitionis, ex vi cuius praescinditur animal a rationali, attingit principium sentiendi connotatis sensationibus, & non attingit principium ratiocinandi, quod non est tantum non attingere ratiocinationes, sed non attingere in obiecto directo formalitatem illam, cui correspondent ratiocinationes, que formalitas est principium discendi. Itaque secundum utrumque praescindendi modum attinguntur diversa connotata quando apprehenditur animal a rationali, & quando apprehenditur rationale sine animali, sed cum hac differentia, quod praescio ex parte actus tota sit in diversis connotatis oblique cognitis, ex vi quorum cognita semper eadem formalitate ex parte obiecti directi, modò dicitur his connotatis cognosci animal, non cognitum rationali, modò alii connotatis cognosci rationale sine animali, praescio vero obiectua ex diversitate connotatorum procedit ad diversas formalitates in obiecto primario attingendas, & cognitioni connotans tantum sensationes ut obiectum indirectum pertingit in obiecto primario praescise principium illarum, & non principium ratiocinandi, eti cum illo sit identificatum. His positi.

3. Communis sententia vim tribuit intellectui praescindendi ex parte obiecti formalitates realiter identificatas; ita P. Vasq. i. p. disp. 117. c. 2. & alij apud illum, & vniuersim Thomistae. Fuit sententia hæc in Scholasticis questionem hanc prodigitate tractauerit, quia cum omnes conuenient gradus inter se identificatis per rationem distinguuntur, parum de natura huius distinctionis, seu præcisionis curarunt. In his qui præcisiones obiectuas admittunt, plerique illorum affirmant tantum has fieri posse per cognitionem abstractiū, alij per intuitiū, etiam fieri posse defendunt, quos hic non referto, quia ex suppositione quod fieri posse per cognitionem abstractiū, specialiter disputare an fieri posse per intuitiū, non tam est de præcisionibus agere, quam de natura cognitionis intuitiū, de qua egi Controu. 6. Punct. 4.

4. Secunda sententia vim denegat intellectui praescindendi ex parte obiecti inter formalitates realiter identificatas,

& tantum præcisiones ex parte actus admittit. Fuerat hæc sententia longa obliuione sepulta, his vero temporibus multum lucis, præcipue a nostris recentioribus accepit, qui huius questionis difficultates diligenter euolunt, & sententiam hanc acutè dilucidant. Hanc tradit Hurtad. disp. 6. sect. 4. subsect. 3. apud quem citatos reperies Nominales, qui illam primo tradidere, & alios authores, in quibus noster Soar. quos vult Hurtad. pro hac stare sententia, quorum mentes examinare longum esset. Refutatur etiam pro eadem sententia ab eodem Hurtado Artelius Doctor, cuius plura adducit testimonia, quibus videtur sententiam expresse tradidisse. Conferunt Arriag. disp. 5. Logice sect. 2. cum limitatione tamen, afferit enim posse intellectum humanum in formalitatibus diuinis realiter identificatis vnam ab alia praescindere, licet in creatis tandem possit ex parte actus præcisionem istam praestare.

Recentes quidam è nostris aliam medianam viam sunt meditati, & cum distinctione questionem decidunt; alterum enim secundum opinionem concedentem virtutem productivam connexionem essentialem cum effectu possibili, obiectuas præcisiones esse necessariò admittendas in opinione vero, quæ hanc connexionem in causis cum effectibus, adhuc possibilibus, non agnoscit; sed afferit repugnare effectu eandem virtutem productivam illius permanitur, præcisiones obiectuas non esse concedendas, sed tantum ex parte actus admittendas esse in principio realiter indistincto operationum distinctarum, quibus per intellectum distincta formaliter attribuimus principia tantum præcisionis beneficio diuisa. Addunt prædicti recentiores in entitatis modalibus necessariò hæc præcisiones esse admittendas propter connexionem essentialem, quam habent cum rebus cuius sunt modi. Item in ene incerto propter Trinitatis mysterium, & alia propria Dei, quæ sine distinctione præcisa ex parte obiecti explicari nequeant.

S. III.

Media quædam sententia recentiorum exploditur.

A Nte omnia reliqua est sententia illa recentiorum, 6 qui diuerso modo philosophantur de virtute productiva intrinsecè connexâ cum possibiliitate effectuum, & de virtute non habente talem connexionem, contra quam argumento modò, probando eodem modo philosophandum esse, hæc connexionis reperiatur in causis, sive independenter existant ab omni possibiliitate effectuum.

Arguo primò: Causa non ex eo cognoscitur cognito effectu, quia ipsa connexa sit cum effectu, sed quia effectus est connexus cum ipsa, connexionis enim non requiri in illo, quod modo alio cognoscetur, sed in eo quod medium est, vt aliud cognoscatur, non enim requiri consequens esse connexum cum antecedenti, sed antecedens esse connexum cum consequenti, vt fiat legitimè illatio, vt per se notum est: ergo siue principium sentiendi, & principium ratiocinandi sunt connexa cum sensationibus & ratiocinationibus, sive cum illis nullam habeant connexionem, eodem modo cognoscetur medium suis operationibus, & eodem modo operationes determinabunt intellectum ad cognoscenda principia, quibus procedunt: ergo si seclusa connexione principij ad operationes sentiendi, & principij ratiocinandi identificati cum sentiendi principio possit connexionem in principio sentiendi, sentationes eodem modo dicentes in cognitionem principij sentiendi, & ratiocinandi, vel si possit connexione sentatio ducit tantum in cognitionem principij sentiendi, & non ducit in cognitionem principij ratiocinandi seclusa connexione ex parte principij sentiendi eodem modo ducet in cognitionem sui principij. Confirmatur: ablata connexione principij cum effectu adhuc possibili, adhuc remanet in ipso effectu connexionis causa: sed hoc connexionis effectus cum causa, est, quæ determinat intellectum vt medio effectu cognoscatur causam siue absolutam, siue respectuam: ergo permanet idem medium ad terminandum intellectum: ergo intellectus eodem modo determinabitur. Si dicas ablata connexione ex parte causæ, auferri etiam ex parte effectus, aperte falleris, quia quantumvis causa sit non connexa cum effectu, existentia effectus necessariò est connexa cum aliqua causa, implicata enim existere effectum, quin existat productus ab aliqua causa illi coexistente. Deinde Controu. 10. Puncto tertio, probabo

probabo causam non esse connexam cum effectu, adhuc possibili, & possibiliter causam esse connexam cum causa à qua existens non potest non dependere, & omnem actionem etiam præcis, ut possibilem esse connexam cum possibilitate causæ, à qua existens potest dependere, à qua non poterit non dependere, cum per se ipsam non dependeat.

8 Secundò contra eandem sententiam sic arguo: Etiam si virtus sensitiva in homine non sit connexa cum sensacionibus, neque virtus ratiocinativa cum ratiocinationibus, neutra concipi poterit sine ordine ad proprias operationes, saltem apprehensio cognitæ, eti non iudicatiæ posse in propriis virtutibus agnoscere: ergo, siue haec virtutes sint connexæ, siue connexæ non sint, cognoscuntur semper in ordine ad eisdem terminos: ergo, siue abit, siue adit connexio inter principia, & operationes, eadem erit ratio præscindendi, vel non præscindendi inter haec principia realiter identificata. Idem argumentum confici de operationibus, que eodem modo connotat principia à quibus procedunt, quacumque connexione posita, seu ablata principiorum ad operationes, & operationum ad principia, semper enim sensatio tribuitur homini formaliter ut sensitio, & non ut rationalis, & ratiocinatio tribuitur homini formaliter ut rationali, & non ut sensitivo ergo operationes eodem modo dicunt in cognitionem suorum principiorum posita vel ablata quacumque connexione.

9 Ultimò si ratiocinatio refertur ad principia ratiocinandi, refertur ad omne id quod est identificatum cum principio ratiocinandi, & si sensatio refertur ad principia sentiendi, refertur ad omne id, quod est identificatum cum principio sentiendi: ergo si ratione huius relationis ducit in cognitionem sui principij, non magis ducet in cognitionem huius formalitatis, quam illius identificata cum suo principio, quas omnes tanquam terminum indiusibiliter respicit. Antecedens constabit ex dicendis Controvers. 10. Punct. 6. vbi probabo relationem inter causam, & effectum non terminari ad rationem aliquam præcisam, sed ad omnes rationes etiam individuales realiter identificatas. Similiter ob eandem rationem si rationale connexum est cum ratiocinatione, eandem connexionem habebit sensitivum identificatum cum rationali respectu eiusdem ratiocinationis; implicat enim ex duabus formalitatibus realibus, que realiter neque diuinitus separari possunt, hanc & non illam esse connexam cum eodem termino, ut per se notum est ergo ratione huius connexionis vtraque formalitas & quæ cognoscetur media sensatione, & vtraque formalitas præcisæ secundum id, quod intrinsecè dicit, & quæ ducet in cognitionem eiusdem sensatio. Nam si nulla sit connexionis inter principium operationum, & ipsas operationes, nullam esse rationem propter quam haec operatio magis ducat in cognitionem huius formalitatis quam illius cum illa identificata, sententia est horum recentiorum: ergo nulla est disparitas ratio in ordine ad præcisions obiectivas, siue inter causas & effectus reperitur, siue non reperitur connexionis.

10 Dices ratiocinationem ducere in cognitionem principij ratiocinandi, & non sentiendi, quia principium ratiocinandi ut principium ratiocinandi est continentia ratiocinationis, & principium sentiendi, ut principium sentiendi non est continentia ratiocinationis. Dicam posse ratiocinationem realiter & quæ contineri in principio ratiocinandi, & principio sentiendi cum principio ratiocinandi identificato; sed etio quod intendit obiectio, hoc & quæ procedit in sententia instituente causas connexas cum possibiliitate effectuum, & in sententia, quæ negat hanc connexionem: ergo in vtrique sententia præcisions obiectiva admittenda sunt, vel in vtrique neganda, quod tantum ego intendo modo contra recentiores, cum quibus certo. Valeat ergo haec sententia nullo authoritatis, neque rationis pondere flibilita.

S. III.

Expendo nonnulla Hurtadi fundamenta pro sententia negante præcisions obiectivas.

11 Arguit Hurtadus pro sententia negante præcisions obiectivas. Distinctio rationis est formaliter in intellectu, & non in obiecto: ergo obiectum esse formaliter distinctum non est formaliter in obiecto, sed in intellectu;

ergo distinctio conceptuum non se tenet ex parte obiecti. Probat consequentiam: Vbi non est ratio, per quam aliquid constituitur distinctum; non potest esse distinctum: quia distinctum est formaliter à distinctione, sicut album ab albedine, & vbi non est albedo, non potest esse formaliter album. Sed distinctio rationis non est formaliter in obiecto: ergo illius effectus formalis non potest esse in obiecto: ergo esse distinctum non est formaliter in obiecto: ergo non datur distinctio, seu præcisio ex parte obiecti. Primum antecedens sic probat Hurtad. Omnis actus intellectus est in intellectu: sed distinctio est actus intellectus: ergo distinctio rationis est in intellectu. Minorem probat auctoritate D. Thomæ & ratione, quia distinctio est consideratio vnius sine alio, quæ formaliter in actu intellectus consistit.

12 Respondendum est distinctionem consistere in actu intellectus, & esse subiectum in intellectu, & non in obiecto; terminari tamen ad obiectum quod constituitur distinctum ex eo præcisè, quod actus, qui est distinctio, terminatur ad illud, sicuti constituitur cognitum, per cognitionem ad illud terminatam, etiam si cognitio non sit in obiecto, sed in intellectu; formæ enim extrinsecæ non debent esse in illo, cui tribuntur denominationem sed in hoc existente tribuntur denominationem illi, in quo non existunt, ut pater in ipsa cognitione, quæ existit in potentia, & denominat cognitionum obiectum, & in actione, quæ subiectatur in passo, & denominat principium actuum actu efficiens, & actum primum constituit in actu secundo, & formaliter priorem effectu, etiam si ipsa actio non sit in actu primo, ut dicebam Controv. 6. Physic. Punct. 3. Instat Hurtad. distinctio non est in obiecto, sed in potentia: ergo cognitionis non attingit duas formalitates sibi respondentes ex parte obiecti ut obiectum distinguitur adæquatè à cognitione. Probat consequentiam: obiectum ut distinctum à cognitione non habet plures formalitates: ergo cognitionis ut distincta ab obiecto non attingit plures formalitates; quia implicat attingi in obiecto id quod in obiecto non est. Confirmatur: pluralitas ipsa formalitatum constituit in distinctione formalitatum, quæ est cognitionis: sed cognitionis præcisia non attingit ipsam cognitionem, neque est reflexiva supra se ipsam: ergo non attingit pluralitatem formalitatum: ergo non attingit plures formalitates, quæ sine pluralitate attingi nequeunt. Non vrget Hurtadi ratio, respondeo enim in obiecto ut distincto à cognitione non esse plures formalitates pluralitate distincta à cognitione, hoc est non plures formalitates, quæ antecedenter ad ipsam cognitionem sint plures, esse tamen rationem illam, quæ per ipsam cognitionem dividitur, seu partitur in plura non physicæ, sed intentionaliter. Ad confirmationem respondeo cognitionem non attingere se ipsum, & ita non attingere ex parte obiecti pluralitatem, neque plures formalitates formaliter ut plures, sed constitutæ formaliter obiectum, quod attingit physicè vnum, plura intentionaliter, seu respectu intellectus, & constitutæ plures formalitates, id, quod in se est vnum, & formaliter diuisum respectu intellectus id, quod in se inseparabile est; non quia cognitionis respicit pluralitatem, aut diuisione ex parte obiecti, sed quia est pluralitas, & diuisio, & terminatur ad obiectum; sicuti cognitionis constituit obiectum cognitionis, non quia terminatur ad cognitionem, sed quia terminatur ad obiectum, quod ex eo præcisè quod cognitionis terminatur ad illud, constituitur cognitionis: sic contingit in generatione, quæ respicit terminum non in se genitum, sed capacem generandi, & illum genitum constituit, etiam si generatio ipsa ad generationem non terminatur. Sic diuisio, seu pluralitas intentionaliter constitutæ potest obiectum plura formaliter, etiam si obiectum antecedenter ad ipsum non sit plura, & cognitionis illius, quæ formaliter est diuisio, non ad se ipsum, sed tantum ad ipsum obiectum terminatur.

Arguit secundò Hurtadus: Sumatur ex una parte actus, quo cognoscitur animal, & aliis actus, quo cognoscitur rationale. Antequam cognoscatur animal non habet ex parte sui aliquid, per quod formaliter sit aliud à rationali: ergo cognitionis animali non attingit illud, quasi aliud à rationali, & consequenter non cognoscit animal sine rationali. Antecedens, quod ego non negabo, latè probat Hurtad. & posse redit ad rationem suprà factam: aliquæ est ipsa cognitionis, cognitionis præcisia animalis non terminatur ad se ipsum: ergo non terminatur ad alietatem ergo non cognoscit animal ut distinctum à rationali: ergo non illud

illud cognoscit sine rationali. Respondeo facile ex doctrina tradita in solutione precedentis argumenti, animal antequam cognoscatur nihil habere per quod sit aliud a rationali, sed illud formaliter constitui aliud per cognitionem. Ad formam argumenti concedo antecedens, & distinguo consequens: ergo cognitione praecisa animalis non cognoscit illud, quasi aliud a rationali, ita ut animal formaliter ut aliud, & alicet ipsa se teneat ex parte cogniti, concedo consequentiam: Non cognoscit illud formaliter constitudo aliud per ipsam cognitionem, nego consequentiam: ergo non illud cognoscit sine rationali, nego consequentiam. Aliud enim est me cognoscere animal non cognito rationali, aliud me cognoscere animal esse aliud a rationali, quod in principiis ipsius Hurtad. efficaciter probo. Animal esse aliud a rationali per intellectum praescientem, & animal cognosci sine rationali formaliter sunt idem: ergo cognoscere animal esse aliud a rationali est cognoscere animal cognosci sine rationali, sed aliud est cognoscere animal cognosci sine rationali, aliud cognoscere animal sine rationali, quia hoc importat cognitionem directam, & illud cognitionem supra hanc reflectentem ergo aliud est cognoscere animal sine rationali, aliud vero cognoscere animal per intellectum a rationali cognosci.

14 Testimonia, quæ ex Basilio, & Athanasi pro hac sententia adducit Hurtadus, abs re omnino sunt, hi enim Patres nihil de hac questione curabant, quæ nihil conducebat illa, de quibus ipsi disputabant, & tantum ad puram Metaphysicam attinet. Testimonium Basilius defumitur ex homin. & exam. sub initium, vbi afferit Basilius lucem creatam prima mundi conditione fuisse distinctionem a Sole, & ab aliter separatam, & probat hanc separationem potuisse a Deo fieri, qui totum id, quod homines valent cognitione separare, potest Deus a parte rei separare. Ex quo infert Hurtadus, illa, quæ aliter identificantur, non posse ab hominibus mente praescindi, cum non valeat Deus illa physice separare. Respondeo D. Basilius tantum incendit. Deum posse separare illa, quæ nos possumus ex parte obiecti ut distincta realiter cognoscere, hoc est illa, quæ in se ipsis distinctionem habete cognoscimus, non vero, quæ praecise nostra intellectus operatione distinguimus.

15 A Basilio hoc argumentum Anselmum esse mutuatum affirmat Hurtadus qui c. 4. de Incarnat. Verbi ostendit omnipotentiam Dei non esse accidens, quia non potest concepi sine illa: verba sunt Anselmi: *Quia cùm omne subiectum sine accidenti aut esse aut intelligi possit, Deus sine potestate neque esse neque intelligi potest.* Respondeo D. Anselmum recte concludere omnipotentiam non esse accidens, quia Deus secundum totum illud, quod in se includit intrinsecè, & identicè adæquat sine omnipotentia concepi nequit. Secundò, quia licet essentia Dei posset praescindi ab omnipotentia, non potest intelligi Deus non habens omnipotentiam, sicuti intelligitur quodlibet subiectum non habens accidens physicum praedicamentale, quod potest absque sui corruptione illi adesse, & abesse. Tertiò in multorum sententia, omnipotentia, & reliqua attributa pertinent ad constitutum essentia Dei, iuxta quā Deus non poterit intelligi essentialiter constitutus sine omnipotentia, sicut non potest intelligi homo sine rationali. Tertiò, examini in sensu quem concedit Hurtad. hæc sit legitima consequentia: *hoc non potest intelligi sine illo: ergo illud non est accidens,* quod inferebat Anselmus. Vnde infertur hanc esse consequentiam legitimam: *hoc non est accidens illius, seu est physicus identificatum cum illo: ergo non potest intelligi sine illo:* potest enim dici omne illud sine quo res non potest intelligi non esse accidens, non tamen necessarium est, hoc esse accidens illius, ut possit illorum quodlibet sine alio intelligi, quia hæc est bona consequentia: hæc non separantur per intellectum: ergo neque physicè separantur, hæc autem mala: hæc non separantur physicè, ergo neque per intellectum, quod respectu praescionis ex parte actus Hurtadus tenetur concedere.

16 Adducit iterum Hurtadus D. Anselmum in Prologio cap. 18. vbi hæc habet: *mò non est ipsa unitas nullo intellectu diuisibilis; ergo vita, & sapientia, & reliqua non sunt partes suis sed omnia sunt unum.* Respondeo D. Anselmum tantum intendere nullum intellectum posse cognoscere diuisiōnem, aut distinctionem in Deo. ex quo infert Deum esse summum unum, & non habere partes, friuolum enim est afferere

D. Anselmum inferre summam Dei unitatem ex eo, quod intellectus ex parte actus tantum, & non ex parte obiecti possit praescindere. Additum his omnibus testimoniorum absolute negari distinctionem per intellectum, quæ non priori iure deberet intelligi de distinctione ex parte obiecti, quæ ex parte actus, non explicarentur non solum de distinctione, ex vi cuius ipsum obiectum per intellectum praescindatur, & vna illius formalitas sine alia cognoscitur, sed etiam de distinctione physica reali tenente se ex parte obiecti cogniti, quæ negant Basili. & Anselm. testimoniis citatis.

S. IV.

Præmisso argumento verior propugnatur sententia.

A Rgumentum quod vnicè praesciones obiectivas importat in formalitatibus idem, & Nominalium sententiam vnicè efficacissime propagat sicut se habet. Si cognoscetur animal, & non cognoscetur rationale cum illo identificatum, animal, cognoscetur, & non cognoscetur, & rationale cognoscetur, & non cognoscetur: hanc sit aperta contradictione: ergo implicat animal cognosci, & non cognoscit rationale per eandem cognitionem. Maiorem probo: si cognoscetur animal per hanc cognitionem, & per eandem non cognoscetur rationale cum illo identificatum, per eandem cognitionem cognoscetur animal, ut supponitur, infupet cognoscetur animal, quod sic probo: Non cognoscetur rationale: ergo non cognoscetur id, quod est identificatum cum rationali, quia quidquid affirmatur vel negatur de aliquo, eodem modo affirmatur, & negatur de omni illo, quod est identificatum cum illo: sed animal est identificatum cum rationali: ergo non cognoscitur animal (intellige semper per hanc eandem cognitionem) ergo idem animal cognoscitur, & non cognoscitur per eandem cognitionem. Idem argumentum de rationali confit: rationale per illam cognitionem non cognoscitur, ut supponitur; infupet cognoscitur, quod sic probo: animal cognoscitur per illam cognitionem: ergo cognoscitur quidquid est identificatum cum animali, quia quidquid verificatur de aliquo, verificatur de omni illo quod est identificatum cum illo. Sed rationale est identificatum cum animali: ergo rationale cognoscitur, & non cognoscitur per illam cognitionem.

Idem argumentum alio modo proponitur. Implicat prædicatum animalis terminare hanc numerum cognitionem, & non illam terminare prædicatum rationis: ergo implicat animal cognosci per hanc numerum cognitionem, & non cognosci rationale identificatum cum animali. Antecedens probo: Implicat animal terminare vniōnem physicam alicui extremo, vel actionem ab aliquo principio actiōne procedente, quin eandem vniōnem, vel actionem terminet ratione: ergo implicat animal terminare cognitionem, quin terminet eandem cognitionem rationale cum illo identificatum. Probo consequentiam: rationem à priori desumo pro antecedenti stabilendo. Ideo implicat animal terminare actionem, vel vniōnem, quin terminet eandem rationale identificatum cum animali, quia sequeretur idem animal terminare, & non terminare actionem, vel vniōnem terminare, quia iam supponitur non terminare, quia non terminaret rationale identificatum cum ipso. Similiter sequeretur ratione non terminare ut supponitur, & terminare, quia terminare animal identificatum cum rationali, quæ sunt contradictiones. Ob eandem identitatem sequeretur animal terminare cognitionem ut supponitur, & non terminare, quia est identificatum cum rationali: quod non potest. Sed non minor est contradictione in eo quod eadem entitas terminet, & non terminet cognitionem, quæ in eo quod terminet, & non terminet vniōnem: ergo sicuti implicat animal terminare vniōnem, vel actionem, quia non terminet rationale identificatum cum animali proper contradictione, quæ inferuntur, si hoc fieret, sic propter similia contradictione implicabit, animal terminare hanc cognitionem, & non terminare eandem cognitionem rationale cum animali identificatum.

Vrgo: illa quæ in creatis identificantur vniōne ne cessari debet inter se identificantur. Sed id, quod formaliter terminat cognitionem, ex vi cuius dicitis præscindit animali rationali, identificatur cum animali, & rationale identificatur

scatur cum eodē animali: ergo rationale identificatur cum illo, quod formaliter terminat cognitionem. Clariū: quod terminat hanc cognitionem est prædicatū animalis, rationale est idem prædicatū animalis: ergo rationale terminat hanc cognitionem: ergo rationale cognoscitur per illā cognitionē in�per non cognoscitur, quia ex vi illius cognitionis tantum cognoscitur animal rationali non cogniti: ergo ex vi illius cognitionis rationale cognoscitur, & non cognoscitur. Alio modo eandem fere difficultatem propo: no: implicat ex duabus formalitatibus creatis vnam iden: tificari cum alia tercia, & non identificari alteram cum eadem ergo implicat animal identificari cum formaliter termino huius cognitionis, & rationale identificatum cum animali non identificari cum eodem termino: ergo implicat animal esse terminum cognitionis, & rationale non esse terminum huius cognitionis: ergo implicat animal co: gnosci per hanc cognitionem, & rationale per eandem cognitionem non cognosci.

20 Vulgaris solutio fuit argumento præcedenti, sufficere distinctionem rationis ad hoc vt vnum prædicatum sine alio cognoscatur, & vt posse dici de illo esse cognitum, etiam si de alio secum identificato negetur, quia prædications fuit de rebus prout intellectui obiciuntur, & ita sufficit prædicata obici vt distincta, ad hoc vt de illis distincta prædicata enunciatur. Multis peccat hæc solutio, si enim illius doctrina vera esset, multa possent componi distinctione rationis, quæ apertam inuolunt implicationem, posset enim dici de rationali esse vnitū, & de animali identificato cum illo idem prædicatum negari; & posse rationale Petri esse Matrii, & animal Petri non esse Matrii hac rationis distinctione intercedente. Non ergo distinctione rationis posse deseruere, vt ea quæ à parte rei sunt idem, eidē enti conueniant, & non conueniant à parte rei, sed vt ego per intellectū hoc attribuam huic prædicato, & non illi, quia distinctione rationis non immutat ea, quæ realia sunt, & indipenduntia à fictione intellectus: sed animal cognosci per hanc cognitionem, & non cognosci rationale cum animali identificatum per eandem cognitionem, & animal esse terminum huius cognitionis, & rationale non esse terminum huius cognitionis, est quid reale existens à parte rei indipendens ab omni obiecto ficto, ex quo realiter inferatur animal cognosci, & non cognosci, & rationale cognosci, & non cognosci, quæ sunt contradictria obiectis non fictis, sed realiter existentibus: ergo ratione distinctionis rationis non desinunt esse contradictria, & eandem inuolueru repugnati: sicut ratione distinctionis rationis non amittent contradictionē, quam in se includunt, vel inferunt, animal ext̄ere Matrii, & rationale cum illo identificatum Matrii non existere, animal attingi per hanc vniōem & rationale non attingi per eandem vniōem. Secundò distinctione hæc ratione cuius potest cognosci animal rationali non cognito per eandem cognitionem, vel sit per cognitionē præcidentem ex parte actus, & vel per cognitionē præcidentem ex parte obiecti. Si dicas fieri per cognitionē tantum præcidentem ex parte actus deseruit tantum vt animal cognoscatur ex parte actus rationali non cognito ex parte actus. Si dicas fieri per cognitionē præcidentem ex parte obiecti, contra hanc cognitionem sic præcidentem procedit argumentum suprà factum quod in situ contra solutionem, eodem modo quo illud in situ ram contra conclusionem, quia solutio, & conclusio in nihil differtur. Distinzione rationis facta per cognitionem præciviam ex parte obiecti dicit cognitionem per quam cognoscitur prædicatum animalis, quin prædicatum rationalis ex parte obiecti cognitione attingatur: sed ex hac cognitione sequitur idem animal cognosci, & non cognosci, esse terminum cognitionis, & non esse terminum cognitionis, idem rationale cognosci, & non cognosci, esse terminum cognitionis, & non esse terminum cognitionis, quæ sunt contradictria: ergo implicat hæc cognitio: ergo implicat talis rationis distinctione. Maior est circa omnem controversiam. Minorem propagnat totum argumentum suprà factum.

21 Respondent alii, animal, & rationale esse idem vt sunt in se, ab intellectu autem cognoscuntur, non vt sunt in se, sed aliter ac sunt, & ita posse cognosci vt distincta, seu posse distinguiri per cognitionē, ex vi cuius habent esse obiectū in intellectu aliter ac sunt in se, etiam si in se ipsi realiter non distinguantur. Ex hac doctrina ad formā argumēti respondent animali, & rationale sunt idem vt sunt in se,

Francis. de Onieda, Philosoph. Tom. I.

Aa cum

cum dicimus : formalitas animalis per se ipsum terminat hanc numerο cognitionem assignando cognitionem, quæ intrinsecè est abstractiuam inepit distinguitur, terminat cognitionem, per quam cognoscatur, ut est in se, nego ; per quam cognoscatur aliter ac est, concedo ; quia eo ipso quod dicitur terminare hanc numerο cognitionem assignando cognitionem intrinsecè abstractiuam, dicitur terminare cognitionem, ex vi cuius cognoscitur aliter ac est, quod firmum esse volo, ne multiplicatione inepitum distinctionum velis vim argumenti eludere, quod integrum esse respectu cognitionis representantis obiectum aliter ac est in se, sic suadeo. Formalitas animalis realiter existens à parte rei, quæ realiter est identificata cum rationali, vel cum alia differentia per se ipsum terminat hanc numerο cognitionem, quæ intrinsecè est abstractiuam ergo quidquid est identificatum cum formalitate animalis terminabit eandem numerο cognitionem. Antecedens negari nequit. Consequens stabilit integrum argumentū lūpū factū, quod constitutum est ad probandum ex duabus formalitatibus realiter identificatis non posse unam terminare hanc numerο cognitionem, & alteram eandem cognitionem non terminare, alijs eadem entitas terminaret, & non terminaret. Recognoscere omnia quibus à principio argumentū institui.

23 Demus obiectum per cognitionem abstractiuam cognosci aliter, ac est in se cum mīca fali intelligentium est. Si enim dicatur cognitionem illam obiecto directe formalitatem aliquam, vel modum aliquem positiū impingere, quem in se obiectum non habeat, est omnino fali, quia iam cognitione non terminaretur ad obiectum verum, & reale, sed fictū. Si dicas, obiectum illud cognosci non secundum omnes formalitates, quas habet, sed secundum aliquam alīs omīsīs, in dupli sensu potest intelligi, vel quia formalitates illae ex parte modi non dicuntur attingi, esti ex parte obiecti omnes attingantur, & hoc nihil conductit ad obiectiuam præcisionem, vel intelligitur quod cognitio illa attingat hanc formalitatem, & illam non tantum ex parte modi, sed etiam ex parte obiecti non attingat, & hoc ego contendo repugnantiam inveniūre, & contra hunc modum attingendi obiectum aliter ac est in se, quo putas argumento satisfacere institutum est argumentum, & item est instituendum ad destruendam conclusionem, quam ut solutionem argumenti contra illam instituti, iterum tradis. Si dicas cognoscē obiectum aliter ac est in se per cognitionem abstractiuam tantum dicere attingi per cognitionem illam indirecte, & obliquè alia obiecta, instar quorum obiectum directum secundum proprias formalitates, quas in se habet, ut illas habet in se, cognoscitur, quod sād melius explicat, quid sit rem aliter ac est in se cognosci ; totum hoc admitto, & argumentum adhuc remanet integrum, quo ego intendō non posse hanc formalitatem per se ipsum terminare cognitionem, & in se ipsa instar aliorum obiectorum cognosci, quin alia formalitas cum illa identificata per se ipsum terminet eandem cognitionem, & in se ipsa instar eorundem obiectorum cognoscatur, ne aliquid realiter, & à parte rei conueniat alii cui entitatis quod non conueniat entitatis identificatae cum ipsa, ex quo sequeretur idem conuenire & non conuenire eidem entitatē, duplexque verificari contradictorium.

24 Rēspondent alij, entitatem habere duplex esse, seu duplē existē statum, quandam realem physicū, quem intrinsecè habet quilibet entitas, alium intentionale, quem tribuit intellectus obiecto cogniti, quod constituit in statu intentionali. Dicunt enim intellectui vim quādam inesse dandi rebus esse quoddam intentionale, & præsentiam quādam in mente secundum quā est diuerso modo intentionaleriter, ac est physicū secundum esse physicū, quod habet extra intellectum. Afferunt insuper animal, & rationale, quæ in esse physico identificantur, & sunt idem, esse intentionale distinguunt, & diuersum esse intentionale habere animal in intellectu ab esse intentionali, quod habet rationale in eodem intellectu, & è cōtra, etiam si esse physicū viriūque in re non distinguitur. Deinde aūt animal, & rationale terminare cognitionem secundum esse intentionale, & non secundum esse physicū, ex quo inferunt animal, & rationale secundum esse physicū in re indistincta terminare cognitiones sui secundum esse realia distincta intentionalia, & ita terminare cognitiones ut distincta intentionaleriter inter se, & non ut realiter identificatae. Ex quo sit posse animal secundum suum esse intentionale distinctum ab esse intentionali rationalis terminare

cognitionem, quam rationale non terminat, & rationale secundum propriū esse intentionale terminare cognitionem, quā non terminat animal, quin in hoc aliqua apparet contradic̄tio, cūm non dicatur de eodem esse intentionali terminare, & nō terminare eandem cognitionem, cūm finit distincta esse intentionalia, ratione quorū animal terminat hanc cognitionem, quam non terminat rationale, & rationale terminat hanc cognitionem, quam non terminat animal. Ex hac doctrina disparitatē reddunt recentes illi propter quam non possit eadem entitas produci secundum hanc formalitatem, & non produci secundum illam, litter posse cognosci secundum hanc formalitatem, & non secundum illam, quia entitas terminat actionem secundum esse physicū & reale, quod unum indivisibilē est omnibus entitybus physicis idētificatis, eadem verò entitas terminat cognitionem, non secundum illud esse physicū, & reales sed secundum esse intentionale, quod distinctum est respectu diuerfarum formalitatum, & ita distincte formalitates possunt secundum distincta esse intentionalia distinctas cognitiones terminare absque eo, quod una formalitas terminet cognitionem, quam terminat alia formalitas. Ex his concludunt præcisiones obiectivas nō dari secundum esse physicū res distinctum ab esse intentionali, quia secundum hoc entitas non terminat cognitionem, nisi secundum esse intentionalia distincta, quæ comparent distinctis formalitatibus habentibus tantum in re unum physicū esse. Quod si roges hos recentiores, quid sit illud esse intentionale quod obiectum habet in intellectu, rēspondent esse denominationem quamdam ex actu mentis realiter prouidentem, ex vi cuius formaliter constituitur obiectum in illo statu intentionali realiter distincto ab existentia physica obiecti, & ab ipsa cognitione.

Contra hunc dicendi modum occurunt multa, prius tamen illum impugnabo, & paucioribus posset erui. Do his recentioribus dari duplice illū statū intentionale, & physicū inter se distinctum, admitto rationale & animal distincti secundum existentias intentionales, et secundum existentiam physicam sī idem ; concedo cognitiones terminari ad existentias intentionales, & non ad existentiam physicam, possēdūcē dari cognitionem terminatam ad existentiam animalis non recipiēt existentiam intentionale rationis, distinctam ab existentia intentionali animalis, & posse dari aliam cognitionem terminatam ad existentiam intentionalem rationalis, non terminatam ad existentiam intentionalem animalis, & ex his infero nō dari præcisiones obiectivas, quod sic probō. Cognitio obiectū præscindens est illa, ex vi cuius ē diuobus realiter identificatis vna attingitur alio non attac̄to ; sed ex eo quod cognitio attingat existentiam intentionalem animalis, & non attingat existentiam intentionalem rationalis, non attingit vnu ē diuobus identificari realiter alio non attac̄to ergo non est obiectua præcisio. Maior continet definitionem præcisionis obiectivas, quam omnes tradunt : Consequens est legitima : Minorem probō : obiectum attac̄tū per hanc cognitionem est existentia intentionalis animalis, obiectum non attac̄tū est existentia intentionalis rationalis : hē dū existentia realiter distinguitur inter se, & ab existentia physica animalis, & rationalis, quæ per hanc cognitionem non attingitur in sententiā horum recentiorum : ergo hē cognitionē tantum habet attingere hoc obiectum, videlicet existentiam intentionalem animalis alio distincto non attac̄tū videlicet existentiam intentionalem rationalis : ergo cognitionē hē tantum præscindit inter obiecta realia realiter distincta ergo non habet virtutem præscindētū inter formalitates realiter identificatas, de qua inter authores in hac materia est concertatio.

Secundū fali omnino est obiectum habere existentiam illam intentionalem realiter distinctam ab ipsius physicā entitate, & à cognitione ad ipsam terminatā, quia status ille, vt isti recentes inquunt, nihil aliud importat, quam obiectum esse cognitū ; obiectum autem esse cognitū tantum dicit extrinsecam quādam denominacionem realiter indistinctam ab ipso obiecto, & à cognitione terminata ad ipsum obiectum. Sic communis sententia, quam omnes poliores recentes gradunt, & ego probabo. Controu. 12. punct. 5.

Terriō ; alienum à veritate est cognitionem præcisum animalis terminari ad animal secundum illū statū intentionale, quod sic ostendo. Animal ut intentionaleriter existens est animal ut cognitū, ut recentiores fatentur ergo dicit

dicit formaliter ipsam cognitionem, per quam constituitur in statu intentionaliter, & in esse cogniti: ergo cognitio terminata ad animal, vt intentionaliter existens, & vt cognitum, quod est formaliter idem, debet terminari ad cognitionem, per quam in illo statu constituitur, sicuti cognitio terminata ad album formaliter, debet terminari ad albedinem per quam constituitur album formaliter in ratione alii: sed cognitio terminata ad animal, ex vi cuius hoc à rationali praescinditur non terminatur ad cognitionem, neque ad animal vt est formaliter cognitionem, neque reflecit supra se ipsam, ut per se notum est; alius enim est cognoscere animal, aliud cognoscere animal esse cognitionem, & aliud praescindere animal à rationali, aliud cognoscere animal esse præcium: ergo cognitione præcivis animalis non terminatur ad animal vt cognitum, neque ad animal vt existens intentionaliter, sed ad animal secundum se, quod ex eo quod secundum se ipsum cognitionem termineret denominatur cognitionem, etiam si cognitione non in illud vt cognitum feratur: sicuti viuo terminatur ad extreum, quod vnit secundum se sumptum, quod non respicit vt vnitum, sed formaliter constituit vnitum.

28 Quartus. Etiam si cognitione terminaretur ad obiectum secundum illum statum intentionalem distinctum à physico rei statu, & ab existentia physica rei, necessario deberet terminari ad ipsum physicam rei existentiam realiter vnam, simplicem, identificatam cum omnibus formalitatibus, quod sic ostendo. Quando cognosco animal cognosco id, quod physice, & realiter est à parte rei extra intellectum existens, & id, quod est à parte rei extra intellectum existens per suummet uitatem terminat cognitionem, & de illo enuncio esse principium sensationis, & alia huiusmodi prædicta, alia animal secundum se, & existens physica illius non est obiectum mei intellectus, & nulla entitas secundum esse quod in se habet cognoscetur, & consequenter, neque posset amari; quia nihil potest amari secundum rationem illam secundum quam non cognoscitur, & ita Deus non amaretur ab nobis secundum esse, quod in se habet, sed secundum esse intentionale, quod isti recentes fingunt distinctionem ab esse intrinseco, quod entitas in se habet, quod graui censuram dignum est, est enim certum Deum amari à beatis, & à viatoribus actu charitatis Theologico-immediatè attinente bonitatem infinitam Dei, quia Deus ipse realiter est infinitus bonus: ergo cognitione terminatur ad esse reale, quod entitas in se habet distinctionem ab illo esse intentionaliter: sed esse physicum, & reale animalis distinctionem ab esse intentionaliter eiudem animalis, quod recentes isti configurunt est identificatum cum esse reali rationali: ergo si cognitione terminatur ad animal, & non terminatur ad rationale, terminatur ad esse reale & physicum animalis, & non terminatur ad esse reale & physicum rationalis cum illo identificatum ergo terminatur, & non terminatur ad idem obiectum, quod inuoluit contradictionem, quam à praescindentibus obiectiis extorquet argumentum suprà factum.

29 Quintus animal habet distinctum esse intentionale à rationali dicit animal vt cognitum distinguiri à rationali vt cognito: ergo distinguiri animal vt cognitum à rationali vt cognito, dicit animal cognosci cum hac cognitione, & rationale identificatum cum animali non cognosci eadem cognitione, & rationale cognosci illa cognitione, & animal identificatum cum rationali non cognosci eadem cognitione: sed hoc implicat: ergo implicat animal vt cognitum distinguiri à rationali vt cognito, seu existentiam intentionalem animalis distinguiri ab existentia intentionaliter rationalis, quod est formaliter idem. Minor, seu secundum Antecedens tantum indiget probatione, quam habes in argumento, quod solut intenditur hoc esse intentionaliter distincto formalitatibus, quae sunt realiter idem, quo ostenditur implicationem inuoluerit è duobus identificatis vnum attingi per hanc cognitionem alio non attacto, quod est difficile in obiectiis præcisionibus, & supponitur in hoc statu intentionaliter animalis distincto ab statu intentionaliter rationalis, quo difficultas non soluitur, sed illa, quae in obiecto percipiebatur, trahitur ad statum illum, quem distingui à cognitione, & obiecto configuratur.

30 Alij desperantes in humanis huic argumento solutionem inueniendam esse, ad sacra configurante, & Trinitatis exemplo rem emollire, & distinctionis virtualis remedio medicari præsumunt. Afferunt distinctionis virtualis beneficio posse animal terminare cognitionem, eti rationale

transi. ac Quicq. Tholofeb. Tom. II.

cum illo identificatum eandem distinctionem non terminet, sicuti eiudem virtualis distinctionis ope potest essentia diuina communicari, & non communicari relationem essentia diuina identificata. Sed nihil mihi magis durum, nec magis in hac distinctione desperatum, quā exemplo Trinitatis explicari, & distinctionis virtualis ope defendi. Quid enim durius, aut difficilius potest excoegiari, quā totam mysteriū Trinitatis difficultatem, quā in fidei obsequiū intellectum captiuantes credimus in his præcisionibus obiectiis admitti? Quidve magis desperatum quā distinctionem virtualem in creaturis fingeret, quam non minori difficultate, quam ipsum Trinitatis mysterium in Deo Theologo meditantur, & ad quam in ipso Deo defendendam infinitā Dei perfectione se protegunt? sed de hoc non plura, ostendi enim Punct. distinctionem hanc virtualem, neque in ordine ad prædicata physica neque ad intentionaliter in creaturis admittendam esse, & sine fundamento in his configi. Me vide loco citato vbi distinctionem hanc virtualem in ordine ad omnia prædicata, & specialiter etiam in ordine ad prædicata intentionalia ex professo impugnai §. 4.

Hoc argumentum meum conuincit animum, & me inuitum cogit ad negandas obiectiis præcisiones in formalitatibus creati realiter identificatis, & expendi enim omnes solutiones, quas recentes, qui quæstionem hanc ex insituto perractant, & nullam inueni, quā meus acquiecat animus, & quæ non eandem impugnationem patiatur, quam conclusio sustinet, quæ primū sententia defendens præcisiones obiectiis traditur. In formalitatibus increatis facilius ego has præcisiones distinctionis virtualis ope defendam, alienum enim non est ab ente increato posse secundum diuersas formalites realiter identificatas diversa obire munera, eadem ratione ac si formalitates illæ realiter distinguerentur. Verumtamen pleraque argumenta, & difficultiora, quæ in hac materia sunt, communia sunt enti creato & increato, quæ solū debent ad negandas has obiectiis præcisiones in creatis, quibus solutum fundatum non extat, quod cogat præcisiones obiectiis in ente creato defendere, & hanc virtualem distinctionem in ordine ad cognoscendum, & non cognoscendum secundum eandem realem entitatem in ente increato adfruendam. Theologi enim, qui hanc virtualem distinctionem sunt meditati, illa tantum vntur in ordine ad prædicata, quæ in Deo reperiiri necesse est, & ratione alia defendi nequeunt, sic plures, qui hanc distinctionem virtualem in rationalibus admittunt in prædicatis essentialibus à Deo regalent. Dices specialia argumenta repeteri, quæ in diuinis has obiectiis præcisiones propugnant, sine quibus plura spectantia ad Incarnationis, & Trinitatis mysterium defendi nequeunt, neque de illis adhuc Catholicè loqui possumus. Mouere hac argumenta Arrigam & alios negantes præcisiones obiectiis in ente creato ad illas in ente increato admittendas; ego verò censeo omnia quæ in hac re specialiter de ente increato sunt sufficiens fundamentum non præbere ad has præcisiones in Deo admittendas, quod constabit ex solutionibus, quas prædictis argumentis adhibeo.

§. V.

Soluuntur argumenta que præcisiones obiectiis in omni ente propugnant.

31 **O**bicies primū. Hæc vox *homo* non significat Petrum, aut Ioannem: ergo significat aliiquid commune Petro, & Ioanni: ergo ex parte obiecti significati correspondet illi aliiquid commune Petro, & Ioanni quod sit obiectum cognitionis, cui correspondet. Confirmatur obiectum significatum per hanc vocem prædicatur de Petro, & Ioanne: ergo dicit aliiquid commune Petro, & Ioanni: ergo datur ex parte obiecti significati per hanc vocem aliiquid commune Petro, & Ioanni obiectiū præcivum per conceptum respondentem huic voci *homo*. Respondeo ex dictis in Logica conceptum respondentem huic voci *homo*, & ipsam vocem respicere ex parte obiecti Petrum, Ioannem, Franciscum, & alia individua contenta sub specie hominis, quæ representantur per conceptum quendam confusum respondentem huic voci *homo*, ex vi cuius intellectus non discernit inter plura illa, quæ per talē cognitionē attingit, etiam illa attingat ex parte obiecti secundū differētias, ex

A a 2 vi qua

vi quarum inter se discernuntur. Sicut viso coloris viridis valde distantis colorem attingit secundum differentiam specificam, adeo tamen confusè, vt ex vi illius non discernat sensus, neque fundamentum tribuat intellectui discernendi inter colorem viridem, & nigrum: eademque ratione, quæ individua per conceptum formaliter representantur, significantur per vocem, qua loco formalis conceptus subrogatur. Ad confirmationem dico obiectum significatum per hanc vocem homoquod prædicatur de Petro, & Ioanne non verificari de Petro quatenus verificatur de Ioanne, quia de Petro verificatur quatenus in illo obiecto quod continet collectionem individuorum continetur Petrus, ad quem tanquam ad subiectum verificationis totum prædicatum contrahitur cum dicimus *Petrus est homo*, & de Ioanne verificatur quatenus in illo obiecto continetur ipse Ioannes ad quem tanquam ad subiectum verificationis contrahitur obiectum significatum ex parte prædicati, cum dicimus *Ioannes est homo*. De hoc latius dixi in Logica.

33. Obiectus secundò. Plura possumus prædicare de animali, & de illo cogitare, quæ non cogitamus de rationali, de quo non meminimus, neque de illo possumus verificari: ergo possumus apprehendere naturam animalis præciam à rationali. Respondeo aliud esse naturam animalis, aliud animal quod est identificatum cum homine, quæ distinguntur tanquam includens & includum; natura enim animalis dicit animal hominis, & equi, & omnia animalia identificata cum omnibus individuis omnium specierum, & animal hominis dicit tanquam animalia identificata cum individuis speciei hominis. Nihilominus omnia, quæ de animali ut sic prædicantur, & cogitantur, possumus prædicari, & cogitari de omnibus speciebus animalis, quia id tantum tribuitur animali ut sic quod tribuitur cuicunque speciei animalis, & cuicunque individuo sub specie animalis contento: sic cum dicimus, *Animal sensitum ex parte obiecti idem est ac si diceremus Homo est sensitum; Equus est sensitum; Leo est sensitum, &c.* Rursum cum dicimus *homo est sensitum ex parte obiecti idem est ac si diceremus Petrus est sensitum; Joannes est sensitum, & sic de aliis individuis speciei hominis, & de aliis speciebus respectu suorum individuorum.*

Ex quo fit ex parte obiecti idem esse dicere, *animal est sensitum*, ac dicere *bis homo est sensitum*, & *bis homo est sensitum: hic equus est sensitum, & hic equus est sensitum & sic de omnibus individuis omnium specierum, de quibus prædicatur, & cogitatur quidquid de animali in communione, quod ex parte obiecti ab ipsis non distinguitur.* Instabis experientia ipsa tibi notum esse nihil cogitare de Petro, aut Ioanne hoc equo, & illo leone, cùm dicas *animal est sensitum*. Respondeo te tantum posse experientia doceri actu non dicerentem inter hæc individua cùm dicas *animal est sensitum*, non tamen posse experientia doceri tuam prædicationem & tuum formaliter conceptum per quem dicas *animal est sensitum* non tendere ex parte obiecti circa hoc individua, quæ omnia confusè attingis per illum conceptum, vt ex vi illius non possis inter ipsa discernere, ac proinde in ordine ad tuam experientiam perinde se habet conceptus ille, ac si individua illa non attingeret, sicuti cum vides colorem viridem valde distante, de quo non potes enunciare, an sit viridis, an niger, speciem coloris visione pertingis, in ordine tamen ad tuam experientiam perinde se habet visio, ac si non attingeret rationem specificam coloris, sed rationem quamdam communem, seu ac si non attingeret colorem viridem, sed nigrum, quia eis visio illa attingat colorum viridem, & non nigrum, intellectus dubius remanet, an obiectum visum sit color viridis, vel niger.

34. Instabis: ex vi illius cognitionis, cognosco animal expressè, & distinctè, non cognosco aliquam differentiam expressè, & distinctè: ergo cognitione illa distincto modo attingit animal, ac attingit differentias. Secundò, cognitione illa confundit differentias, & non rationem generis: ergo ratio formalis generis videlicet animalis tenens se ex parte obiecti in se ipsa, & non tantum in connotatis diuerso modo attingitur per cognitionem. Respondeo conceptum respondentem huic voci *animal* distinguere omnia individua animalia, & quodlibet illorum, in quæ fertur, ab omni illo, quod non est animal, v.g. à lapide, & ligno, à quibus etiam distinguuntur differentias omnes specificas, & illarum quilibet, in quas affirmo ferri cognitionem illam, ex vi enim conceptus respondentis huic voci *animal rationale* non confunditur cum lapide, sed ab illo distinguitur, &

tantum confunditur cum rugibili, & hinnibili. In ordine ergo ad omnia, quæ animalia non sunt quæ diffinire cognotur animal, & rationale per conceptum respondentem huic voci *animal*. Videamus modò an in ordine ad animalia eadē distinctione, & confusione genus, quæ differentiae cognoscantur. Ex parte obiecti conceptus respondentis huic voci *animal*, in quo ego affirmo contenti omnia individua animalia in quacunque specie contenta possumus considerare animal hominis, equi, & leonis, quatenus quoddam aggregatum indistinctum includens omnes rationes animalis dispersas in distinctis speciebus. Possumus item considerare animal hominis seorsim sumptum, & animal equi seorsim sumptum, & sic omnes rationes animalis distributiū sumptus: Si eadē ratione possumus considerare differentias omnes collectiū sumptus per modum vnius aggregati, & omnes distributiū sumptus, seu quilibet illarum seorsim sumptum. Si consideremus differentias per modum vnius aggregati indistinctibiliter includentis omnes differentias, & eadē ratione considerentur omnes rationes genericæ, seu omnes rationes animalis, realiter identificantur adquaque, eadēque ratione ex parte obiecti cogaofcuntur, neutrum enim illorum, neque aliquid in altero contentum confundit cum aliquo distincto ab ipso aggregato, ac proinde aggregata illa indistinctibiliter sumpta confundi nequeunt, quia confusus est cum aliquo distincto ab illo quod confundit. Dicit insuper vtriusque aggregatum partes inter se confusas, quia in aggregato animalium, animal hominis confunditur cum animali equi, & leonis, & sic de omnibus aliis, & in aggregato differentiarum rationale confunditur cum hinnibili, & rugibili, & sic de omnibus aliis differentiis. Hac ratione comparata rationes genericæ, & differentiarum in nullo distinguuntur, & absque in qualitate distinctionis, sive confusionis in ordine ad eadem obiecta cognoscantur.

Possumus insuper comparari differentias distributiū sumptus cum rationibus genericis collectiū sumptus, v.g. ratione cum animali ut sic, seu cum tota collectione animalium indistinctibiliter sumptus. Hac ratione differentiae inadæquatè distinguuntur à ratione animalis, ratione enim tantum identificatur cum animali hominis & aggregatum illud dicit præter animal hominis animal equi, leonis, &c. & sic de quibuscumque aliis differentiis. Hac etiam ratione differentias confunduntur, illarum quilibet cum reliquis aliis ab ipsa distinctis, & animal non confunditur, quia sumptus per modum vnius aggregati indistinctibiliter sumptus non habet cum quo confundatur, sicuti neque haberent differentias si eadem ratione fuerint. In hoc ergo sensu verum est differentias cognoscere per illum conceptum, & animal cognosci distinctè, quod nullam arguit præcisionem, quia obiecta realiter adquaque non identificantur, distinguuntur enim inadæquatè ut dictum est sicuti distinguuntur animal hominis ab animali ut sic, seu ab aggregato animalium hominis & leonis, quod dicit conceptus communis animalis.

Tertiò si ex parte vtriusque aggregati rationes in illo contente sumptus distributiū, & distributio fit accòmodata ut ratione comparetur cum animali hominis, cum quo identificatur, & rugibile cum animali leonis, quæ distinctè, & confusè rationes genericæ, & specificæ cognoscantur, quia sicuti ex vi conceptus respondentis huic voci *animal*, rationale confunditur cum rugibili, hinnibili & reliquis, sic animal hominis confunditur cum animali equi, cum animali leonis, & reliquis, & sicuti animal hominis per eum conceptum distinguatur ab omni illo quod non est animal, sic rationale ab omni non animali per eum conceptum distinguatur, quia tantum confunditur cum aliis differentiis animalis, quarum qualibet identificatur ratione animalis. Ex his constat facta comparatione inter rationes genericas, & specificas adquaque identificatas, omnes eadem distinctione, eadēque confusione in ordine ad eadem obiecta cognosci.

Obiectus tertius. Quando video equum à longe, cognosco esse animal, & non cognosco esse hinnibile: ergo cognitione illa fertur in rationem genericam, & non attingit rationem specificam. Vidi plures, qui magis faciunt hoc argumentum quod mihi alicuius momenti nunquam fuit, habet enim solutionem non difficultem, & in sensibilibus instantiam patitur manifestam, quæ admittendas non esse præcisiones obiectivas positivæ suadetur. In primis insto

visione externa coloris viridis, ex vi cuius non potest sensus neque intellectus discernere inter colorem viridem, & nigrum, & tamen fertur in differentiam specificam coloris: ergo non ex eo quod intellectus non potest ex vi huius cognitionis discernere inter species, non infertur ex vi huius cognitionis non attingere differentiam specificam. Ex hoc argumentum defumo ad impugnandas has præcisions. Totum illorum fundamentum desumitur ex eo quod intellectus discernat rationem genericam, & non specificam. Sed idem contingit in sensibus, & tamen in sensibus haec præcisions non admittuntur: ergo neque ex hoc fundamento præcisions sunt in intellectu admittenda, quo destrueto vix mediocre aliud reperiatur ad has præcisions suadendas. Respondeo vito equo distanti, quem intellectus non discernit duplicitate se posse gerere intellectum, aliquando enim, cum tantum percipiat illud obiectum visum se progressu mouere, hunc discursum conficit: *omne quod se mouet est animal: hoc se mouet: ergo hoc est animal*: quod ex parte obiecti est idem, ac *diceremus quod mouetur est homo vel equus, vel leo, &c. hoc mouetur: ergo est equus vel leo, &c.* in quo nulla est præcisio sed affirmatio specierum sub distinctione deinde subiecto, que fieri non potest si cognitio ad species non terminaretur. Neque ex hac enunciatione præcisio aliqua infertur, quia quando dico, *illud individuum humanum quod video, est Petrus, vel Paulus*, esti non possum determinare dicere est Petrus, neque possum dicere est Paulus non ab alio rationem communem a Petro, & Paulo, sed utrumque agnosco, & sub distinctione prædicto. Dixi utrumque ex parte obiecti esse idem, quia ex parte obiecti animal, & aggregatum specierum, quæ sub animali continentur, non distinguuntur; ac proinde animal ex parte unius extremi, & ex parte alterius species animalis videlicet homo, equus, leo, & similes, non distinguuntur, sive species distinctiones, sive copulatiæ significentur, quia modus iste significandi non se tenet ex parte obiecti, sed ex parte actus. Different ergo discursus supradicti tantum ex parte actus per distinctum modum apprehendendi idemmet obiectum, quod per modum unius simplicis obiecti potest intellectus apprehendere per conceptum respondentem huius vocis animal, vel per modum plurium entitatum per conceptum respondentem huius complexo homo, vel equus, vel leo, &c. ex his discursibus, qui ex parte actus distinguuntur potest intellectus unum, vel alterum efficiere, & frequentius fit discursus ille per terminum complexum, & cum videmus animal a longe, & speciem non discernimus, dicimus, *animal illud, vel est equus, vel leo, &c.* & dubitamus ad quam ex his speciebus pertineat, quod signum est illas sub speciali differentia, etiam ex parte actus attingere.

38 Alio modo se potest gerere intellectus nullam apprehendendo rationem animalis in communis, neque species aliquas sub distinctione, quia tunc non occurrit intentionis species impressa ad producendam speciem expressam, que ex parte actus representat rationem, neque ex parte obiecti alia obiecta sub distinctione, sed tantum apprehendendo quoddam principium singulare determinatum operationis, quam ab illo obiecto videt procedere, quod infert arguens ex acto ad potentiam, & ita obiecto illi, quod videt se moueri, tribuit principium se mouendi, quod nomine animalis significat, aut principium tenuiendi si nouit obiectum illud aliquam sensationem exercere, aut aduertit principium motus progressus, & principium sensationis realiter nunquam separari. Tunc ergo intellectus affirmans obiectum illud esse principium motus progressus, seu sensationis nihil cogitans de ratione alia communis, neque de speciali aliqua differentia, de qua nec dubitatur, sed tantum tunc agnoscat præcisè obiectum illud esse principium talis operationis, cognoscit differentias omnes, que sunt in illo obiecto, & principium ratione tali se animal sit homo, vel sentiendi si sit equus, illa tantum operatione connotata, ratione cuius connotacionis ex parte actus tantum cognosci dicitur principium illius operationis, etiam ex parte obiecti cognoscantur omnia principia cum illo identificata.

39 Obiectus quintus ex doctrina modo tradita. Sensatio tantum dicit ordinem ad principium sensituum: ergo sensatio tantum dicit in cognitionem principij sensituum. Respondeo sensationem dicere ordinem ad principium illud, a quo procedit, ex quo sit nullam sensationem dicere ordinem, neque esse connexam cum sensu in communis, neque

Francis de Oviedo, Philosop. Tom. II.

cum puro sensu, seu non identificato cum alia differentia, quia nulla est sensatio, quæ procedat a sensu in communis, neque a puro sensu, quælibet enim procedit a sensu identificato cum aliqua differentia, ab homine videlicet, vel ab equo, cum quo habet connexionem, & in eius cognitionem dicit tantum in terminum connexionis, & relationis, sensatio enim hominis non magis refertur, neque connectitur cum animali, quia cum rationali, sed ad utrumque refertur, quia ab utroque tantum ab eodem principio, eademque simplicissima entitate procedit; & sic sensatio equi quæ refertur ad hinnibile, & ad animal, & sic de quacumque alia sensatione in particulari. Dicitur autem sensationem procedere ab homine ut animali, & non ut rationali, non quia haec sensatio, quæ de facto ab homine procedit, per se ipsam non procedat a rationali, sed quia potest dari alia sensatio, quæ non dependeat a rationali, & nulla potest dari, quæ ab animali non rationali, sed cum alia quacumque differentia identificato procedat, quod fundamentum tribuit intellectui, ut sensationem tribuat formalitati animalis, & non formalitati rationalis, ut in simili dixi Punct. 4.

40 Instabis: Etiamsi sensatio hominis connectatur cum homine, & in illius ducat cognitionem, & sic sensatio equi, & quælibet sensatio in particulari, sensatio tamèn si sic vniuersaliter sumpta tantum dicit in cognitionem animalis secundum se præcisus ab omni differentia. Respondeo sensationem ut sic ducere in cognitionem animalis ut sic, quod non est ratio aliqua animalis a differentiis ex parte obiecti præcisus, sed quoddam aggregatum specierum animalium, quæ tantum cognoscuntur connotatis operationibus similibus non connotatis dissimilibus, quæ cuiuslibet speciei propriæ sunt.

41 Obiectus sextus. Potest considerari calor fluens ab agenti, & non receptus in passu: ergo potest considerari actio, quin consideretur passio, seu receptio, cum quibus est identificata. Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam, quia defectus cognitionis caloris ut recepti in passo non prouenit ex eo, quod non cognoscatur totum illud, quod intrinsecè est receptio, sed ex eo, quod non cognoscatur passum, seu subiectum distinctum a receptione in ordine ad quod eadem formalitas actionis dicitur passio, & receptio. Itaque eademmet entitas ex eo, quod cognoscatur cum subiecto dicitur cognosci formaliter ut passio, & eadem intrinsecè inuariata cognita secundum easdem formalitates intrinsecæ, ex eo quod cognoscatur connotato principio tantum potentia, cuius illa sit actus dicitur passio, actio enim ut actio non differt a passione ut passione in ordine ad intellectum per aliquid identificatum cum actione, & passione, quæ in re sunt idem, sed per diuersa connotata, seu per eadem diuersa cognita.

42 Obiectus septimus. Actio ut actio non distinguuntur obiectuè per aliquod prædicatum illi intrinsecum a passione cum qua identificatur: ergo non potest cognosci actio ut actio quin cognoscatur passum. Sequelam probo: Passio ut passio dicit ordinem ad passum: sed actio ut actio non distinguuntur a passione: ergo actio ut actio dicit ordinem ad passum tantum ad potentiam cuius illa sit formalis actus, eadem ratione quæ passio dicit eundem ordinem. Respondeo negando sequelam. Ad confirmationem dico actionem ut actionem entitatem & ex parte obiecti, adhuc per rationem, non distinguiri a passione, distinguiri autem in ordine ad nocturnum modum concipiendi. Vnde licet formalitas actionis, & passionis sint idem obiectuè, quia tamen distinguuntur formaliter ex nostro concipiendi modo, debent cognosci per diuersa connotata extrinsecæ, per quæ formalites distinguuntur, quia eadem indiuisibilis formalitas cognita cum principio actiuo tantum cum potentia cuius sit actus dicitur actio, & cognita cum principio passiuo tantum cum potentia cuius sit actus dicitur passio. Instabis: Entitas intrinsecæ passionis habet connexionem essentialem cum passo: ergo si cognita actione necessariè cognoscitur passio, cognosci debet id, quod cum passione connexum est: ergo debet passum cognosci eodem modo, quo cognoscetur passione cognita eo ipso quod cognoscatur actio. Respondeo entitatem intrinsecam, tam actionis, quam passionis habere connexionem essentialem cum principio actiuo, & passiuo, quia quidquid conuenit actioni realiter, debet realiter passioni conuenire, & è contraria posse tamen entitatem intrinsecam, actionis, & passionis eamdem omnino cognosci sine extremis,

A a 3 ad

ad quæ dicit ordinem, quia cognitio confusa respectus, seu relationis non requirit cognitionem omnium extre-
morum, ac proinde eadem formalitas realis actionis. & pas-
sionis, si idem utriusque respectus aliquando cognoscitur
cum principio actiū cuius est actus, & dicitur cognita for-
maliter vt actio, & non vt passio, etiamq; ex parte obiecti
formalitas intrinsecus passionis cognoscatur; aliquando ve-
ro eadem formalitas, seu idem respectus cognoscitur cum
altero extremo videlicet principio passiū cuius est actus,
& tunc denominatur passio, & differt ab actione per con-
notatum extrinsecum videlicet subiectum, seu potentiam
passiū, cuius est actus. Itaque cognitio actionis, & pas-
sionis ad eamē formalitatem intrinsecam tenentē se ex
parte obiecti directi terminatur, quia tantum per connota-
tum extrinsecum differunt actio & passio, ratione quorum ea-
dem formalitas modū actio, modū passio denominatur.

§. VI.

*Soluuntur argumenta, quæ præcisiones obiectivas pro-
pugnant in ente increato.*

42 **S**uspecta fuit olim opinio, quæ præcisions obiectiua
admitit in Deo ut notat Hurtadus disp. 6. sect. 4. sub-
sect. 6. modò tamen non defuit, qui existimont non posse
sine illis veritas mysterij Trinitatis defendi. Vtraque ta-
men sententia longè absit ab omni censura caluminia, &
ab illa omnino est independens veritas mysterij Trinitatis,
& cuiusvis prædicti intrinseci Deo. Ratio est perspicua:
Hæc rationis distinctio, seu hic modus præscindendi, siue
formalis, siue obiectiua, formaliter consitit in nostra
cognitione: sed quidquid est in Deo est independens à nostra
cognitione: ergo est independens ab his formalitatibus
obiectiui: ergo, siue ego præscindam, siue non præscin-
dam, essentia diuina communicabitur, & Paternitas non
communicabitur: ergo quacumque præcisione, siue obie-
ctiua, siue tantum formalis, hæc propositio, *essentia
communicatur, erit vera, & hæc propositio, Paternitas commu-
nicatur, erit falsa, siue essentia, & Paternitas ex parte ob-
iecti, siue tantum ex parte actus præscindantur, eodem
enim modo loquimur de his, quæ ex parte actus præscin-
dimus, ac si ex parte actus præscinderemus, & in ordine ad
hæc prædicta *communicatur, & non communicatur, non tan-
tum loquimur de essentia, & Paternitate etiam tandem*
*ex parte actus distinguuntur, eodem modo ac si præscin-
derentur ex parte obiecti, sed eadem etiam ratione, ac si ex
parte rei realiter distinguierentur.**

43 Hac ratione duximus affirmo negandas esse præcisions obiectivas in formalitatibus increatis. Ita Nominales omnes apud Hurt. suprà & Caiet. & Fonseca , qui præcisions obiectivas in creaturis admittunt, illas in Deo negant apud eundem Hurt. S. 137. Consentit P. Valentia in Contr.lib. i. de Trinit. cap.230. & i. parte, disp.2. quæst.4. punct.1. vbi afferit mysteria in Deo defendi per distinctionem virtutalem independentem ab omni rationis distinctione. Neque Soar. , & Vasquez, aliique quām plures, qui à Nominalium sententia recedunt eam impugnant , quia aliquid ex illa contra naturam Mysteriorum Dei inferatur. Accedunt P. Soar. lib.4. de Trinit. cap.7. & 8. Arrabula. t. part. t. 2. disp.10. Granados t. 3. i. partis, tract.30. disp.4. sect.2. qui docent relationes includi in essentia diuina adhuc per intellectum , ita ut fine conceptu metaphysico illarum essentia diuina non possit cognoscī, neque possint mutuā ab essentia præscindi, fine quo putat mysterium Trinitatis non posse componi, quasi eī Dei infinitum, & increatum, Trium, & vnum dependet à nostris conceptibus, & ab imperfectione cognoscendi illorum. Standum ergo est sententia , quæ has præcisions obiectivas Deo negat , quia nihil specialis est , quod has præcisions obiectivas in formalitatibus increatis propugnet, ut ex solutione argumentorum constabit.

44 Obiicies primò. Si in diuinis non datur abstractio, quod cognoscit naturam Dei, cognoscit personalitatem diuinam, ergo qui cognoscit Deum ut unum, illum cognoscit ut trinum cum personalitatibus Trinitatis ab essentia unitate non distinguitur. Respondeo verum esse cognoscentem essentiam diuinam eadem cognitione attingere entitatiū personalitatis, ut mysterium Trinitatis, non tamen mysterium cognoscere per conceptum respondentem his vocibus Deus est trinus, & unus, sed per aliū confusorem respondentem his vocibus Deus est unus ex iis cuius Deus Trinus

& vnuſ , qui de facto cognoscitur , non discernetur ab
alio Deo non Trino, ſi per impoffibile daretur , vel ſi men-
te fingatur , à quo fecerneretur Deus Optimus Maximus re-
ſpectu intellectus cognoscens per alium exprimetur
conceptum respondentem his vocibus , Deus eſt trinus , &
vnuſ , & ita naturalis Philoſophus , qui ex creaturatum co-
gnitione tantum Deum cognoscit , etiamque ex parte obiecti
Trinitatem attingat non potest dicere Deus eſt trinus , &
vnuſ , neque aliquid cogitare de Deo trino , & vnuſ ut di-
ſtincto ab alio ficto , qui non eſt trinus ſed tantum vnuſ .
Ac proinde Philoſophus qui ita confuse Trinitatem co-
gnoscit , perinde ſe habet ac fi illam non cognoscet , ſicut
qui apprehendit tantum rationem precifam animalis , eti
ex vi illius cognitionis attingat differentias individuas
Petri , qui eſt animal , nihil potest de Petro ut difiincto ab
omnibus animalibus ex vi illius cognitionis iudicare , &
perinde ſe habet refpectu Petri cogniti qui eſt illum non co-
gnoscet . Cognoscere enim aliquid obiectum ex parte
obiecti tantum , & non ex parte actus , non dicitur simpliciter
cognoscere in ordine ad intellectum cognoscendum ,
ſicut non dicitur potentiam vifuum videre relationem
transcendentalem coloris , qui illam ex parte actus non vir-
det , etiā ex parte obiecti relatio illa attingatur per adū .
Inſtabis : ergo diuerſo modo cognoscit Philoſophus
vnitatem effientia , & Trinitatem perfonatum ſiquidem po-
tentiam affirmare Deum eſt vnuſ , & non potest affirmare
Deum eſt trinus , ex vi cognitionis , quam ex effectibus à
Deo productis deprompt . Reſpondeo : quamcumque afi-
mationem , ſeu cognitionem tendentem in Deum vnuſ ,
tendere in Deum ut trinus non per conceptum exprimetur
respondentem his vocibus Deus eſt trinus , ſed per alium
confuſionem respondentem his vocibus Deus eſt vnuſ , ex vi
cuius Deus trinus , & vnuſ tenens ſe ex parte obiecti con-
funditur cum alio Deo , qui eſt , vel qui ſingi potest vnuſ
tantum & non Trinus . Quæ diuerſitas conceptum non
eſt formaliter , & directe in obiecto primario cognoscit , ſed
formaliter in iphis cognitionibus , & obiectu in mediis
quibus obiectum directum cognoscitur . Quia quando for-
matur conceptus respondens his vocibus Deus eſt vnuſ , co-
gnoscitur obiectum per connotata diſtincta ab illis , qui
bus cognosceretur item obiectum per conceptum repon-
dentem his vocibus Deus eſt trinus , & vnuſ .

Obicies secundò. Etiam si essentia sit eadem cum personalitatibus, essentia communicatur, & Paternitas non communicatur: ergo datur distinctio virtualis inter essentiam, & Paternitatem: ergo ex vi huius distinctionis posterius vnum fine alio cognoscit: ergo ex eo quod essentia terminet cognitionem, & non Paternitas; non inferetur duplex contradictoriū, videlicet cognosci, & non cognosci eamdem entitatem. Respondeo has propositiones, essentia communicatur, & Paternitas non communicatur, esse admittendas propter reuelationem Dei, & distinctionem virtualiū in ordine ad hæc prædicta, si ex veritate illarum infertur talis distinctio. Non tamen ideo licet nobis fine alia reuelatione alia similia prædicta in quacumque materia confingere, alias possemus quam plurima concedere, in quibus effet eadem difficultas, idemque mysterium ac in Trinitate. Ac proinde admissis reuerenter propositionibus de fide in arguento propositis, & admissa distinctione virtualiū in ordine ad illa prædicta, nego eamdem distinctionem in ordine ad alia extrinseca Trinitati, nolo enim multiplicare mysteria, neque ad illa recurrere in re pùre naturali, & Philosophica, & facilia per difficultima explicare.

Obiectum. Defendi non posse plures propositiones spe-
ciantes ad mysteria fidei sine hac præcisione obiectu, quia
si in conceptu obiectu naturæ includitur Paternitas ex
parte obiecti, cùm dicimus natura communicatur, quod
est de fide, dicimus, Paternitas communicatur, quod est here-
ticum: ergo ut hæc propositio natura communicatur, defendi
possit, necessum est hæc obiectu præcisiones admittere.
Idem dico in hac propositio Filia propositio, cuius sub-
iectum si ex parte obiecti naturam includeret, esset idem
ac dicere natura producitur, quod dici nequit, similiter in hac
propositio Verbum fuit immediatè entitatem humanitatis si ex
parte subiecti includitur obiectum respectu cognitionis
tota Trinitas, quia Verbum identificatur cum essentia, &
hæc cum tota Trinitate, sequitur esse idem, ac dicere, tota
Trinitas fuit immediatè entitas humanitatis, qui omnia sunt ab-
surdæ & manifestè contra fidem Catholicam.

48. Tamen difficultate grauissimam esse, verum tamen ad rem, quam modo tractamus nullius momenti esse censio, quia non oritur ex affirmatione, vel negatione præcisionum obiectuarum, à quibus independentia sunt tanta mysteria, sed tantum oritur ex ipsa intrinseca natura, & excellenti mysteriorum, quod sic probo. Beati qui Deum intuituē vident cognoscunt, & verē enunciant obiectum harum propositionum: *Essentia communicatur: Paternitas non communicatur: Filiatio productur: essentia non productur: subsistētia Verbi immediatē vnit natura humana: essentia Verbi non vnit immediatē natura humana*, & tamen non præscindunt ex parte obiecti inter essentiam, & relationes, de quibus prædicta sunt enunciations: ergo veritas illarum enunciations independens est ab obiectu præcisione. Respondet Arriag, suprā subiect. 3. prædictum argumentum euincere ex parte obiecti præscindit non solum à beatis, sed etiam à Deo cognoscētiam communicari & Paternitatem non communicari. Dēfinitio ex hac solutio ne prædictum argumentum non specialiter pugnare contra sententiam negantem has præcisiones obiectivas factas per cognitiones abstractivas, sed contra communiorē Philosopherum, & Theologum sententiam, quae huiusmodi præcisiones per cognitiones intuitivas creatas, & per diuinam intuitam fieri non posse defendit.

49. Respondeo verum esse obiectum cognitum ex parte subiecti per hoc iudicium *natura communicatur*, esse idem cum obiecto cognito ex parte subiecti per hoc iudicium *Paternitas communicatur*, nihilominus prima propositio est summē vera, & secunda summē falsa, nam nos loquimur de eisdem conceptibus obiectivis cognitis per diuersa media, ac si essent distincti, sicut enim præscindentes obiectū loquuntur in hoc mysterio de formalitatibus tantum per intellectum præcisus eodem modo, ac si à parte rei essent distincti, sic similiter de eodem obiecto cognito per diuersa media loquimur in hoc mysterio ac si esset distinctum, & dicimus *natura communicatur*, & non possumus dicere *Paternitas communicatur*, quia licet idem sit obiectum cognitum ex parte subiecti, est tamen diuerso modo cognitum.

50. Secundū Respondeo aliquando non esse idem subiectum verificationis & prædicationis, cum enim currente Petro enunciū *aliquis homo currit*, cursus verificatur de Petro, qui indifferenter tamen prædicatur de Petro, & Ioanne, cum enim dico *aliquis homo currit*, etiam Petrus currit, & non Ioannes, non magis affirmo Petrum currere quam Ioannem, resolutur enim propositio *Petrus currit, vel Ioannes currit*, &c. & sapè sibi ego qui enunciū aliquem hominem currere, nescio an sit Petrus, vel Ioannes. Ex hac subiectorum diuersitate respondeo in præsenti materia in hac propositio *natura communicatur*, subiectum cognitionis esse naturam, & relationem, & totum quod est in Trinitate, subiectum tamen verificationis tantum esse naturam, quia de illa verificatur hoc quod est communicari, non de personalitatibus. Similiter in hac propositio *Filiatio productur*, subiectum cognitionis est tota Trinitas, subiectum verificationis est filiatio, & non natura, quia filiationi conuenit prædicatum *productur*, & non natura. Similiter in aliis propositiōibus respondendum est distinctio prædicta subiecti cognitionis, & verificationis.

51. Infutabimur forsitan: nos iam admittere tuas præcisiones, præcindimus enim naturam à filiatione in ordine ad hoc prædicatum *communicatur*, & filiationem à natura in ordine ad hoc prædicatum *productur*. Respondeo hoc non esse præcisiones obiectivas admittere, sed mysterium Catholice confiteri, quia verificatio huius propositio *natura communicatur* non desumitur in ordine ad obiectum ut existens tantum intentionaliter in cognitione, quā dicitur, *natura communicatur*, sed in ordine ad obiectum ut existens à parte rei, veritas enim cuiuslibet propositio desumenda est ab obiecto non tantum ut cognito, sed ut existenti. Constat autem fide Catholica à parte rei, naturam non produci, & communicari, & filiationem produci, & non communicari ergo necessario dicendum est in hac prædicatione *natura communicatur*, verificationem desumēti à natura, & non à filiatione, & in hac propositio *filiatio productur*, verificationem desumēti à filiatione, & non à natura, quod non est præcisiones obiectivas & intentionales admittere; sed rem explicare prout existentem à parte rei. Quomodo autem de rebus identificatis naturā videlicet, & filia-

tione possint diuersa prædicata verificari, est idem ac eamdem naturam communicari, & non communicari filiationem identificatam cum illa, quod meum non est in præsenti explicare, sed ex fide supponere, quia in hoc tota difficultas Trinitatis sita est, ad cuius explicationem necessarium est totam materiam de Trinitate pertractare.

Obiectio vltimō: In hac prædicatione, *natura productur*, quæ est heretica, subiectum cognitionis non tantum est natura, sed etiam filiatione ergo potest dici prædicatum præducitur verificari de filiatione contenta in subiecto prædicationis, ac proinde esse veram. Resp. in omni propositio prædicatur debet verificari de subiecto formaliter cognito tam ex parte obiecti, quam ex parte actus, ac proinde ut hæc propositio esset vera *natura productur* deberet verificari non de quoquā subiecto prædicationis, sed de subiecto formaliter videlicet natura, cum tamen implicet verificari de natura, implicat propositio esse veram.

Quod si adhuc his solutionibus non acquiescas, & aspergas necessarias esse præcisiones obiectivas ad loquendam de mysterio Trinitatis, illas in Deo admittes, in quo distinctionis virtualis ope defendi possunt, certum est enim admittendas esse, si non possumus sine illis defendere propositiones, quas fide traditas habemus; si enim ad has defendendas necessariae sint: iuxta optimo distinctio virtualis in ordine ad has præcisiones adstruitur, vnum enim tantum vellem fixum esse apud omnes distinctiones hanc virtutem non nisi urgente ratione in Deo esse ponendam in ordine ad aliquam prædicari, & in creaturis nullo negotio esse admittendam, quia si femele admittatur, tota eueritur Philosophia, & Metaphysica, & diuina omnia mysteria rebus creatis absque vla direktionē confundimus.

Postquam hæc in lucem proderem nouis quidam huius quæstio, si suppositum negat forsan, vt se ab illa facile expidiret. Afferit præcisionem formalem, & obiectivam intelligendam non esse eo modo, quo nos de illa disputamus, sed has præcisiones desumendas esse illarumque differentiam ex fundamento, quod datur distinctionis, nam si fuerit solum fundatum rationis ratiocinantis, erit præciso ab intellectu facta solum formalis, si vero fuerit fundatum rationis ratiocinante etiam erit præciso obiectiva. Ratio est quia hæc præciso non est separatio, aut circumscriptione realis, sed solum intentionalis; & ita dicetur esse subiectū, vel obiectū, non quia sit in ad extra, sed ex diuerso fundamento, quod reperit intellectus ad suam præcisionem.

Impugnat etiam explicationem terminorum præcisionis formalis, & obiectivas, seu sensum questionis, in quo nos illam tractamus ex D. Thoma in 1. dist. 2. q. 5. art. 2. vbi inquit ille illam impugnasse Angelicum Doctorē his verbis. *Quidam autem dicunt, quod illa attributa non different, nisi penes connotata in creaturis, quod non potest esse, tum quia causa non habet aliud ab effectu, sed è conuerto, unde Deus non dicitur sapiens quia ab eo est sapientia, sed potius res creata dicitur sapiens in quantum imitatur diuinam sapientiam.*

Demus verum esse Angelicum Doctorem impugnasse præcisiones formales, quas nos defendimus, & de quibus disputamus, ex hoc habeo de illis questionem fuisse institutam in qua pro parte negante quodam suppressio nominis solita sibi modelta refert Sanctus Thomas, teneat igitur iste Thomista sententiam, quam Angelici doctoris esse putat; questionem autem de medio non tollat, quod si illius principiū eam aggredi non vult, alios utiliter de illa agentes non impedit.

Hoc dixi dato, & non concesso quod D. Thomas præcisiones formales in sensu à me exposito impugnasset, quod verum non est, loco enim citato D. Thomas tantum afferit rationem formalem attributorum esse Deo intrinsecam in eo existentem non constitutam, neque derivatam, aut emendatam aliquo extrinseco ut constat ex verbis eiusdem articuli. *Sic ergo dicendum est, quod in Deo est sapientia, bonitas, & beatitudo quorum quolibet est ipsa diuina essentia, & ita omnia sunt unum res, & quia unumquodque eorum est in Deo, secundum sui verissimam rationem, & ratio sapientia, non est ratio bonitatis, in quantum huiusmodi relinquitur, quod sine diversa ratione non tantum ex parte ipsius ratiocinantis, sed ex proprietate ipsius rei.* Hæc D. Thomas, quibus solum intendit, & tradit attributa qua ratione distinguuntur importare veros conceptus reales intrinsecos Deo, & cum ipsa essentia identificatos. Ex quo infert non distinguere distinctione rationis ratiocinantis, sed ratiocinata, hoc est non distinguere distin-

54
Prado 1. par.
Controv. 10.
art. 7.

55
56
57

ctione non habere, sed habente fundatum in re, talia esse attributa, & nō cōstitu rationes attributales, quas per rationē distinguimus per cōnotata extrinseca probat ratio adducta in priori testimonio relato his verbis. Quia causa nō habet aliud ab effectu, sed è conuerso. Insuper D. Th. positiū docuisse sententiam affirmantem non dari præcōfōnes obiectivas, sed formales eo modo, quo nos illas expōimus pluribus, & efficacissimis testimoniis Doctoris Angelici probat Puente, Hurtado disp. Metaph. sect. 4 subl. 3.

58 Has præcōfōnes formales tenentes se ex parte actus tradiderunt Nominales, Gabriel, Ochamus, Major, & Gregorius, quos refert, & accuratè exponit Puente Hurtado sect. 4. à tota subsect. 1. eandemque sententiam refert, & impugnat Vafq. i. p. disp. 117. c. 1. Demum etiā hanc quæstionem non tractat, neque in eo sensu intellexissent distinctionem formalem, & obiectivam, auctores antī qui illam tractant sic terminis formalis, & obiectiva distinctionis explicatis. Moderni ut videre est apud Puente Hurtado loco citato, & Arriagam in Log. dīl. 6. sect. 2. & 4. Vl. timo, etiā terminis distinctionis formalis, & obiectiva improprii essent, id quod per illos explicamus, & clare disputandum proponimus videlicet an cognitione, qua animal cognoscitur præcūsum à rationali ex parte obiecti attingat rationem animalis, rationalis ratione non attacta, quod obiectiu præscindere vocamus, seu præscindere ex parte obiecti, vel vtramque rationem obiectivam attingat, ex eoque solum animalis cognitione dicatur, quia vtramque rationem attingit per ordinem ad sensationem, quod vocamus præscindere formaliter seu ex parte actus, & non ex parte obiecti, quæstionem de re importat, quam examinare oportet; ergo etiā termini huius recentiori non placet rem per illos significatam contemnere non debet.

59 Obiicit Recentior iste: Plura ratione distinguuntur, quæ diuersa cōnotata, quia non semper habent effectus ad extra, velut infinitas, & æternitas Dei: ergo non rationis distinctione fit per ordinem ad aliqua cōnotata. Resp. non solum effectus formalitatis præcūsè esse cōnotata, in ordine ad quæ talis formalitas cognoscitur, sed alia, inter quorum, vel in ordine ad quæ illa apprehendimus, licet in se talem ordinem non habeant, sic presentiam, & duratiōnem per ordinem ad spaciū imaginariā temporis, & loci apprehendimus, & explicamus, cum tamen talia spaciū solum sint ficta, & ita realis ordo ad illa dari non poterit. Hac ratione infinitatē Dei per ordinem ad carentiam dependentia ab alia simili illis, quas in creaturis agnoscimus, & æternitatē per ordinem ad spaciū imaginariū, quod respectu nostri spatiū temporis dicimus, quia non illi perpetuo coexistimus, & respectu Dei spaciū extrinsecum æternitatis dici poterit, quia permanet in seipso sine vilo fine, aut limitatione coexistit illi perpetuo auenti.

60 Obiicit idem Recentior, quod licet effectus deseruant quoad nos à posteriori, ut veniamus in cognitionem principiorum, vt docet S. Th. i. p. q. 24 art. 1. ad 3. tamen loquendo secundum se propria ratio principij vniuersus effectus, vel operationis antecedenter ad eam debet distinguiri, vel esse idem cum alia, & ita licet ex cōnotatis innotescat, vel manifestetur antecedenter ad illa datur distinctione.

61 Oblitus est Recentior iste materia, quam scribit: agitur de distinctione rationis facta per cognitionem inter formalitates physicas, & realiter identificatas, & obiicit ante nos trā in se ipsis habere distinctionem, vel identitatem. Supponimus antecedenter, & independenter à cognitione formalitates esse vnum, & idem simplex est absque illa distinctione reali cum omni physica identitate existentes, & de his inquirimus quomodo per rationem distinguantur. Quorum igitur ad distinctionem, seu identitatem existentem antecedenter ad cognitionem fit recursus.

CONTROVERSIA V. De diuīsione entis in decem prædicamenta.

P V N C T V M P R I M U M.

Quid sit prædicamentum, & quāratione ens in decem prædicamenta constituitur.

BRÄDICAMENTVM secundum propriam nominis significatiōnem sumi confluere pro prædicato, & pro ipsa actione prædicandi, licet propriū attenta strīcta no-

minis significatiōne pro prædicatione sumatur, sicuti fragmentum non pro actione frangendi, sed pro fracta, seu parte illa, quæ per fractionem ab aliis separatur propriū nominis significatiōne defumatur. Celebris est diuīsio-

entis ab Aristotele facta in substatim, quantitatē, qualitatē, relationē, actionē, passionē, presentiā, durationē, sum, habere, cuius diuīsionis singula membra prædicamenta vocantur, & ita vulgo dicitur ens diuīsum esse ab Aristotele in decem prædicamenta. Hinc oritur quæstio quid prædicamenta nomine intelligatur. Quidam affirmant prædicamenta nomine intelligi res ipsas in obliquo cōnotantes actus intellectus, quibus sunt & inter se ordinantur res, quæ in prædicamentis constituantur. Alij affirmant prædicamentum sumi pro ordinatione rerum, quæ in prædicamento ponuntur, sicut hæc in intellectus actibus constitutis, quæ rationis respectu ex intellectus actibus sunt, sive in quodam rationis respectu ex intellectus actibus resultante, quæ ordinatio cōnotat tanquam materiam, vel obiectū res ipsas, quæ in prædicamento constituantur.

Censeo ens non diuīdi ab Aristotele in rerum ordinationes, sive hæc in intellectus actibus, sive in respectu rationis constituantur, sed in res ipsas, nempe substantiam, quantitatem, &c. de quibus ens essentialiter prædicatur tanquam quid superioris de suis inferioribus. Mōtor quia non dicimus ens diuīsum esse in ordinationem prædicitorum, aut specierum substātæ, & ordinationem prædicitorum, aut specierum quantitatis, &c. sed in substantiam, quantitatem, &c. ergo membra diuidentia sunt substantia, quantitas, &c. Secundū, Ens diuīsum Arist. vt de membris diuidentibus seorsim sumptis commodis doctrina tradetur, sed de rebus ipsis, & non de ordinatione speciem ipsarum intendebat Arist. doctrinam tradere: ergo in res ipsas, & non in illarum ordinationem ens diuīdit. Vtīmō si Arist. diuīsset ens in ordinationem specierum, seu substantiæ, & in ordinationem specierum, seu prædicatorum quantitatis, sub nullo membro diuidente constituerent substantia, quantitas, & alia huiusmodi entia realia, quia ordinationes istæ in omnium sententia, vel sunt entia rationis, vel actus intellectus, quibus hoc prædicatum continuatur superioris, illud inferioris, hoc genericum, & illud specificum.

Ex his infertur quod si strīctè dicendum sit ens diuīsum esse in decem prædicamenta, prædicamentū nomine res ipsas significari cōnotantes actus intellectus, vel secundis intentiones, quibus inter se ordinantur, quia ens in res ipsas diuidentur, quæ sub sunt actibus intellectus, seu secundis intentionibus, & non in ipsis actus intellectus, aut secundis intentiones. Nihilominus existimō à Dialecticis, & Metaphysicis prædicamentum sumi pro ordinatione specierum, & generum, quæ reperitur in vnoquoque membro diuidenti, ipsi enim inquirunt, quæ res ponantur in prædicamento, quod idem est ac inquirere quæ res ponantur in serie prædicamentorum, quæ ducitur à supremo genere vñque ad aliquod diuidentium, vt confit ex communi modo respondendi huic quæstioni, quo solemus dicere differentias constitui indirectè, & ad latus, species vero directè & in ipsa linea prædicamentali ergo nomine prædicamentū Dialecticī, & Metaphysicī significant lineam, seu seriem illam, in qua constituantur omnia prædicata, quæ dicimus ad vñum prædicamentum spectare. Ex his inferes propriè & strīctè loquendo ens non diuīdi in decem prædicamenta formaliter sumptis, sed sumptis materialiter, hoc est in res ipsas, ex quibus sunt prædicamenta, seu in res, quæ sub sunt decem lineis, seu ordinationibus prædicatorum, quæ ordinationes prædicamenta vocantur.

Iuxta doctrinam istam prædicamentū definitio: ordine prædicatorum dedūtis ab aliquo supremo genere (ab illo videlicet quod vñiversalissimum est in vnoquoque membro diuidente rationem entis) vñque ad individuum ultimum. Ordo iste constituit in aggregato rationum ex vi quarum hoc prædicatum denominatur genus, istud species, hoc species subalterna, & illud species infima, & alias huiusmodi denominations superiores, & inferiores prædicata participā. Si roges cur prædicamentum tantum dicat seriem prædicatorum à supremo genere contento in quocumque membro diuidenti, & non à supremo genere absolute, videlicet ab ente, siquidem hoc genus est ad reliqua inferiora. Respondebo prædicamentū nomen desumptū fuisse pro classe, seu ordine illorum, quæ sub vnoquoque membro diuidenti continebantur, vt distincto ab aliis, cuius nominis significatio tantum dependet ex libera hominum impositione.